

Miskolci Keresztény Szemle

A KÉSZ ökumenikus kulturális folyóirata
30. (VIII/2.) szám

2012

SZERZŐK

Árvai Ferenc
Ifj. Csomós József
Dr. Dienes Dénes
Gróf Lajos
Jónyer Lajosné
Kardos Katalin
Koblencz Attila
Kiss Antal
Kojcsa Péter
Kuklay Antal
Dr. Mózes Huba
Skrabski Fruzsina
Szilvay Gergely
Vitális Gábor

A szerkesztőbizottság:
*Demjén Péter, Gróf Lajos, Makkai László, Mezei István,
Mariscsák István, Sasvári István, Zsugyel János, Várhelyi Krisztina*

Lapalapító: *Gróf Lajos*

Felelős szerkesztő: *Jeney Edit*

Szerkesztőség (levélcím):
3530 Miskolc, Toronyalja u. 47.
Telefon: (46) 324-429
E-mail: keresztenyszemle@gmail.com

Kiadja a Keresztény Értelmisségiek Szövetsége
miskolci csoportja,
az Eszmék és Értékek Alapítvány támogatásával
Felelős kiadó: *Mariscsák István*

PÁZMÁNY PÉTER

Idézetek

A nyelvnek vétkeiről (1636)

A nyelv, ha oktat, tudatlanságtól szabadít: ha énekel, gyönyörködtet: ha dorgál, jobbít: ha biztat, szűvesít: ha bátorít, vigasztal: ha fenyeget, tartóztat. A nyelvnek köszönjük, hogy a vad és oktalan módon élő emberek városok társaságába szállottak és emberi életet tanultak. A nyelv oka, hogy a bölcs tudományok terjedtek.

A keresztény urak és szolgák tisztiról és az alacsonyrendű emberek szentségéről (1636)

És miképpen a szarvasok, mikor valamely nagy vízen általúsznak, szarvokkal terhelt fejeket az előtte úszók hátára tészik; a legelső pedig megfáradván elmarad, és az utolsónak hátára hajtván fejét, annak segítségével könnyebbíti fáradságát: úgy az embereknek, akárkik légyenek, a világi munkák között segíteni kell egymást, és aki legelsőbb, a legutolsóbtól is könnyebbset vehessen; hogy így kéz kezét mosson és segítsen.

Az utolsó ítéletnek rettenetességéről (1636)

Télben a hó mind ganéjt s mind tiszta földet befed; de mihelyt a verőfény elolvasztja a havat, mind rútsága s mind szépsége kitetszik annak, ami befedett volt: úgy az ítéletkor kinyilatkoztatja Krisztus, amit most nem látunk.

A fiaknak istenes nevelésiről (1636)

Az országoknak és városoknak sincs semmire nagyobb szükségek, mint az apród-esztendősök jó nevelése. Mert sem az eláradott gonoszságnak kiirtására, sem a jó erkölcsök béoltására, sem a bölcsességek és tudományok gyökerezésére, sem a több belső csendes állapotok virágzására fogatosb eszköz nem találtatik a gyermekek oktatásánál: miképpen ártalmasb és veszedelmesb dolog sincsen az ifjúságnak vagy tudatlanságban, vagy vásott, feslett erkölcsökben nevelésénél.

A Megtestesülésről (1603 és 1607 között)

„Krisztusban nemcsak Isten bölcsességének és tudományának összes kincse rejlik (Kol 2,3), minthogy Vele kegyelmet kegyelemre halmozva kaptunk, hogy mindnyájan az ő teljességéből merítsünk (Jn 1,16),

hanem Benne lakik testileg az Istenség egész teljessége (Kol 2,9). Ezért Benne az isteni természet valamennyi tökéletessége, mint valami tükörben tündököl, így nem hiába nevezi az Úr Krisztust a Szentírás Isten Arcának (Szám 6,25; Kiv 33,13; Iz 64,1; Zsolt 61,3; 68,18; 79,4 stb.). Amint ugyanis az embert arcáról, úgy Istent az Úr Krisztusról ismerjük fel. Aki ugyanis engem lát, látja Atyámat is, mondja Krisztus (Jn 14,19), mint-hogy Ő lényegének képmása (Zsid 1,3), a láthatatlan Isten képmása (Kol 1,15), akit – jóllehet más teremtett dolgokból is megismerhetünk – e képmásából annyival világosabban látunk, hogy hozzá hasonlítva más dolgokat, ezekben láthatatlannak mondhatjuk Istent. Krisztusban ugyanis mint Isten fensége makulátlan tükrében (Bölcs 7,26), Krisztusban, akit az isteni Ige elfogadott, mintegy az örök fény sugarában és fényessége kisugárzásában, az emberség makulátlan tükrében megjelenik Isten arca, vagy ahogy az Apostol mondja (2Kor 4,6 és 3,19): fölragyog nekünk Isten dicsőségének ismerete Jézus Krisztus arcán, hogy födetlen arccal mintegy tükörben szemléljük az Úr dicsőségét.”

(Pázmány Péter 375 éve, 1637. március 19-én halt meg)

Miskolc város napján

KITÜNTETTÉK A KÉSZ MISKOLCI CSOPORTJÁT

Ebben az évben is megünnepelték május 11-én Miskolc város napját. A városi közgyűlés ünnepi ülését a Miskolci Nemzeti Színházban tartották meg, és itt került sor a kitüntetések átadására, az új díszpolgárok, a Pro Urbe-díjak és más közéleti díjak nyerteseinek köszöntésére. A díjakat dr. Kriza Ákos polgármester adta át ünnepi beszéde után, melyet az alábbiakban közlünk.

Ma, mint minden évben, városunkat, annak összetartó közösségét, múltját, jelenét és jövőjét ünnepeljük. Ez a történelmi folytonosság az, ami megtart minket lokálpatriótának, a városért politikusként, közéleti emberként, egyszerű, hétköznapi polgárként küzdő és dolgozó embernek.

Elődeink példáját követve mindnyájan igyekszünk a magunk lehetőségei szerint tenni Miskolcért, ki-ki a maga módján. Tesszük ezt azért, mert hiszünk abban, hogy városunk csak így fejlődhet és gazdagodhat, és így érezhetjük sikereit a magunkénak is. Néha nehéz ez a harc, a rajtunk kívül álló körülmények sokszor erőnket meghaladó teljesítményt követelnek. Hazánk ma nincs könnyű helyzetben, nekünk mégis menni kell előre, és hinni abban, hogy rövidesen beérik a megfeszített munka gyümölcse.

Annak idején sokak álma vált valóra, mikor Miskolc 1909-ben függetlenné vált a vármegyétől.

Ezt az álmot Soltész Nagy Kálmán polgármester tette teljessé, aki egy olyan várost hagyott örökül, mely lenyomatot hagyott a XX. század Magyarországon. Szinte nincs is olyan jelentős nehézipari vagy acélipari teljesítmény e korból, mely ne városunkhoz, Miskolchoz lenne köthető.

Ez persze nem sikerült volna az itt élő polgárok támogatása nélkül. Hozzájárult ehhez Szentpáli István polgármesteri munkája és elhivatottsága, melynek nyomán kiteljesedett a fejlődés. Két nagyformátumú ember nyújt számunkra példát: tenni, küzdeni, akarni és dolgozni egy közösség, Miskolc érdekében. A mérce magasra került az elődök nyomán.

Ez az akarat, és a vele párosuló hajlíthatatlan realizmus, ami kijelöli a XXI. században is az irányokat: ember küzdj, de ésszel tedd. Ezt üzenik nekünk elődeink, akik örökül hagytak egy páratlan adottságokkal rendelkező várost. Itt ér tehát össze múlt, jelen és jövő, hiszen ahogy annak idején, úgy most sem megy egymás nélkül. A

politikus és a hétköznapi ember csak együtt, egymást támogatva tudja előrevinni az életünket meghatározó, lényeges dolgokat. Ahogyan jó néhányszor már, most is arra kérem Önöket, higgyenek abban, hogy összefogással, egymás munkájának megbecsülésével és tenni akarással bizonyítjuk, hogy Miskolc méltó a történelmi ősökre, és az utánunk jövő nemzedékek is büszkén gondolnak majd az elődökre.

„A haza örök, s nemcsak az iránt tartozunk kötelességgel, amely van, hanem az iránt is, amely lehet, s lesz.” Erre figyelmeztet bennünket városunk első díszpolgára, Kossuth Lajos. Miskolc városa minden évben május 11-én, olyanok munkáját, tehetségét, tudását ismeri el, akik már bizonyították: mindenekelőtt városunkért dolgoztak és dolgoznak.

A mi felelősségünk abban is áll, hogy nem pusztán hálásak vagyunk ezért, hanem úgy őrizzük, óvjuk az értékeket és tesszük ismertté őket, hogy hisszük: újabb és újabb sikerek születhetnek majd a kitűnő példák nyomán.

Tisztelt kitüntetettek, az Önök példája és munkája, az Önök akarata és küzdelmei nélkül ma mindannyian kevesebbek lennénk. Megtisztelő, hogy ma Önök, városunk legjobbjai között lehetek. Minden miskolci nevében tisztelettel és szeretettel köszöntöm kedves mindannyiukat. Szívből remélem, hogy közösségépítő tevékenységükkel még sok éven át szolgálják majd Miskolcot.

Munkájukhoz mindannyiunk nevében kívánok jó egészséget, megbecsülést, sikereket!

Díszpolgári címet kapott: Grüber Rudolf (posztumusz), akit az ötvenes években 4 év 9 hónap börtönbüntetésre ítélték. Politikai fogoly éveiről 2008-tól tartott felvilágosító előadásokat középiskolásoknak. *Dr. Várhegyi Zoltán* főorvos, szakmai elhivatottsága, a forradalom emlékének ápolása érdekében kifejtett tevékenységéért.

Pro Urbe Díjjal tüntették ki *Albrecht Józsefet, Gergely Péter Pált, Gyárfás Ágnest és Szilágyiné Baán Annát.*

Gálffy Ignác-életműdíjat kapott *Gyűlvézi István*. Herman Ottó tudományos díjban részesült *Gyurkó Péter* (posztumusz). Szemere Bertalan közéleti díjat kapott *dr. Csukás Zoltán*. Szabó Lőrinc irodalmi díjat vehetett át *Mózes Huba*. Kondor Béla képzőművészeti díjban részesült *Pálfalusi Attila*. Reményi Ede zenei díjat kapott *Homródiné Engi Zsuzsanna*. Déryné színházi díjat *Váradai Katalin*, Miskolc város építészeti alkotói díjat *Gyimóthy Zsuzsanna*, Bizony Ákos kitüntető jogi díjat *dr. Orosz Gábor*, Benkő Sámuel-díjat a GYEK *Gyermek Onkohematológiai Transzplantációs Osztály nővérei és Szoboszlai Ferencné*, Pedagógiai díjat *Homonna György, Szőke Gáborné és Szuhánszki Tamás* kapott. Az év sportolója díjban *Bodonyi András* és *Viola Viktor*, továbbá *Deák Bárdos Mihály* részesült. Miskolc város sportjáért díjat *Takács Gáborné* kapott. A civilek támogatásáért díjjal *Maria Theres Thiell*t tüntették ki.

Az év civil szervezete díjat a **Keresztény Értelmiségiek Szövetsége miskolci csoportja** kapta.

Nívódíjban részesült a *100 éves Andrássy Gyula Szakközépiskola*, a *Herman Ottó Gimnázium*, a *Magyar Cserkészszövetség II. cserkészkerülete*, a *Miskolci Vénusz női futsal sportegyesület*, *Skapinyecz Tibor*, a *Szabó Lőrinc Általános és Német Két Tanítási Nyelvű Iskola* és a *Miskolczi Pincék Asztaltársaság*.

A Szentpáli István kamarai díjat *Szalay Antalné* vehette át.

Az év civil szervezete díjat a Keresztény Értelmiségiek Szövetsége miskolci csoportja kapta

Nagy örömmel tudatjuk KÉSZ-csoportunk kitüntetését, azzal a megjegyzéssel, hogy ezt a díjat nem a vezetőség, hanem csoportunk minden tagja, az egész közösség kapta.

A Keresztény Értelmiségiek Szövetsége (KÉSZ) miskolci csoportja 1993 óta működik. A szervezet az ökumené szellemében tevékenykedik, kiemelkedő képviselője volt Kartal Ernő minorita szerzetes és Veczán Pál evangélikus lelkész is. Jelenlegi elnöke Mariscák István, egyházi elnöke Mikolai Vince pápai prelátnak, diósgyőri plébánosnak és Sándor Frigyes evangélikus esperesnek.

– A KÉSZ miskolci csoportja rendszeresen tart összejöveteleket, előadásokat, részt veszünk a város közéletében. Regisztrált tagságunk mindig száz fő fölött volt. Célunk a keresztény értékrend képviselete, az értelmiség összefogása a város fejlődése érdekében, a keresztény küldetés vállalása, a közösségi értékek képviselete – mondta el Mariscák István. Rendezvényeiken, népszerű előadásainkon – melyek előadói között,

mások mellett szerepelt már Olofsson Placid atya, Iván László professzor, dr. Bogár László egyetemi tanár és Kuklay Antal atya is – népes hallgatóság vesz részt.

– A miskolci csoport a város hasonló civil szervezeteivel együttműködve arra törekszik, hogy erősítse Miskolc keresztény és nemzeti értékrendet magáénak valló polgárainak közösségét. Ennek jegyében tüntetjük ki évente az 1956-os forradalomra és szabadságharcra emlékező Miskolci Nemzeti Estélyükön az arra érdemes miskolci neves személyiségeket a csoportunk által alapított Kartal–Veczán-díjjal – hangsúlyozta a KÉSZ vezetője.

Az egyesületnek vannak hagyományos, évente megrendezett programjai, és éves programsorozatai is. Ilyen például a megemlékezés az 1956-os forradalom és szabadságharc eseményeiről, a Kartal–Veczán-emlékdíj átadása, a karácsony előtti, adventi teadélután ünnepi előkészületi imával, elmélkedéssel egybekötve. Tartanak nagybőjti, bűnbánati áhítatot és elmélkedést, orgonahangversennyel egybekötve. Nyár elején, június 17-én koszorúzással, szentmisével emlékeznek a kommunista önkényuralom által elhurcolt szerzetesekre és papokra, a minorita rendház falán lévő márványtáblánál. 2011-ben színvonalas rendezvényekkel emlékeztek Liszt Ferenc születésének bicentenáriumára is. Az „Olvassunk együtt” rendezvénysorozaton irodalmi műveket ismertetnek élményszerűen, a „Nézzük-hallgassuk együtt” elnevezésű programokon pedig képzőművészeti alkotások, zeneművek avatott, szakértői bemutatása-ismertetése történik tanárok, egyetemi oktatók szereplésével, közreműködésével.

Ötévente országos kongresszuson vesznek részt. Rendszeres résztvevői más hitbuzgalmi programoknak, zarándoklatoknak, lelki gyakorlatoknak is. Sokat tettek tehát az elmúlt évben is azért, hogy erősítsék a keresztény és nemzeti értékrendet magáénak valló polgárok közösségét – ezt ismerték el Az év Civil Szervezete Díjjal.

Megáldották a Miskolci Exarchátus székházát

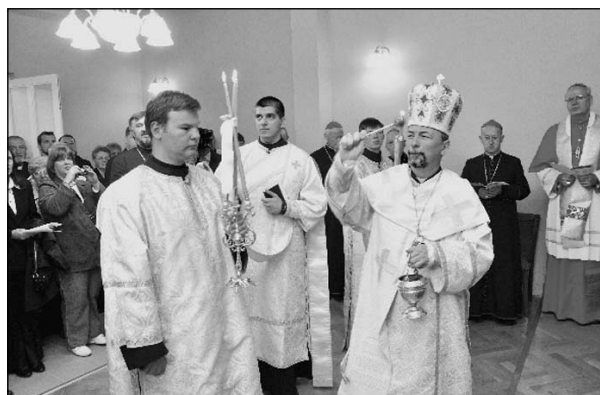
Erdő Péter bíboros, prímás, az Esztergom–Budapesti Főegyházmegye érseke április 14-én megáldotta a görög katolikus püspöki székházat Miskolcon, a Szeles utcán.

A székház ünnepélyes megáldásán a vendégek között jelen volt *Cyрил Vasil'* érsek, a Keleti Egyházak Kongregációjának titkára, valamint *Márfi Gyula* veszprémi érsek, *Bosák Nándor* debrecen–nyíregyházi megyéspüspök, *Varga Lajos* váci segédpüspök és *Palánki Ferenc* egri segédpüspök. *Albert Bottari de Castello* nuncius képviselőként

Kurian Matthew Vayalunkal vett részt az ünnepségen. Az épület megáldását követően *Kocsis Fülöp* hajdúdorogi püspök és *Cyрил Vasil'* érsek az épületben található kápolnát is felszentelte.

A püspöki székház épületét 13 éve Keresztes Szilárd püspök idején vásárolta meg a görög katolikus egyház a honvédségtől, de az átvétel után is évekig csupán kisebb állagmegóvási és javítási munkálatokat végeztek rajta. A teljes felújítást az indokolta, hogy a Szentszék 2011-ben jelentősen kibővítette a Miskolci Apostoli Exarchátust,

és XVI. Benedek pápa az exarchátus élére Orosz Atanáz püspököt nevezte ki, akit 2011 májusában szenteltek püspökké a Búza téri templomban. Ezzel Miskolc hosszú idő után újra görög katolikus püspöki székhely lett. A püspökség fennhatósága alá most már 60 parókia, és mintegy 60 ezer görög katolikus tartozik.

Az épület felújítása 2011 nyarán kezdődött, amit a görög katolikus egyház egyrészt saját forrásból, valamint állami és külföldi egyházi támogatásokból finanszírozott, de emellett a Magyar Katolikus Püspöki Kar is jelentős mértékben segítette. Megvalósult a meglévő épületrészek belső felújítása, a székházat emeletráépítéssel bővítették, kiépítették a közműveket és liftet szereltek be. Az 1014 négyzetméter alapterületű székházban elsősorban adminisztrációs feladatokat látnak el, de könyvtárat, kápolnát, valamint irodavezetői és titkári lakásokat is magában foglal. A kápolna ikonosztázionja mellett jelentős művészi értéket képvisel a bejárat feletti homlokzat ikonja is, amely *Seres Tamás* képzőművész munkája. Az alkotás Krisztus és az Istenszülő Szűz Mária mellett Keresztelő Szent Jánost, a püspökség védőszentjét ábrázolja bizánci stílusban.

A szentelés után *Orosz Atanáz* püspök köszöntötte a vendégeket, majd *Szászfalvi László* egyházi, nemzetiségi és civil kapcsolatokért felelős államtitkár tolmácsolta a kormány jókívánásait. Az ünnepségen megjelent *Demeter Ervin*, a Borsod-Abaúj-Zemplén megye Kormányhivatalát vezető kormány megbízott, *Kiss Gábor* miskolci alpolgármester, továbbá országgyűlési, megyei és városi önkormányzati képviselők.

Az épületfelújítás terveit *Gulybán Ede* építész készítette, a kivitelezés munkálatait az Adeptus-H Zrt. végezte.

(*Fojtán László felvételei*)

Befejeződött a belvárosi református templom felújítása

Projektzáró istentiszteleten adott hálát a belvárosi református gyülekezet május 13-án a Kossuth utcai református templomban a felújításért. Az esemény előtt tartott sajtótájékoztatón Szabó Sándor vezető-lelképásztor elmondta, hogy a templom külső felújítása az Integrált Városfejlesztési Stratégia (IVS) keretén belül, mintegy 127 millió forintos uniós támogatással valósult meg, melyhez a gyülekezet biztosított 25 millió forintos önerőt.

– A munkák hosszas előkészületek után 2010. július 7-én indultak és 2011. április 30-án fejeződtek be, mostanra már megtörténtek a projekten belüli elszámolások is – hangsúlyozta Szabó Sándor. Mint mondta, a templom felújítása után a gyülekezet régi tervének megvalósításába vágott bele, a műemlék Angster-orgonát szeretnék volna felújítani. A munkákhoz az adományoknak és jótékonyági koncerteknek köszönhetően

rendelkezésre állt a pénz, azonban az érkező német szakemberek csak úgy vállaltak garanciát a munkára, ha pormentes templombelső tudnak biztosítani, azaz kifestik azt.

Egyik munka hozta magával a másikat, a templombelső beállványozása után ugyanis a Kulturális Örökségvédelmi Iroda a felújítás feltételül szabta az elektromos hálózat cseréjét. A templombelső felújítása közel 24, az orgonáé pedig 25 millió forintba került, az Eszter-harang pedig (melyet még korábban újíttak fel) 7,6 millió forintból kapta vissza eredeti szépségét. Szabó Sándor példanélkülilinek, egyúttal követendőnek nevezte azt, hogy a mintegy 207 millió forintos beruházásból 80 milliót közösségi összefogással sikerült a gyülekezetnek az uniós támogatás mellé tennie.

Az orgona felújításával kapcsolatban kiemelte a miskolci Szabó Balázs orgonaművész szerepét is, aki kidolgozta azt a tervet, ami alapján eredeti állapotok szerint állíthatták helyre az 1901-ben épített orgonát.

Erő és méltóság

A sajtótájékoztatón bemutatott Mózés Huba és Szabó Sándor közös kötetét, mely *A Miskolc-belvárosi Református Egyházközség és felújított temploma* címmel jelent meg. Mózés Huba irodalomtörténész hangsúlyozta, az alkotással hiánypótló munkát végeztek, hiszen a helyi egyháztörténeti adatok hiányosak, sok kutatás kellett ahhoz, hogy a könyvben a teljesség igényével jelenjen meg a gyülekezet története.

Istentisztelet a felújított templomban

– A könyvben sok kép jelenik meg, melyek a szöveggel együtt képeznek szerves egységet. A képek a templom közelmúltjából és jelenéből örökítenek meg pillanatokat, ezzel is jelezve a jövőnek, hogy egy templomfelújítás – akármekkora nagy összeg is – csak egy mozzanat a gyülekezet életében. Egy gyülekezet csak a lelkek építésével válik teljessé – hangsúlyozta Mózés Huba.

A hálaadó istentisztelet után nyílt meg a Dobrik István által rendezett, a templom felújításáról készült fotókiállítás. Mint a művészettörténész elmondta, a kiállítás elkészítését szolgálatnak tekinti, a táblókkal nem dokumentációt kívánt készíteni a felújításról, sokkal inkább tisztelni szeretne azon összefogás előtt, mely lehetővé tette azt, hogy a miskolci reformátusság egyik meghatározó otthona eredeti állapotok szerint újulhasson meg.

Az idők jelei

Az Eszter-harang felújítás után

A miskolci Vörösmarty Katolikus Általános Iskola A Keresztény Pedagógia Műhelye címmel előadássorozatot rendez nemcsak saját tanári kara, hanem minden érdeklődő miskolci pedagógus számára. Az alábbiakban a szalézi pedagógiáról elhangzott két előadás olvasható.

VITÁLIS GÁBOR

A szalézi pedagógia nevelési elveiről

Rendünket Bosco Szent János alapította az 1850-es években. Ő, abban a korszakban azzal találkozott Torinóban, hogy nagyon sok fiatal teng-leng az utcákon és nem csinál semmit. Munkát keresnek – óriási volt abban az időben a migráció, Torino vonzotta a vidéki fiatalokat –, akiket már 10–12 éves korukban elküldtek otthonról, a falvakból, hogy találják meg életlehetőségeiket. Don Bosco ezekkel a fiatalokkal találkozott, és egyik első tapasztalata az volt a pappá szentelése után, amikor lelkipásztor tanácsára a börtönökbe ment, hogy rengeteg fiatalot tartottak fogva. Kitűzte magának azt a célt, hogy megmenti ezeket a gyerekeket. De hogyan? Létrehozott egy úgynevezett oratóriumot, ahol a csellengő fiatalokat összegyűjtötte, és délutánként, először csak vasárnapokon, aztán a hét minden napján, foglalkozásokat tartott nekik. Beszélgetett velük, megoszthatták vele örömeiket és bánatukat.

Vitális Gábor

Később ez az intézmény nemcsak egy olyan házként funkcionált, amely befogadja a fiatalokat, hanem iskolaként is. Don Bosco létrehozott nyomdát, cipésműhelyt, és más szakmákat is meg lehetett tanulni ebben az oratóriumban. Ezzel azt szerette volna elérni, hogy azoknak a fiataloknak, akik az utcára kerültek, legyen valamilyen céljuk az életben, és tudjanak megélni.

Sok viszontagság után tudta ezt megvalósítani, de most, több mint 150 év elteltével szinte a világ minden országában működik a szalézi szerzetesrend, és szakiskolákban, gimnáziumokban, óvodákban tevékenykedünk. De nemcsak ilyen intézményekben szólítjuk meg a fiatalokat, hanem az utcán, kint az életben is. A szalézi pedagógia lény-

ge a példamutatás, a vidámság, az optimizmus, amelyet a fiatalok közé viszünk. Nem csupán a szavunkkal teszünk tanúságot Krisztus mellett, nem csak szavakkal tanítjuk meg a fiatalokat az életre, hanem saját életünkkel is próbálunk példát adni nekik.

Két nagy részre bontottam az előadást, amely a szalézi lelkiséget és annak pedagógiai rendszerét, a megelőző módszert mutatja be. Az első pont a lelkipásztori és pedagógiai szeretet, és ennek hatásai a nevelő munkában.

Mit jelent a kifejezés: pasztoráció? Ezt a szakszót a keresztyén nevelésben szoktuk használni. Én magam a plébánosság mellett ifjúságpasztorációs felelős vagyok, azaz a fiatalok minden jellegű programját nekem kell valakikkel megszervezni a magyar tartományon belül, a szalézi intézményekben. A lelkipásztori és pedagógiai szeretet egyet jelent, az egyház minden szolgálatát magában foglalja, amit az emberért tesz. Mik ezek? Az egyház hirdeti az evangéliumot. Idén az újra-evangelizáció éve van, melyben a hit kerül előtérbe, hogy Krisztus üzenetét elvigyük az embereknek. Jelenti, hogy mozdítsuk elő az ember fejlődését, tehát nem csupán azért visszük el az evangéliumot, hogy azt olvassák, hanem általa személyiségükben fejlődjenek az emberek. Animálni a közösséget, azaz lelkesíteni, és programokkal gazdagítani, ez is célkitűzés. Gyakorolni az irgalmasság testi és lelki cselekedeteit: enni adni az éhezőknek, inni adni a szomjazóknak, eltemetni az elhunytakat stb.

Miben különbözik a szalézi pasztoráció az egyház általános pasztorációjától? Abban, hogy a szalézi lelkipásztori szeretet kifejezetten pedagógiai szeretet, amit Don Boscótól tanultunk meg, az ő életrajzát olvasva, és azoktól a szaléziaktól, akik éltek ezt a mindennapjaikban. A szalézi pasztorális szeretet neveli az embert, a fiatalt. Szeretet, amely képes nevelői kapcsolatot teremteni. Amikor mi találkozunk egy fiatallal, esetleg nem iskolai körülmények között, nevelni szeretnénk őket. Elsősorban a szegény, elhagyott fiatalok között fejeződik ki ez a szeretet. Akiknek szükségük van a szeretetre, hogy megnyíljanak, felfedezzék az élet gazdagságát és növekedjenek benne.

Amikor ott vagyok a fiatalok között az udvaron, mondjuk egy focimeccsen, saját életpéldámmal teszek tanúságot, hogy szebben beszélek, türelmesebb vagyok és nem kiabálok rá a másokra. Szükség van a fiatal segítségére is, hogy ő is tudja gyakorolni a türelmet, amelyet rajtunk lát. Ez a fajta szeretet hozzásegíti őt, hogy megnyíljon, megmutassa a problémáit és örömeit. Megosztják velünk az örömet és a bánatot is, ha közel kerültünk hozzájuk. Nekünk, mind a szaléziaknak, mind egy jó pedagógusnak, az a feladatunk, hogy ha felfedezték a jót, elvezessük őket annak tökéletességére.

A szeretetnek a szalézi pedagógiában Isten szeretete olvasható jelévé kell válnia a fiatalok között. Ez annyit jelent, hogy mint szerzetesek, vagy mint szalézi munkatársak, vagy szalézi pedagógusok, mivel rájöttünk arra, hogy Isten szeret bennünket, tudatosítjuk önmagunkban, hogy van egy életünk, amit ajándékba kaptuk a szüleinktől, végtére is a jó Istentől, ezért hálával tartozunk neki, és a szeretet olvasható jeleivé kell válnunk a fiatalok között. Azaz, amikor egy fiatal a szalézi pedagógusra tekint, észre kell hogy vegye Isten szeretetét. Észre kell vennie, hogy Isten őt is szereti. Ha ez nem sikerül, akkor valami elcsúszott a pedagógiánkban.

A szeretet képes az utolsókhöz is elérkezni, a legszegényebbekhez, és azokhoz is,

akiknek a legnagyobb problémáik vannak. Könnyű annak a fiatalnak hittant, etikát, vagy bármi mást tanítani, vagy csupán beszélni az élet szépségéről, aki jólszituált családból érkezett az iskolánkba. Amikor a Don Bosco Szakközépiskoláról beszélünk Kazincbarcikán, sokkal nehezebb. Ott olyan fiatalok tanulnak, akik esetleg azt látták, hogy az egyik szülőjük megölte a másikat otthon. Ezekkel a fiatalokkal olykor nagyon nehéz foglalkozni. Közéjük sokszor nem vihetünk mást, mint egy jó szót, vagy hogy csak leülünk és meghallgatjuk őket. A célunk az, hogy ezekhez a legszegényebbekhez is eljusson Isten igéje, őket is segítse valaki, hogy eljussanak egy életre, legyen szakma a kezükben, hogy merjenek egy picit álmodni az életükben.

Ez a fajta szeretet a megváltás eszköze szeretne lenni, a legszegényebbek számára. Don Bosco semmit sem tett, ami nem annak érdekében történt volna, hogy a fiatalok lelkét megmentse. Mindent azért tett, hogy a fiatalokat a jó Istenhez elvezesse, hogy példát adjon nekik, amelyben megtalálják Isten szeretetét, és amelyben eljuthatnak a kereszténységre, a mennybe és becsületes állampolgárok lesznek. A kettő nem választható el egymástól. Amennyiben valaki szeretne az Isten országába eljutni, annyiban kell becsületes állampolgárként élnie.

A fiatal előrehaladását biztosítja ez a pedagógia és ennek a pedagógiának a követői a vidámságon át, amely minden szalézi intézményt jellemez. Kazincbarcikán a volt Ságvári Endre Gimnáziumban, amit már Szalézi Szent Ferenc Gimnáziumnak neveznek, ezen a hét végén volt az úgynevezett pompás szalézi vigadalom, ahol a fiatalokkal együtt hallgattunk zenét, táncoltunk, vidáman voltunk együtt, egész hét végén át. Két csoportra lehet ezeket a fiatalokat bontani, olyan fiatalokra, akik már eleve barátkoztak velünk, és szívesen eljöttek, és olyanokra, akik azt mondták, elmegyek, de mi jót várhatnánk. Érdekes, hogy az előbbieket is kaptak újat, nem csak amire számítottak, az utóbbiak közül pedig épp ma, amikor bementem az iskolába, négyen-öten állítottak meg, hogy nagyon jó volt... Nem is gondolták volna, hogy papok és szerzetesek esetleg táncolnak a színpadon, hogy énekelnek, fociznak... Érdekes, hogy a facebook-oldalokon épp ilyen fiataloknál, feltűnt Don Bosco képe..., valamit megéreztek ebből a pedagógiából.

A vidámság tehát fontos összetevője a szalézi pedagógiának, és fontos, hogy a reményt felgyújtsuk a fiatal szívében, azaz tudjanak nagyot álmodni, hogy kiszakadjanak abból a környezetből, ami rossz útra terelte őt. Ez a pedagógia elsősorban a bizalomra épül, amelyet mi megszavazunk számukra, és ők is megszavaznak minden pedagógusnak. A pedagógia a bizalmon át a párbeszédben valósul meg, ahol egy fiatal őszinte lehet, az, aki. Megoszthatja problémáját és örömét is. Meghallgatásra talál, és sikerül talán megoldást is találni a gondjára.

A szalézi lelkipásztori szeretet egyesül egy nagyfokú pedagógiai bölcsességgel, amit Don Bosco képviselt, és ha elolvassuk életrajzát, ezt a bölcsességet meg fogjuk ismereni. Praktikus és gyakorlati dolgokban is megvalósul, optimista nevelési szemléletben, azaz soha nem mond le egyetlenegy fiatalról sem, arról sem, aki talán a legutolsó az egész iskolában. A türelemben valósul meg, amit az életben való előrehaladásért el kell sajátítania a fiatalnak, és a pedagógusnak is. Atyai bölcsesség, ami megtanítja a jó és rossz dolgokat ütköztetni az életben.

A szalézi pedagógiai szeretet magatartásformái és gesztusai. Az első: „elfogultság” a fiatalokkal szemben. Don Bosco mondta: köztetek jól érzem magam, az én életem az, hogy köztetek vagyok. Egy apró történet. Az 1850-es évek elején történt, amikor Bosco János már több száz fiatalot összegyűjtött az oratórium udvarán. Ez az ember akkor már a kimerültség határán volt. Már alig alszik, nincs egy fillérje sem, minden, amilye volt, már a fiataloké. Az orvos lemond róla, azt mondja, reggelre már eltávozik közülünk. Amikor ezt kimondja, a fiatalok viszik a hírt, hogy Don Bosco haldoklik, már csak ránk számíthat. Az egész oratórium, több száz fiatal egy éjszakán át virraszt. Többen nagy elhatározásokat hoznak, csak Don Bosco gyógyuljon meg. Láss csodát, Don Bosco a következő nap reggelén kilép az ajtón gyógyultan, és azt mondja a fiataloknak, most már egészen a tiétek leszek. Ti imádkoztatok értem, kiimádkoztatok Istennél, hogy visszajöjtek hozzátok, ezért már az egész életemet nektek adom, és egy percet sem fogok abból sajnálni.

A szalézi pedagógia számára az igazi munkaterületet a fiatalok jelentik. Nem órarendi kötelességeink miatt vagyunk csupán a fiatalok között, hanem azért, mert szeretjük őket, mert szeretnénk rajtuk segíteni. Van olyan, amikor éjjel is becsönget valaki hozzánk, talán a diszkóból hazatérőben, vagy csak azért, mert nem engedték el oda, és szeretne velünk egy kicsit beszélgetni és megosztani valamit. Akkor egy szalézi pap, vagy szerzetes, vagy világi munkatárs, soha nem dobja ki a fiatal, hanem beengedi és beszélget vele. Befogadjuk a problémáikat és az örömeiket is, a szegénységet, a munkát, a nevelés hiányát, a növekedés nehézségét, a családi fészkek hiányát, amit mi próbálunk megadni.

Elfogultság a fiatalokkal szemben: köztük és velük jól érzem magam, mondta Don Bosco, és a fiatalok közötti jelenlét számunkra is egy lelki pillanat. Mert mi hiszünk abban, hogy Isten szereti a fiatalokat, és ha ez így van, akkor szereti azt is, aki velük foglalkozik. Mi hisszük, hogy Jézus Krisztus megosztja életét a fiatalokkal, ők ugyanis magukban hordozzák egy szebb és reményteljesebb világ csíráit, melyek egy eljövendő ország magjai. Minden fiatalban ott él ez. Nekünk pedagógusoknak az a feladatunk, hogy a lehető legtöbbet hozzunk ki belőlük, a leghasznosabb polgárai legyenek az államnak, a világnak. Hiszük, hogy a Szentlélek dolgozik a fiatalok között, és velük és általuk szeretne egy hitelesebb emberiséget és keresztény közösséget létrehozni. Ezért hiszünk abban, hogy a fiatalok között találkozhatunk Istennel. Ez nemcsak a szalézi pedagógiára jellemző, hanem minden egyes katolikus iskolára kell, hogy jellemző legyen. Nekünk egy szemléletet adhat az iskolai keretek között, miért kell türelmesnek lennünk. Azért, mert Isten ezt ránk bízta és meg kell tanítanom őket erre.

Jelen kell tehát lenni a fiatalokkal és a fiatalok között. Ez nem ugyanazt jelenti. A fiatalokkal együtt lehet lenni iskolai keretek között, de köztük ott lenni, többet igényel. Egy-egy szalézi szerzetest lehet az utcán látni focizás közben, a gyerekekkel, vagy azokra a helyekre megyünk el, ahol ők jól érzik magukat. Tehát nem csak várjuk, hogy ők eljőjenek hozzánk, mi is elmegyünk hozzájuk, hogy megoszthassuk velük, amit kaptunk, vagy ők megoszthassák velünk, amit szeretnek. Pszichológiai és kulturális értelemben is velük és köztük akarunk lenni. A családlátogatás nálunk nemcsak arról szól, hogy megnézzük, milyen körülmények között él a fiatal, hanem megnézzük azt is, hogyan segíthetünk rajta, hogy egy kicsit kiszakadjon abból a környezetből, hogy

jobb élete legyen. Hogyan segíthetünk abban, hogy az ő kultúráját el nem veszítve megéljen egy fejlődést az életében.

A szalézi pedagógia helyszíne az oratórium, a fiatalokkal való találkozás helye. Otthon, amely befogadja őket, a szabadidejükben is. Plébánia, ami evangelizál, iskola, amely az életre nevel, és udvar, ahol barátságok kötődnek és vidáman együtt lehetünk. Ez az oratórium. Amikor egy futballpályát látunk egy szalézi templom mellett, ez a négy összetevő megvalósul, egy otthon, egy plébánia, egy iskola és egy udvar. Egy Don Bosco-i mondat, amelyet mindannyian élünk, szalézi pedagógusok: addig, amíg a fiatalok között vagyok és tanítok, nem teszem, csupán a kötelességemet. Amikor kimegyek közülük az udvarra, már sokkal többet tettem, mert a kötelességeim fölött részt vállalok az életükből.

A szalézi pedagógiai szeretet magatartási formáinak második eleme a bizalom a fiatalokban. A szalézi szeretet az utolsókkal kezdődik és nem a gazdaságilag, vagy lelkiileg leggazdagabbakkal. Azokkal, akik azt sem tudják, melyik plébániához tartoznak, vagy milyen iskolába menjenek majd. Ezekben a fiatalokban fel kell ébreszteni a reményt, hogy van értelme az életüknek, és érdemes azért áldozni, hogy valósággá változtassák az álmaikat. Minden fiatalban, még a legelvetemültebben is van egy jóra való pont. A nevelő első feladata, hogy megtalálja ezt a pontot, a szív nemes húrját, és erre építsen. Az életemben sokszor előjön az emlék, hogy amikor még kezdő szalézi voltam, volt egy táborunk, ahová sok olyan fiatal eljött, akikkel nem bírtunk. Én sem. Volt egy fiatal, akivel senki nem bírt, de nagyon szeretett csocsózni. Kihívtam egy meccsre. Tudtam, ha elveszítem a meccset, minden elveszett, mert nemcsak ő fog rajtam nevetni, hanem mindenki más is. Nyertem, és nemcsak a meccset, hanem a fiatal szívét is, aki onnantól bízott bennem, hallgatott rám az egész tábor alatt, mert játszottam vele.

Ha egy tanár ezt a pontot megtalálja, a fiatalok hallgatnak rá. Ha pedig a legcsibészebben találja meg, talán az egész osztály követi majd. Egy fiatal sincs elveszve. A nevelő feladata, hogy újra és újra lehetőséget keressen arra, hogy megtalálja a fiatalokban rejlő adottságokat, majd rádöbentse képességeikre, lehetőségeikre, és az élet értelmére. Egy szalézi pedagógus sosem mondja, hogy elég, hogy elegendem van belőled. A fiatalban lévő belső erő, a hit, az ész és a szeretet, a növekedés három formája, amelyet felhasználhatunk a fejlődés érdekében. A hit, amelyből el kell vezetni arra, hogy eljusson a mennyek országáig, az ész, hogy értékes polgár legyen, a szeretet, amely ezt a kettőt összefogja, ami által nevelünk. Folyamatosan növekedniük kell a hitben, elismerve azt a termékenységet, amelyet Isten vetett el minden fiatal életében. Táplálni kell optimizmussal, ami igazi remény és bizalom a jövő munkáját illetően. Mindenben újra és újra a szeretethez kell mérni tetteinket, ami készség és képesség a közbelépésre a fiatal érdekében. Ez a megelőző pedagógia alapja. Megelőzés és megelőző jelleg, azaz, még mielőtt valami rosszat elkövetne, közbelépünk, nehogy rossz útra terelődjön.

Ebben zseniális Don Bosco. Az 1800-as évek közepén, a börtönlátogatása után azt mondta, hogy ezek a fiatalok nem rosszabbak, mint mások, csak nem volt az életükben senki, aki foglalkozott volna velük. Ezért én meg akarom előzni azt, hogy a börtönbe kerüljenek. Lehetőséget ad nekik az oratóriumban, hogy megelőzzék a bajt. Ha ő velük van, nem jutnak a börtönbe, akkor megszerzik a szakmát. Ezt a megelőző kifejezést

nagyon sokszor halljuk ma is: drogprevenció, bűnmegelőzés stb., de amikor Don Bosco kitalálta, még egyedi dolognak számított. Amikor mi rá gondolunk, a megelőzéséről beszélünk, egy lépéssel előrébb járunk, és már azt is tudjuk, amit a fiatal készül megtenni.

A szalézi pedagógiai szeretet harmadik gesztusa a kimutatott szeretet. Nem félünk kimutatni a fiatalok iránt érzett szeretetet, akár érzelmileg is. A szeretet teremti meg ugyanis a bizalom légkörét, és az igazi ingyenességet, mert a szeretetet pénzzel nem lehet megvásárolni. A szeretet építi az embert, a személyiségét. Pedagógusok kellene, akikre felnéznek, mégis a legjobb barátjuk. Amikor tanítunk, felnéznek arra, amit mondunk, és elfogadják, megtanulják a következő órára. Mégis, amikor kicsöngetnek, úgy jönnek oda hozzánk a fiatalok mint barátok, elmondva, hogy ez és ez történt a családban, ezt szeretném az életemben, vagy ebben kérek tanácsot és segítséget. Nem csupán mint pedagógusra és nevelőre néznek ránk, hanem mint barátokra, aki azért van, hogy segítse őt.

Hogyan valósul meg a lelkipásztori és pedagógiai szeretet a nevelőmunkánkban? Ez a lelkipásztori szeretet egyfajta találkozás velük, nemcsak a nevelési környezetben, hanem azokon a helyeken is, amelyeket ők frekventálnak. Volt olyan, amikor elmentem egy kocsmába, meginni egy sört, csak azért, hogy elbeszélgessek velük az életükről, és erre nem lett volna máshol lehetőség, csak ott. Nekem az a motivációm, azért megyek, hogy a fiatalt megmentsem. Lehetőséget adjak arra, hogy felismerje, van más mód, ahogy te tudsz szórakozni.

Emeljem ki a szokott környezetéből, olyan helyen, ahol nyíltan és őszintén beszélnek önmagukról, problémáikról és örömeikről. Ilyen egy udvar, ahol a pedagógus nem csak áll és felügyel, hanem játszik is velük. Ez a nevelői szeretet egyfajta befogadás, nemcsak fizikai értelemben, hanem mindannak befogadása, amit egy személy magával hoz, mint életeseményt, életének előzménye és jövője is egyben. Elfogadható gesztusai, vágyai, kultúrája, amit magával hozott, s amit elfogadok érték-ként, de tudom, hogy ezt lehet értékesebbé változtatni.

A nevelői környezet megteremtése, személyes és személyre szabott. Nemcsak általánosságban beszélek a fiatallal, hanem tudom, hogy hívják, személyesen szólítom meg, tudom, hogy ez és ez történt vele. Nyomon kísérem, hogyan alakult az elmúlt hete, sikerült-e megoldania a problémáit, érték-e újabb örömök?

KOBLENCZ ATTILA

Milyen legyen egy keresztény pedagógus?

Egy mottóval kezdem, Don Bosco-i idézettel: „A nevelés a szív dolga, a szívével lát az ember”. Sokszor megkaptam azt a kérdést, amikor egy-egy intézményt átvettünk, mitől katolikus egy iskola? Nem is egyszerű erre válaszolni. Katolikus lehet attól, hogy a címert kicseréltem, mert a fenntartó változott, de nem attól igazán katolikus, ha a fenntartó elvárásainak megfelelek, ha elmegyek a szentmisére, ez még kevés.

Akkor válik katolikussá, kereszténnyé egy intézmény, ha a keresztényi alapelveket a magamévá tudom tenni. Gondolhatok itt a tízparancsolatra, be tudom-e tartani ezeket az elveket és át tudom-e adni a gyerekeknek? Az oktatási, nevelési tevékenység nagyon fontos etikai cselekvés. Azzal, hogy itt tanítunk, felelősek vagyunk, példát adunk mindenkinek, a gyerekeknek, a kollégáinknak, de a családunknak is. Ez nemcsak a pedagógusokra vonatkozik, hanem a konyhalánytól a takarítónőnkön keresztül a portásig mindenkire.

A keresztény alapelvekhez alkalmazkodnia kell az iskolai gyakorlatnak, rossz, ha ezek csak a pedagógiai programban, a házirendben, a minőségirányítási programban vannak leírva. Majd jön a KPSZI, a Katolikus Pedagógiai Szolgáltató Intézet, amely az ellenőrzéseket végzi. Elég kemény dolog lesz szeptembertől két évente törvényességi ellenőrzéseket szenvedni és utána még jön majd a katolikus intézet is ellenőrizni. Az kevés, ha ők papíron mindent rendben találnak, de a gyakorlatban ebből nem valósul meg semmi. Ezekon kívül minden szerzetesrendnek, minden egyházmegyének megvannak a maga sajátosságai, sőt magának az iskolának a hagyományai is, ezeket együtt kell kovásszá gyúrni úgy, hogy pozitív módon hasson az intézményre.

A keresztényi alapelvek, az evangéliumi elvek váljanak belső motivációjává a katolikus pedagógusnak, mert ezek inspirálják a pedagógiát, sokkal könnyebb lesz órát tartani, és segít abban, hogy a végső célt is elérjük, hogy jobb keresztényeket és jobb állampolgárokat neveljünk. Nem szabad elfeledkeznünk a minőségről, a szakmaiságról, a kulturális képzésről, hiszen egy iskolának elsősorban a tudás közvetítése és a kultúra asszimilálása a feladata a helyi szintre. Egy iskola azért tanít, hogy neveljen. Kezdő, fiatal tanárként előfordult velem, hogy mindent bele akartam önteni a gyerekek fejébe, amit az egyetemen tanultam. Ahogy időszedtem és formálódtam, rájöttem, hogy egy iskolában egészen az érettségig a nevelésnek legalább 70 százaléknak, az oktatásnak pedig 30 százaléknak kell lennie. Amit mi tanítunk, annak nagy részét úgyis elfelejtik, ragaszkodjunk azokhoz az alapokhoz, amelyeket nagyon fontosnak tartunk, s ha annak néhány százaléka megmarad, jól dolgoztunk. Ha a nevelésből minél többet át tudunk adni, és majd ők is ugyanígy átadják a saját gyermekeiknek, sokkal nagyobb eredményt érünk el. Az sem árt, ha negyven év múlva megismernek az utcán és ránk köszönnek, mert nem a másodfokú egyenlet megoldóképletét fogják visszamondani, de arra emlékezni fognak, hogy Attila bácsi vagy Kati néni milyen pedagógus volt.

Milyennek kell lenni egy keresztény pedagógusnak? A fiatalokra minden téren figyelnie kell, vegyen részt a személyiség fejlesztésében, próbáljon az osztályából olyan közösséget formálni, hogy mindenki jól érezze magát, szeressenek együtt lenni. Ne-

Koblencz Attila

velje rá a gyerekeket a szociális közösségi feladatokra. Hogyan lehet ezt megtenni? Optimizmussal, hogy ne veszítsük el a nevelésbe vetett hitünket. Próbáljuk ezt észszerűen, szeretettel, vallásossággal tenni. Don Bosco is ezekhez az elvekhez ragaszkodott, ereje Jézusban volt, akihez „vissza tudott nyúlni”.

Egy példát mondok saját életemből. Első tanítási évemben minden bejelentés nélkül bejött egy órámra a szakfelügyelő, erre nem készültem, izgultam és a szertárban imádkoztam Jézushoz, kértem Don Bosco segítségét. Nem tudom, mi történt velem, egy nagyon jól sikerült órát tartottam, ami nagy önbizalmat adott a későbbiekben a tanításban.

Don Bosco szerint nagyon fontos a szeretettel irányított nevelés, a szalézi iskolát az öröm és a vidámság jellemzi. Ha ilyen légkörben működik egy intézmény, a gyerekekben is meglátjuk a változást. A szalézi nevelés alapja a mindenre kiterjedő figyelem és felügyelet. A nevelő legyen a növendékek között, így akadályozza meg a problémás helyzetek kialakulását. Don Bosco nem a fenyegetésre, nem a félelemre épített, hanem a szerető éberség módszerét alkalmazta, úgy oldotta meg a konfliktusait, hogy a vétkes gyereket kiemelte a közösségből, megbízta valamilyen más feladattal.

Amikor én 1992-ben elkezdtem tanítani, bekopogtam az igazgatóhoz, hogy szeretnék táboroztatni és erdei iskolát tartani. Egy kidolgozott programmal mentem, azzal a céllal, hogy még a tanév előtt megismerjem a gyerekeket. Úgy kezdem el velük a munkát, hogy már tudom milyenek, ők is megismernek, hogy én milyen vagyok. Az iskolámban bevett szokás lett ez, évente 14–16 tábort tartottunk. Talán ez is oka volt, hogy a gyerekek szerettek ebbe az iskolába járni.

Fontosnak tartom a beszélgetéseket, az osztályban és a tanári karon belül is. Mindig nyitva állt a szertárajtó, vagy később az igazgatói iroda ajtaja, ez jelezte a gyerekek és a pedagógusok számára is, hogy bárki nyugodtan bejöhet. Fontos a közös játék. A mai világból az egoizmus, az individualizmus jön le, a gyerekek csak a számítógép előtt ülnek, nehéz őket bármire is megmozdítani, legalább az iskolában szokjanak hozzá a közös játékra.

Nem szabad becsapni a gyerekeket, csak tiszta lélekkel szabad eléjük állni, és csak olyat szabad nekik mondani, amit mi is tiszta szívvel hiszünk. Fontos a személyes megszólítás, a fülbe súgott szó, az apró cédulákon elhelyezett mondatok. Don Bosco sokszor apró ajándékokat is adott a gyerekeknek. Még egy dologról beszélnék, az „esti szóról”, vagy „jó éjszakátról”, ahogy Don Bosco mondta: „bueno notte”. Az ő intézményében volt szokás, és ezt a szalézi nevelők máig megtartották, hogy minden lefekvés előtt a nap eseményeit, történéseit áttekintve egy rövid, de velős, sok mondanivalót hordozó történettel a középpontjában végezte el az esti imádságot. Ennek a történetnek mindig volt erkölcsi, pedagógiai tartalma.

Egy keresztyén pedagógus a munkáját, életvitelét a keresztyén szellemiség által elfogadott erkölcsi, etikai normáknak megfelelően végzi és éli meg. Nagyon fontos, hogy lojális legyen a fenntartóhoz, annak pedagógiáját használja zsinórmértékként. A legfontosabb pedig, hogy nevelő legyen, nem csak oktató.

A szalézi rend csupán néhány intézményt tart fenn, a nővérekkel együtt tíz fölött van ezek száma, de teljesen átfogja az oktatás minden spektrumát. Van négy óvodánk, általános iskolánk Budapesten, szakiskolánk, szakközépiskolánk és gimnáziumaink, egyetemi és főiskolás kollégiumaink. Ügyeltünk rá, amikor ezeket az intézményeket létrehoztuk, hogy ne magukban álljanak, mindegyik mellett áll egy rendház, ahol egy szerzetesi közösség él. Ezt nehéz teljesíteni, mert egy-egy házban legalább három szalézinak kell lennie, és vagy tanítanak is, vagy délután, az oratóriumokban vesznek részt, tehát hatással vannak az iskolák életére. Ahol lehet, és a képzettségük ezt megengedi, a szalézi szerzetes igazgató-helyettesi rangban, pedagógiai igazgató-helyettesként működik, irányítja az iskola lelki életét.

Amikor egy-egy értekezletet tartunk, van egy Don Bosco-i gondolat, egy szalézi előadás, ezzel is próbáljuk pedagógusaink nevelési érzékenységét fejleszteni. Szeretnénk a szülőket is minél jobban bevonni, szülői értekezleteink is így zajlanak, előttük is nyitva állnak az oratóriumaink, tartunk papa-mama klubokat. Óbudán működik egy szociális reggeliztetésünk, ahol önkéntesek, szülők fordítanak arra gondot, hogy azok a gyerekek, akik éhesen mennek iskolába, kapjanak reggelit, tízórait. Már nemcsak a mi iskoláinkba járó gyerekek jönnek hozzánk reggelizni, hanem nagyon sokan a környékről.

Az iskolával, az oratóriummal igyekszünk olyan komplex környezetet kialakítani, amivel hatni tudunk a fiatalokra. Sokszor szó esett a szegénységről. Nemcsak anyagi szegénységről, sok esetben lelki szegénységről is szó van. Jó példa, hogy a Don Bosco Kazincbarcikai Szakiskola és Szakközépiskola mellett, amely egy utolsó esély iskolája, és a tanulók hetven százaléka roma származású, ott van a Szalézi Szent Ferenc Gimnázium, 86 százalékos felsőoktatási beiskolázottsággal, tehát ott van az anyagi szegénység a szakiskolában, és elárulhatom, a gimnáziumban is van tennivalónk...

(Az április 25-én elhangzott előadások szerkesztett változata)

A Tiszáninneni Református Egyházkerület szervezeti története

Szeretettel köszöntöm a Tiszáninneni Egyházkerület presbiteri konferenciájának minden kedves résztvevőjét. Áldást és békességet kívánok! Az a feladatom, hogy röviden, amennyire lehet, tekintsem át az egyházkerület szervezeti történetét, a kezdetektől, tehát a reformációtól lényegében a legutóbbi szervezeti változásig.

Talán a testvérek is találkoztak már azzal a megfogalmazással egyháztörténeti munkákban egy-egy településről, vagy egy-egy helységről a templomáról szólva vagy olvasva, hogy a reformáció során ez a templom a reformátusok kezébe került.

Rendkívül félrevezető ez a megfogalmazás, mert egyrészt azt a látszatot kelti, hogy a reformátusok valahonnan jöttek kívülről, talán a Földön kívülről megjelentek és a szegény katolikusokat kiszorították az ősi templomaikból. Ezzel szemben az a valóság, hogy akik katolikusok voltak, a reformáció során először a lutheri tanítás keretei között, majd a svájci teológusok tanításának a keretei között szervezték újja egyházi életüket, hitéletüket, vallásos tevékenységüket. Nagyon fontos azt leszögez-nünk, hogy ez maga folyamat volt, mégpedig egy teljes emberöltőt átfogó folyamat. Nagyjából az 1530-as évek elejéről rendelkezünk a legelső adatokkal, vagy a 20-as évek legvégéről a magyarországi reformáció kezdeteiről és tulajdonképpen azt mondhatjuk, hogy a lezáródása a tan megújítása tekintetében, de ugyanakkor a szervezet megújításának, vagy átalakításának a tekintetében is 1567, a decemberi zsinat, amikor atyáink elfogadták zsinórmértékül a Második Helvét Hitvallást.

Látjuk tehát, hogy ez a több mint 30 esztendő igénybevevő folyamat, mely során kialakul Magyarországon a református egyház szervezeti egysége. És sajátos módon az akkori történelmi körülményekből következően külön alakulnak a különféle vidékeknek az egyházi testületei. Ez a szerveződés tulajdonképpen csak szellemi értelemben, vagy lelki értelemben egységes, szervezeti értelemben egyáltalán nem az. Azért nem, mert középen itt terpeszkedik a török birodalom, a királyság és Erdély pedig külön kormányzat alatt van, és ezek a korabeli politikai események, történelmi körülmények döntően befolyásolják a szervezeti alakulást is, és a különféle egyházvi-

Dienes Dénes

dékeken az egyházkerületek más-más úton jutnak el a hasonló szervezeti formákhoz, szervezeti felépítéshez.

Hangsúlyozni kell azt is, hogy a mi őseink, a reformátorok nem egy új egyházat akartak létesíteni, hanem a régit akarták megújítani. Ezért nem is akartak új egyházi kereteket létrehozni, hanem a régi egyházi kereteken belül akartak új egyházi életet létrehozni. Az egy másik kérdés, hogy végül is egészen más egyházat hoztak létre, de az eredeti szándék nem ez volt. Most csak egyetlen példát hadd említsek, egy jeles Tiszáninneni reformátor, Dévai Bíró Mátyás 1526-ban még Boldogkő várában volt katolikus káplán, 1529-ben lett wittenbergi diák, majd onnan hazatérve a 30-as évek elején már a reformáció szellemében munkálkodott. Nem egy új egyházat akart, hanem magújult egyházat akart és bizony a reformátoroknak egy nem jelentéktelen része szerzetes volt, vagy éppen katolikus pap volt korábban, mert a reformációnak a természetéhez hozzátartozott, hogy éppen a kortárs lelkipásztorok, vagy szerzetesek némelyike vált a reformáció munkásává.

A Tiszán inneni református egyházmegyék a középkori egri katolikus egyházmegye területén jöttek létre. A középkor végén már léteztek bizonyos egyházi testületek, amelyek önszerveződés útján jöttek létre, ezek az úgynevezett fraternitások. A fraternitások lelkész baráti körök vagy lelkész testvéri körök voltak, és a tagok szabadon választottak vezetőt, akit szeniornak neveztek, ami annyit jelent, hogy idősebb. Nagyon fontos megjegyeznünk, hogy hosszú évszázadokon keresztül, tulajdonképpen 250 éven keresztül a református egyházban is az egyházmegye lelkészi vezetőjét nem esperesnek nevezték, ez csak egy későbbi elnevezés, hanem elsősorban szeniornak titulálták. Ez az elnevezés is azt mutatja, hogy a protestáns egyházmegyék (kezdetben az evangélikus egyházmegyék, majd a református egyházmegyék) ezekből a fraternitásokból nőttek ki. Ezek a fraternitások azért jöttek létre, mert a felsőpapság, a püspökök, elsősorban az ország politikai életével voltak elfoglalva, elhanyagolták az alsópapságot, nem gondozták azt kellőképpen. A magára maradt alsópapság hozta létre ezeket a szervezeteket. Azt is mondhatjuk mai kifejezéssel, hogy önvédelmi testületek voltak ezek, a jogukat igyekeztek benne védeni, megszilárdítani. Természetes módon ezekben a fraternitásokban vetődött fel először a megújulásnak a kérdése, a megújítás mikéntje, a reformációnak az ügye. Ezek a fraternitások voltak azok az első testületek, amelyek még nem egy külön egyház keretei között, hanem magában a középkor végi katolikus egyházban a megújulásnak a motorjai voltak, a megújulásnak a gondolkodóit sűrítették magukban, közülük emelkedtek ki a reformátoraink is. Az első alkalom, vagy az első olyan mozzanat, amikor már azt látjuk, hogy kifelé tendál a fraternitásoknak a közössége a régi egyházi keretek közül az, amikor nagyon határozottan elutasítják ezen a egyházi vidéken az egri püspök fennhatóságát. Már nem az egri püspökkel szenteltették fel az új lelkipásztorokat, hanem a fraternitások keretei között, tulajdonképpen a szenior, illetve a szeniornak egy bizonyos segítő testülete, amit akkor presbitériumnak hívtak. Tehát amikor ők szentelték fel kézzel az új lelkipásztorokat, ezzel egyértelműen nem mondtak a középkori püspöki hatalomnak, illetve elutasították ezt a középkori püspöki hatalmat a maguk feje fölül.

Ezek a fraternitások a gyűléseiket zsinatnak nevezték. Az első olyan zsinat, amelynek ugyan a helyét nem ismerjük pontosan, de itt Tiszáninnen ülészet, 1546-ban hozta meg határozatait. És ez azért fontos, mert a legelső protestáns zsinat, amiről dokumentum maradt ránk, az a Tiszántúlon az erdői zsinat volt, s az egy évvel korábban, 1545-ben ülészet. Tehát az 1546-os esztendő nagyon korai időpont. Aztán a Tarcali zsinatok, az 1561-es, 1562-es, 1564-es, majd a Gönci zsinat a 1566-ban, amelyek kiemelkedően fontos események a szerveződés során. Ezek az események tovább csiszolják már az új kereteit az egyháznak, kialakulnak ezeknek a zsinatoknak a hatáskörei. Ebből kettő nagyon fontos, ami végigkíséri a protestáns egyházmegyéket, később a református egyházmegyéket is, a lelkészszentelésnek a joga, a másik pedig a házassági bíraskodásnak a joga.

A legelső, már saját hatáskörben működő egyházmegyékről a század közepén értesülünk: a Borsodiról 1556-ból, a Zempléni egyházmegyének 1559-ből van a legelső dokumentuma, ami ránk maradt, a Gömör-Kishonti egyházmegyének 1564-ből, az Abújinak és az Unginak is ugyanebből az esztendőből. 1584-ben egyesült a Gömör-Kishonti és a Borsodi egyházmegye. És ettől kezdve hosszú időn keresztül ez a 4 református egyházmegye működött a Tiszán inneni részeken.

Már most szeretném hangsúlyozni, és talán már ez föl is tűnt, hogy ezen az egyházvidéken nem választanak az egyházmegyéket összekapcsoló egyházkerületi tisztségviselőket, tulajdonképpen nincs közös egyházkerület, hanem az egyházmegyék saját hatáskörben intézik a saját területükön az ügyeiket, és itt a legmagasabb egyházi tisztség a szeniori vagyis az esperesi tisztség. Még hosszú ideig így lesz ez. Ezek az egyházmegyék ugyan unióban vannak, ahogy a kortársak nevezték, tehát bizonyos közös zsinatokat tartottak, ahol általában olyan kérdéseket tárgyaltak meg, amely túlnyúlt egy-egy egyházmegyének a keretein, de nem létezett itt püspök, mert nem létesült ilyen tisztség, ennél fogva nem létezett közös önálló egyházkerület.

Ezek az egyházmegyék a vármegyék után nevezték magukat, de egyáltalán nem a vármegyei földrajzi keretekhez igazodtak, nagyon sokszor egymás területére is átnyúltak. A kutatás mind a mai napig nem tudja megmondani, hogy miért. Azt sejtjük, hogy a középkori egyházi főesperesi kerületekhez igazították a Tiszán inneni protestáns egyházmegyéknél a határait, amelyek pedig túlnyúltak már a középkorban is a vármegyei szervezeti határokon. A Tiszáninnen Egyházkerület tehát Heves, Gömör, Abaúj, Borsod, Zemplén és Ung vármegyére, valamint a Kishonti kerületre terjedt ki.

A gyülekezetekről a 16. század utolsó harmadából már egész pontos adataink vannak. Összesen 943 gyülekezet adatait ismerjük, ebből 572 volt a leányegyház, 371 volt az anyaegyház. Elég nagy a kettő közötti különbség. Arra következtethetünk, hogy számos település erőtlén volt ahhoz, hogy önálló lelképásztort tartsanak fenn. Ez abban a háborúkkal terhelt világban nem különleges dolog. Másrészt lelképásztor sem volt több, tulajdonképpen annyi lelképásztor volt, ahány anyaegyház. Tehát még hogyha az anyaegyházak száma nőtt is volna, nehéz lett volna betölteni azokat. Azt lehet mondani, hogy a 16–17. században a Tiszáninnen Egyházkerület nagyon sokszor lelkészhiánnyal küszködött.

A Borsod-Gömör-Kishonti egyházmegye volt a legnagyobb, 318 gyülekezettel, Abaújnak 201 egyháza, Ungnak 212, Zemplénnek 175 gyülekezete volt.

Meg kell említeni a gyülekezetekkel kapcsolatosan azt is, hogy amikor az egyházmegye keretei között éltek a gyülekezetek, akkor nemcsak egyházmegyei igazgatás alatt voltak, hanem a helyi gyülekezeti igazgatás is kiformalódott. Amikor a szervezeti történetről beszélünk, akkor egy kettős vonalat látunk magunk előtt. Az egyik az, amelyik az egyházmegyének a története, a másik pedig a gyülekezetnek a helyi története. A gyülekezet helyi problémáiban a községi tanácsok jártak el, ők választották a lelkészt, tanítót, felügyelték az egyházi vagyont. Község és egyházközség nem vált ketté, mivel a települések igen nagy százaléka vallási tekintetben homogén volt, a lakosok egy felekezethez tartoztak, illetve egy településen egy felekezet működött.

Az egyházmegyei igazgatást és a helyi gyülekezeti igazgatást a vizitáció vagy az egyházlátogatás kapcsolta össze. A vizitációt az esperes végezte kizárólagosan, néhány társával együtt.

A 17. században megalakult az 5. egyházmegye is, az 1600-as évek folyamán, 1609 és 1646 között működött, Sáros vármegye déli részére terjedt ki. Nagyon kevés egyháza volt, mindössze 37, melyből anyaegyház csak 16 volt. Ráadásul az esperesének nem volt lelkészszentelő joga, hanem Abaújban szenteltették fel a lelkészeiket. Miért is alakult ki akkor ez az egyházmegye? Ennek egyszerűen az volt az oka, hogy ezek a községek Sárosban vegyes vallásúak voltak, evangélikusok és reformátusok. Állandóan veszekedtek, vitakoztak egymással, természetesen az anyagiakon elsősorban, vagy éppen a templomhasználaton. Ezért úgy döntöttek a Tiszán inneni atyák, hogy létrehozzák ezt az egyházmegyét, mert különlegesebb odafigyelést és vezetési feladatokat kívánnak az itt élő gyülekezetek. 1646-ban azonban Abaújhoz csatlakoztak a sárosi egyházközségek.

A 18. század éveire nagy üldözések és megpróbáltatások után érkeztek a Tiszán inneni reformátusok. 1728-ban egy nagy országos összeírás volt, reánk maradtak az adatai, ezért össze tudjuk vetni a korábbiakkal. 1728-ban már csak 309 anyaegyháza és 213 leányegyháza van a kerület négy egyházmegyéjének, ez összesen 522 gyülekezet. Mintegy 60 anyaegyházat veszített el fél évszázad alatt és 360 leányegyházat. (A leányegyház mindig erőtlenebb, nincs ott helyben a lelképásztor, kevesebben is vannak, esetleg nem is templomos leányegyház, de ha templomos leányegyház, ha rátelepítnek más vallásúakat, elveszik tőle a templomot stb. Sérülékenyebbek voltak mindig a leányegyházak.) Összesen tehát 420 gyülekezet veszett el. Abaújban 35%-os volt ez a veszteség, Borsodban 32%-os, Zemplénben 48%-os, Ungban rendkívül nagy, 60%-os, egyébként periferián feküdt ez az egyházmegye. A teljes kerületre nézve ez a veszteség 45%-ot tett ki. Azt jelenti tehát, hogy a nagy üldözések és a nagy történelmi fordulók (török ellenes háborúk, kuruc szabadságharc, telepítések) hatására majdnem a felére csökken a Tiszáninnen a református egyházközségeknek a száma.

A 18. században, miután 1781-ig a református egyház rendkívül nagy politikai nyomás alatt élt, át kellett szervezni a teljes egyházkormányzatot. 1733-ban megválasztották az első Tiszáninneni püspököt. Több egyházkerületben, ahogy említettem kez-

detektől fogva már létezett ez a tisztség. Tiszáninnenen 1733-ban választanak először püspököt, és az önálló egyházkerületet 1735-ben hozzák létre. Ugyanakkor az atyák beemelték a tekintélyes világiakat is az egyház igazgatásába a főgondnoki és gondnoki tisztségek létrehozásával. 1736-ban kötelezővé tették az egyházkerület gyülekezeteiben a presbitériumok megválasztását. Tehát a helyi egyházkormányzás is átalakult, már nem a politikai község vezető testülete, hanem a gondokkal az élén a választott presbitérium irányítja, vagy szervezi az egyházközségi életet.

Újabb változás: 1799-ben a négy egyházmegye hétre növekszik. 1781-ben II. József kiadta a türelmi rendeletét, szabadon lehet szervezni most már a református egyházat, nincs központi, politikai elnyomásnak kitéve, és most már a katolikus ellenreformáció sem érvényesülhet úgy, mint korábban. És ugyanakkor már sokkal részletesebb adminisztrációt vár el maga az állam is. Megnövekszenek az adminisztrációs terhek és ezért úgy döntenek a Tiszán inneni atyák, hogy kisebb egyházmegyét hoznak létre. Az Abaúji egyházmegyét kettéválasztják, így lesz Abaúji és Torna egyházmegye. A Gömörít, Felső-Borsodit, Alsó-Borsodit három részre osztják. Alsó-Zempléni, Ung-Felső-Zempléni egyházmegyék alkotják még a Tiszáninnyi Egyházkerületet. Ekkor 341 anyaegyháza van, tehát tudta növelni az egyházkerület az anyaegyházak a számát a türelmi rendelet után, és 183 leányegyháza, összesen 524 gyülekezet.

1850-ben létrehozta az egyházkerület a nyolcadik egyházmegyét úgy, hogy az Ung-Felső-Zempléni egyházmegyét kettéválasztotta. Ez az az időszak egyébként a 19. század közepétől nagyjából az első világháború végéig, amikor nagyon sok leányegyház kezd elszórványosodni. 1850 és 1910 között, e 60 esztendőben mintegy 70 leányegyházból szórvány lesz, tehát már a református lakosság elkopik, vagy csak szórvány gyülekezetként él tovább.

A trianoni békediktátum az egyházkerületnek is rendkívül nagy veszteségeket okozott, 217 anyaegyház maradt az anyaországban, 5 egyházmegyében. (1938 és 1945 között visszaállt a korábbi állapot erre a 7 esztendőre.)

1946-tól rendezték újra az egyházmegyék beosztását és négy egyházmegyét hoztak létre a Tiszáninnyi Egyházkerület kebelében. 1949-ben pedig az Alsó-Borsodi egyházmegye közgyűlése úgy döntött, hogy kiszakítja magából a Miskolc környéki gyülekezeteket, Miskolccal együtt összesen 14 gyülekezetet, és létrehozza az ötödik egyházmegyét, a Közép-Borsodi egyházmegyét. Nagyon érdekes, hogy ez nem egyházkerületi határozat volt, az egyházkerületi közgyűlés csak tudomásul vette ezt a lépést. Azt saját hatáskörben az Alsó-Borsodi egyházmegye hozta meg. Ha most megnézzük az anyaegyházaknak a számát és a reformátusoknak a számát, akkor meg is értjük az Alsó-Borsodi egyházmegyének a döntését. 50 anyaegyháza volt az Abaúji egyházmegyének, 26 ezer reformátussal. Az Alsó-Borsodi egyházmegye 37 anyaegyházában 36 ezer református lakott. Alsó-Zemplénnek 54 anyaegyházban 59 ezer reformátusa volt. Felső-Borsodban 71 anyaegyház volt, 44 ezer reformátussal. És ha megnézzük a Közép-Borsodi egyházmegyét ezzel a 14 gyülekezettel, akkor 40 ezer reformátust találunk itt. Az Alsó-Borsodi egyházmegyének a döntését te-

hát ez vezette, hogy az évtizedek folyamán Miskolcra, illetve Miskolc környékére beköltözött reformátusokat újjá kell szervezni, tehát a lépés mögött missziói szempontok álltak. Összesen ekkor a népszámlálások szerint 207 252 református élt a Tiszáninneri Egyházkerületben.

1952 nyarán már nem az egyházkerület döntött, hanem az Állami Egyházügyi Hivatal arról, hogy át kell szervezni a Tiszáninneri Egyházkerületet, mert a cél és a szándék az volt, hogy fel is kell számolni egyben. Létrehozták a Hevesi egyházmegyét 28 gyülekezettel, a Borsodit, az Abaújit, a Zemplénit. 1952. október 3-án megszüntették az egyházkerület önállóságát. A Hevesi egyházmegyét a Dunamellékhez csatolták, a többi egyházmegyét pedig a Tiszántúli Egyházkerülethez. Ennek a döntésnek a háttérében az állt, hogy 1951-ben a Tiszáninneri Egyházkerület közgyűlése nyíltan ellenmondott a Sárospataki Teológia illetve Kollégium felszámolásának, államosításának, és ezért tulajdonképpen, ahogy a kortársak fogalmaztak: „fellázadt az ige ellen”, ezért büntetésből megszüntették. 1956-ban állították helyre a kerület önállóságát, de nagyon érdekes, hogy nem nyúltak az egyházmegyékhez, tehát az 52-ben létrejött egyházmegyei szervezet változatlanul maradt. Csak a Hevesi egyházmegyének a nevét változtatták meg 1962-ben arra való emlékezéssel, hogy akkor volt 400 éves a Debrecen-Egervölgyi hitvallás.

Zárásként pedig az a kérdés áll itt előttünk a szervezeti kérdések áttekintése után, hogy mi határozhatja meg egy-egy egyházkormányzati struktúra átalakítását. Általában két tényező áll ilyenkor szemben egymással: hagyomány vagy célszerűség. Amikor az egyházmegyei keretek változtak, nem mindig tudjuk megmondani, hogy milyen viták közepette változtak, de ahol ismerjük ennek a háttérét mindig ez a két kérdés merült fel. Voltak olyanok, akik a hagyományra hivatkozva nem tartották fontosnak a szervezeti változásokat, mások a célszerűségre hivatkozva igyekeztek szervezeti változásokon keresztül is jobb helyzetbe hozni az egyház igazgatását. Én azt gondolom, hogy ez a kérdés ma is aktuális, ma is meg kell válaszolni és meg kell találni a helyes utat. A hagyomány ne legyen akadálya a célszerű döntéseknek, a célszerűség ne dobja sutba azt, ami a hagyományból hasznos lehet a mának és a jövőnek.

*(A Miskolci Egyetemen április 28-án a lelkészi és presbiteri konferencián
elhangzott előadás szerkesztett változata)*

JÓNYER LAJOSNÉ

Isten szeretetéből táplálkozva

Előadásom előtt engedjék meg, hogy bizonyágtételként megosszam személyes érzéseimet veletek, önökkel. Több éven át presbiterként – mai is az vagyok a gyülekezetemben – ezekben a sorokban ültem veletek, itt az egyetem díszaulájában vagy a sárospataki nagytemplomban. A szünetekben sokat beszélgettünk személyes és közösségünket érintő dolgainkról.

Erősen dobog a szívem – amit lehet, hogy hallotok is itt, a mikrofonon keresztül –, hiszen annak a közösségnek tarthatok előadást, amelyikhez és is tartozom, az Úr elhívott szolgáljaként a Tiszáninneni Református Egyházkerület Diakóniai Központ vezetőjeként.

Református, keresztyén családban felnöve nagyszülői, szülői indíttatásból a segítő szakmát választottam, szociális szakemberként. Most ezt a hivatást, az Úr Jézus Krisztus akarata szerint, ebben a közösségben, köztetek folytathatom, amíg nekem az én Istenem egészséget ad.

Előadásom alatt a háttérben életképeket láthattok, kedves testvérek, azokról a szolgálatokról, amit most jelenleg a Diakóniai Központ nyújt.

A délelőtti előadásban is hallottuk, hogy a Magyar Református Egyház a szociális szolgáltatások terén milyen feladatokat lát el, milyen intézményhálózatot működtet. Én itt nem így szeretném nevezni, hanem úgy, hogy diakóniai szolgálatot végzünk.

Láthatjátok, településeiteken, ahol éltek, bizonyos épületekre ki van téve a tábla: Szociális Szolgáltató Központ felirattal. Hála Istennek azt is láthatjuk már több helyen, hogy Diakóniai Központ feliratú már ez a tábla.

Ennek a két megfogalmazásnak a különbségére szeretnék rávilágítani. Mitől vagyunk mi diakónusok és miért diakóniai központban látjuk el a feladatot, nem szociális szolgáltató központban. Erre válaszként szeretném veletek megosztani a diakóniai központunk küldetését: „Isten szeretetéből táplálkozunk, vezetését, tanítását kérve és elfogadva. Tiszta és szeplőtlen kegyesség ez az Isten és az Atya előtt. Meglátogatni az árvákat és az özvegyeket nyomorúságukban. Úgy ragyogjon a ti világosságotok az emberek előtt, hogy lássák jó cselekedeteiket és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat. Ezért tehát míg időnk van, tegyünk jót mindenkivel, leginkább pedig azokkal, akik testvéreink a hitben.”

Jónyer Lajosné

A Tiszáninneri Református Egyházkerület, mikor püspök úr szavával élve megálmodta a Diakóniai Központot jó bő évvel ezelőtt, már a több éve működő MAON református szeretetszolgálatához lett integrálva, amelyben a mai napig is folyik az a tevékenység, ahol a fogyatékkal élőkrol, akadályozottakról gondoskodunk és 20 fővel bentlakásos ellátást biztosítunk és 20 fővel nappali elhelyezést.

Az első szolgáltatásunk, amit akkor egyének, családok konzultációs műhely elnevezéssel indítottak. Őket, az egyéneket, a családokat kívánta megszólítani lelki gondozással, nagyon jól felkészült pszichológus alkalmazásával. Örömmel mondhatom, hogy ez a szolgálat ma is folytatódik, illetve most már kinőtte magát. Hála Istennek annyi hozzánk forduló, segítségre váró van, hogy itt nem szabad megállnunk, fejlődünk kell és a jövő terveiben egy pedagógiai szakszolgálatnak a létrehozását tervezzük. Segíteni szeretnénk azoknak az iskoláknak, óvodáknak és továbbra is egyéneknek, családoknak, akik a gyermekvállalás terén a gyermekek nevelésében valamilyen nehézséggel, lelki problémákkal küzdenek.

A pszichológiai szolgáltatás mellett a kórházi betegágnál végzik kórházlelkészeink a szolgálatukat évek óta, a mai napig is arra törekszünk, hogy egyik kórházból se maradjon ki az a református lelkész, aki megkeresi a betegágnál az elesett embereket.

Kedves testvérek! Amikor püspök úr erre az előadásra, illetve ezeknek a gondolatoknak megosztására szólított, azt mondta, beszéljünk az elesett emberekről, hogyan vesszük mi, a Diakóniai Központ ernyője alá a rászoruló, hozzánk forduló embereket. Közösen gondoljuk át, hogy ma, 2012-ben kik az elesett emberek. A gyermekek, a felnőttek, akik egy családot alkotnak, a magányosok, az idősek, a betegek, fogyatékosok, a munkanélküliek és az etnikum. Amikor az elesett embereknek szeretnénk segíteni, az közvetlen segítség, de közvetve, rajtuk keresztül, sokkal több emberen segítünk akkor, mikor egy idős embert meglátogatunk a saját otthonában és levesszük a terhet a család válláról, hogy ne aggódjanak, mi történik az egyedül élő idős szülővel a lakásában. Amikor a gyermekek nevelésében tanácsokat, segítséget adunk, a családnak segítünk. Ha egy hajléktalan embert behozunk a diakónia ernyője alá, amellet, hogy rajta segítünk, a kisebb környezetének, és a nagyobb társadalmi környezetében is segítséget nyújtunk.

Tavaly ezeket a szolgáltatásokat kibővítve kezdtük megszervezni, és hála Istennek be is tudtuk indítani a házi segítségnyújtást, ami azt jelenti, hogy az otthonukban, a lakásukban keressük meg a rászoruló, nemcsak az időseket, hanem olyan beteg embereket, akik egyedül, magányosan élnek. Itt szeretném megköszönni lelkipásztorainknak, akik ebben a munkában segítettek a feladatomat azzal, hogy megtaláljuk azokat a testvéreket, akik erre a segítségre szorulnak és megtaláljuk a gyülekezetekben azokat a gondozónőket, akik olyan hittel, mint ahogy a küldetésben felolvastam, tudják végezni ezt a feladatot. Tizenegy településen működtetjük ezt jelenleg, 180 fővel.

Ezzel a szolgálattal az idős, elesett embert segítjük. A munkanélküli embernek is segítünk ezáltal, húsz munkanélküli munkatársnak adtunk ezzel biztos munkát, megélhetést.

Ezt a szolgáltatást bizonyos jogi keretek között kell, hogy végezzük. Ezek a keretek szankciókat szabnak és olyan előírásokat, hogy a szakképzettségnek meg kell felelni és

egyéb olyan kritériumoknak, amik meghatározzák a bemenetet ebbe a szolgáltatásba. Mindezek alapján felmértük azokat a szükségleteket amivel, teljes joggal kérhetik, és mi jogosan nyújthatjuk ezt a szolgáltatást. Havonta két alkalommal tartunk munkaértekezletet. A bevezető áhítattal, énekléssel, lelkipásztor szolgálataival erősítjük hitünket.

Az idősek lakásában nyújtott szolgáltatások körébe milyen tevékenységek tartoznak? A személyi tisztálkodás segítése, gyógyszerbeszerzés, bevásárlás, hivatalos ügyek intézése. Nekem feladatom, hogy időnként végiglátogassam ezeket az embereket, és érdeklődjem, hogy vannak megelégedve a szolgálattal, és hogy érzik, jól választottak-e, amikor bennünket hívtak? Örömmel mondhatom, hogy nagyon sok, Istentől való áldást kérnek mindazokra, akik ebben közreműködtek. Nagyon sokan elmondták, hogy ugyan van az önkormányzatnak ilyen szolgáltatása, de ezt a tiszteletes asszony ajánlotta, és ha ő ajánlotta, akkor ebben benne van mindaz a lelki töltés, amit én elvárok ettől a szolgálattól, és bízhatok benne. Megyaszón a szolgálatunk körébe tartozik, a már elhunyt lelkipásztornak – aki 44 évig szolgált Megyaszón – a felesége. Nagyon boldog voltam a vele készített interjú alkalmával, amit a Sárospataki Lapokban, az ő hozzájárulásával szeretnénk megjelentetni. Elmondása alapján Isten áldása, ahogy őrá gondoskodunk, és ha az ő férje ezt látja, és biztosan látja, akkor nagyon boldog ott fenn a mennyben. Tehát ilyen visszajelzések és ilyen reménysugarak adják nekünk azt az erőt, amivel nap mint nap ezt a szolgálatot tudjuk végezni.

A másik fontos feladatunk – ez tavaly december 30-án realizálódott – a bőcsi idősek otthonának átvétele. Ezt a bőcsi önkormányzat alapította és ő a tulajdonosa. Átvétele előtt a Miskolc Többcélú Kistérségi Társulás működtette. Ennek az átvételnek az volt az oka, hogy a polgármester, látva azt, hogy Bőcs református többségű község, azt gondolta, hogy jobb kezekben és jobb helyen van az idősek otthona a TIREK működtetésében. Ez az otthon 60 férőhelyes jelenleg és a mai napig is 38-an várnak arra, hogy be tudjanak kerülni. Bentlakásos intézményről van szó, így életük végéig választják ezt a szolgáltatást, ezt a gondozási formát. Az intézményben eddig is folyt bizonyos hitélet, minden felekezet papja megjelent egy hónapban egyszer, istentisztelet tartásával. De azt tapasztaljuk és az intézményvezető is ezt fogalmazta meg, hogy mióta rendszeresen, minden nap bejár esperes úr felsége szolgálni, olyan lelki nyugalom költözött az otthonba, ami megszüntette a konfliktusokat, és teljesen más és könnyebb a gondozóknak is a feladatuk ellátása. Én azt gondolom, hogy ettől nagyobb elismerés nem kell, és nagyon örülök neki. Én magam is részt vettem már nem egy ilyen imaközösségen és tapasztalhattam, hogy nagy szeretettel várják az idősek. A nőszövetség tagjai havi rendszerességgel látogatják az otthonot, saját készítésű süteményekkel kedveskedve. Az intézmény teljességgel beépült a gyülekezet életébe. Május 22-ére szervezzük és tervezzük a hálaadó istentiszteletet az intézmény átvételével kapcsolatosan.

Bízom benne, hogy sikerült érzékeltetnem az intézményesített diakóniai szolgálatunk lényegét.

Ezen kívül természetesen nagyon sok, a mindennapokban megjelenő feladataink vannak. A Diakóniai Központ nyitott, napi nyolc órában bárki bekapogtat, lehetőse-

geinkhez mérten segítünk. Az érdeklődők információt szeretnének általában szociális ügyekben, és a bentlakásos intézményben történő elhelyezés feltételeiről.

Nagyon örülök, hogy a gyülekezeteink lelkipásztorai keresnek meg, hogy működjük együtt a gyülekezeti diakónia fejlesztésében, azokért a gyülekezeti tagokért, akik még nem szorulnak az intézményes diakóniai szolgálatra.

Lelkipásztor testvérek meghívására részt vettem evangelizációs hét keretében, gyülekezeti nap keretében a diakónia jelentőségéről, küldetéséről történő közös gondolkodáson. Szeretném kérni, buzdítani lelkipásztorainkat, hogy keressenek és dolgozzunk együtt a gyülekezeti diakóniáért.

Hiszem, és azt gondolom, hogy az egyházkerület diakóniai központjának a legjobb jelzői ti vagytok, kedves presbiter testvéreimmel, vagy a nőszövetség tagjaival, vagy azok a diakóniai előadók, diakóniai csoportvezetők, akik átfogják ezt a munkát. Hiszen ha jönnek a jelzések, arra tudjuk a szolgálatokat rászervezni és megtenni, amire valós igények mutatkoznak részükről.

Idén feladataink közé leginkább az aktív idősödés nemzetközi évével és a generációk szolidaritásának évével kapcsolatos teendők szerveződnek. Református egyházunk csatlakozott ehhez az európai évhez. Ennek kapcsán szeretnénk olyan közösségépítő programokat szervezni az óvodáskorú gyermekektől a nyugdíjas korú gyülekezeti tagjainkig, amelyeken ápolhatjuk református egyházunk történetét. Nagyon sok értéket hordoznak időseink magukban, akikről át lehet venni a régi élményeket, történeteket az utókornak. Például, hogy milyen volt egy református konfirmáció annak idején, egy keresztelő, az egyházi ünnepek. Biztos vagyok benne, hogy ebből is olyan értéket, tőkét tudunk kovácsolni, ami a közös együttműködésünket továbbviheti. Nemcsak ezzel a programmal, hanem egy pályázati úton nyert közösségépítő programmal szeretnénk majd megszólítani titeket, a gyülekezetekben. Kérem, hogy segítsétek ezt a munkát is. A házasulandókat szeretnénk megszólítani, a gyermekvárók közösségét, a munkanélküliek táborát, a fogyatékos gyermeket nevelő szülőket. Ezek a közösségi programok segítséget nyújtanak az egyforma gondokkal, problémákkal küzdőknek. Egymás érzéseit, gondolatait megosztva támogatják társaikat.

Azzal szeretném mondandómat zárni, hogy a diakóniai központ nyitva van, és nagy szeretettel várjuk a kedves testvérek jelzését telefonon, személyesen, hogy még jobban tudjunk segíteni a Tiszáninneri Református Egyházkerület gyülekezetei, lelkipásztorai, presbiteri munkáját. „Mindennek kezdete a krisztusi szeretet, mindennek folytatása a feltétel nélküli diakónia és mindennek eredménye pedig a megerősödött, megszaporodott gyülekezet.”

Hiszem, hogy ezzel a feladatellátással, a diakóniával meg tudunk szólítani olyan gyülekezeti tagokat is, vagy esetleg nem gyülekezeti tagokat, akik ezen példa után azt fogják mondani, hogy én ehhez a közösséghez akarok és szeretnék tartozni. Köszönöm, hogy meghallgattak.

(A Miskolci Egyetemen április 28-án a lelkészi és presbiteri konferencián elhangzott előadás szerkesztett változata)

Ifjúsági misszió: vanmegoldas

Az elmúlt fél évben közel százhuszszor álltam meg Borsod-Abaúj-Zemplén megye csaknem 12 ezer fiatalja előtt, akik hallgathatták az előadásomat, amit a Kontrasztkiállítás előkészítéseként tartottam a munkatársaimmal együtt. Nem volt olyan izgalom és várakozás egyik előadás előtt sem bennem, mint amilyen most van. Megszoktam, hogy sokszor beszélek nagyon sok fiatalhoz, de az, hogy beszámolhatok az egyházkerület ifjúsági missziójának a munkájáról, nagyon ritka pillanat. Azt hiszem, hogy ez a mai nap nagyon jól tükrözi mind összetételében, mind az elhangzó előadások hosszúságában, tematikájában, hogy mit gondol egyházunk a fiatalokról. Nézzünk szét a sorok között. Játshatunk olyat, hogy álljanak fel a 30 éves presbiterek, a 31 évesek, a 32 évesek, míg el nem jutunk az örök fiatal 70-esekig. Azt megállapíthatom, hogy nagyon kevés 30 év körüli presbiterünk van.

Csomós József

Ha megnézem a mai nap struktúráját, a múlt és a jelen kapja a legnagyobb hangsúlyt. De hála a jó Istennek marad egy kicsit idő a jövőre is. Ez nem baj, mert ahhoz, hogy el tudjunk indulni a változás, a fejlődés útján, ahhoz nagyon pontos képet kell alkotnunk magunkról. Ez a pontos kép pedig így néz ki: a ma egyházában azt mondjuk, hogy fontos a fiatal. Most azt szeretném elmondani, hogy nálunk ez mennyire igaz. Azt kérdezem most az itt ülő kollégáktól, presbiterektől, szülőktől, nagyszülőktől, hogy nektek mennyire fontos a ma fiatalsága? Mennyire fontos a gyermeketek, vagy az unokátok és nemcsak a családotokban, hanem a sokkal nagyobb családban, a gyülekezetben? Akik a hétköznapi életben a szemünk fényei, azokra a gyülekezeti élet színterén mennyi figyelem, erő és odaszánás jut? Hisszük-e, hogy a jövő egyháza a fiatalokban van? Vagy ez csak egy jó kampányszöveg? Ha pedig hisszük, akkor érdemes megnézni, hogy mit teszünk ezért a gyakorlatban?

A Tiszáninneni Református Egyházkerület Ifjúsági Missziójában jelenleg 4000 munkatárssal együtt dolgozom, ebben benne van minden presbiter és benne van minden lelképásztor. Hiszen a fiataljaink abból élnek, amit otthon kapnak, a szüleiktől és nagyszüleiktől, vagy éppen amilyen példát látnak a gyülekezet vezetőitől, a presbiterektől és a lelkészeketől. Azt kell, hogy mondjam, hogy mi itt Miskolcon és

a kerületi ifjúsági misszió belül már csak hozott anyagból dolgozunk, s ez a hozott anyag szerethető, rendkívül tehetséges, de ez a hozott anyag nagyon messze van az egyháztól. Ebben a rövid beszámolóban három fontos területnek szeretnék figyelmet szentelni. Annak a három területnek, ami most az ifjúsági misszióknak a fő három munkaterülete. Az egyik fontos terület ahol ezzel a hozott anyaggal találkozunk, az egyházi gimnáziumok református közössége, hiszen a legszűkebb munkatársi közösségemben és körömben hat vallásánár dolgozik a miskolci és vidéki nem református egyházi gimnáziumokban. Nagyon fontos volt az egyházkerület számára, hogy ezek a vallásánárok rendelkezzenek az egyházi törvényeknek megfelelő egyetemi vallásánári diplomával, vagy éppen kezdjék meg ilyen irányú tanulmányaikat, ezzel biztosítva az oktatás magas minőségét. És most elmondom, hogy nincs annál kínosabb, amikor egy hittanórán 15 nyelvvizsgázott ül a terem falai között, és a 15-ből egyik sem az ott tanító lelkipásztoré. Azt gondolom, hogy ezek a vallásánárok már megfelelnek annak a magas szintű elvárásnak, mind törvényi, mind lelki értelemben, amivel egyáltalán fiatalok és kamaszok elé állni lehet.

Ugyanakkor ezekben az egyházi gimnáziumokban a hozott anyag sok mindent hoz magával. Hoz például lelkészi ajánlást, hoz magával konfirmációi oklevelet, és mégis ennek ellenére azt látjuk, hogy ez olyan, mintha nem is lenne. És amikor közös gondolkodásra hívom az itt ülő munkatársaimat, akkor azért teszem, mert azt hiszem, hogy valamennyien látjuk, hogy mekkora gond és mekkora krízis ez. A hozott anyag tekintetében elmondható és köszönöm tanácsos úrnak, hogy ezt megemlítette a beszámolójában, hogy a mai konfirmációs gyakorlatunk teljességgel tarthatatlan. Nemcsak azért, mert jelenlegi formájában nélkülöz minden fajta biblikusságot, hanem azért is, mert ezek a fiatalok sem nem tudnak többet, sem nem tartoznak szorosabban a gyülekezeteinkhez, mint – ha fogalmazhatok így – világi társaik. Az egyik nem református egyházi gimnáziumban 170 református gyereket tanítottunk a munkatársaimmal együtt. A 170 gyerekből 90 százalékuk konfirmáltak és gyülekezethez tartoztak papíron. Ebből a 170-ből 11-nek volt aktuális kapcsolata a gyülekezetével és a 170-ből egyetlen egy volt, aki hibátlanul le tudta írni a „Miatyánkot”, és volt még egy, aki valamelyest tudta a „Hiszekegyet”. Ők konfirmált fiatalok voltak. Ez ma a 14–16 éves korosztály. Az itt ülő gyülekezeti tagok és presbiterek hazamehetnek és végiggondolhatják az adott konfirmációs gyakorlatot, hogy miért és milyen esküt veszünk ki 12 és 13 éves fiatalokból. Amikor azt mondtam, hogy tessék hazamenni és megnézni, hogy mennyire fontos a fiatal, és én hiszem, hogy fontos, mert konfirmálunk, és a szakembereink, akár lelkipásztorok, akár a gyülekezeti munkások nagyon sok mindent megtesznek ifjúsági ügyben, ugyanakkor, tessék megnézni otthon az ez évi missziói munkatervet, és tessék megnézni az ez évi költségvetést. Ott látszik, hogy mennyire fontos nekünk, a mi gyülekezetünknek a fiatal.

A másik kiemelt missziós területünk a 2011 júliusában alakult Vissza A Világba Ifjúsági Iroda, ami jelenleg a Győri kapu 61. szám alatt kapott helyett a miskolc-felsővárosi gyülekezet templomában, amiért innen is köszönet a gyülekezet vezetőinek. Ez az ifjúsági iroda többségében világi fiatalok felé szolgál, programokkal,

képzésekkel, olyan lehetőségekkel, ami sokuknak máshol nem adatnak meg. Az ifjúsági iroda vezérigéje az *1Tim 4:12*: „*Senki meg ne vessen ifjú korod miatt, hanem légy példája a hívőknek beszédben, magaviseletben, szeretetben, hitben, tisztaságban*”. A modellünk fő pillére az, hogy hisszük, vannak olyan konfirmált és ténylegesen hitre jutott keresztyén fiatalok, akik életpéldájukkal, ha mi ezt az életpéldát felerősítjük, megerősítjük, és más, akár világi fiatalok elé állítjuk, ezzel az életpéldával tudunk hatni kortársaikra. A fő profilja az irodában dolgozó három főállású munkatársnak és a hozzájuk tartozó másik öt szakembernek az, hogy Jézus missziói parancsának a lehető legszervezettebb módon engedelmessé legyenek, és tényleg tanítvánnyá tegyenek minden népet. Azt gondolom, ennek egy nagyon modern, talán a legmodernebb gyülekezetépítési modell adhatja a szakmai hátterét, amit az ApCsel 2-ben találunk, és amit az itt ülő gyülekezeti tagok is el tudnak olvasni. A legfontosabb dolog, amire mi hangsúlyt helyeztünk az, ahogy Jézus Krisztus is kezdi, aki azt mondja, hogy menjetek el. Általában azt látjuk, hogy a mai egyház felcseréli azt a jöjjetek ígérel. Ez, azt gondolom, megint csak nélkülöz mindenfajta bibliusságot. Menjetek el, menjetek közéjük. És az ifjúsági misszióban ez különösen is hangsúlyos, abban a kultúrában, abban a zenei közegben, abban a stílusban, abban az életmódban, ahol a ma 16–17 éves fiatalja él. Nekünk oda be kell törni. És most kérem, hogy mindenki képzelje el a saját kamasz unokáját, vagy gyerekeit. Nekünk az Isten ígérel oda kell betörni. A fülhallgatón túlra, a facebookon túlra, az interneten túlra, túl sok mindenben. Ez a *menjetek el*, a református egyház életében. Van egy kiállításunk a Kontrasztkiállítás, ami most már több helyszínen is megfordult, így nálunk Miskolcon is. Az elsődleges nagy betörése az ifjúsági irodának ez a kiállítás volt, hiszen ahogy jeleztem 12 ezer miskolci és vidéki fiatal hallotta az előadásunkat és látta a kiállítást, ami azt jelenti, hogy találkozott bibliai ígérel, rácsodálkozhatott a megváltás tényére. Ez volt az az elérési út, amivel azt gondolom, sikerült hosszú távon is nagyon komoly együttműködés és gyümölcsöző kapcsolatokat kialakítani, akár olyan miskolci középiskolákkal is, ahol addig az egyházzal hallani sem akartak. Ezek után várnak minket, küldik a fiataljaikat hozzánk, beszélgetni, szórakozni, filmet nézni, feltöltődni, megtanulni akár főzni és enni, vagy éppen pénzt és időt beosztani. Ezek az alkalmak és lehetőségek nálunk mind a hitelességről szólnak, hiszen a hiteles keresztyén élet a legjobb és leghatásosabb igehirdetés. De! Nagyon fontos, hogy mi nem vagyunk gyülekezet, illetve hogyha egy kicsit beleszövöm az álmaimat, még nem vagyunk gyülekezet. De amikor bejön hozzánk egy fiatal, aki szeretetre és elfogadásra vágyik, vagy az élete legfőbb problémáinak a megoldására vágyik, én akkor vagyok biblikus, ha azt mondom igen, ez egy fontos állomás, de neked a gyülekezettedben van a helyed. S amikor azt mondtam, hogy nekem minden lelkész és minden presbiter a munkatársam, akkor erre gondoltam. Én nagyon szeretném az ifjúsági irodán belül a hozzánk eljövő 12 ezer fiatalnak azt mondani, hogy tudok egy megoldási lehetőséget: hol laksz? Nagyon jó, ott van egy gyülekezet, nem is egy, talán több, találd meg azt, ami a tied. Viszont én azt a gyülekezetet nem építhetem, nem látom, nem szolgállok benne, abban ti szolgáltok. Ti vagytok azok a hiteles

keresztyén életetek, akik talán megmutathatjátok ezeknek a fiataloknak, hogy van értelme ennek az egésznek, amit úgy hívunk keresztyénség. És ha innen hazamentek, nektek kell azon dolgozni, hogy olyan legyen az otthoni gyülekezetetek és közösségetek, ahol tényleg fontos a fiatal, ahol tényleg számolnak vele, és számítanak rá és ahol talán tényleg jól érezheti magát.

A harmadik és egyben utolsó missziós területünk, a fiatalok legfőbb kommunikációs csatornája, a média, amely területen most egy főállású kollégám segíti a munkánkat. Jelenleg két honlapunk üzemel, nyilván megfelelő facebook-profilokkal kiegészítve, az egyik a www.tirekifi.hu, ahol minden reggel a bibliaolvasó kalauz szerinti igeszakaszhoz található a fiatalok ifjúsági áhítatokat. Ezen kívül különböző témájú cikkek, és olyan ifjúsági segédanyagok képezik a honlap alaptartalmát, amelyek talán segítségül szolgálhatnak egy otthoni ifi megszervezésében, vagy akár megtartásában. Ennek a hétnek az elején indítottuk el kísérleti jelleggel azt a kortárs evangelizációt segítő honlapot, amivel szeretnék tényleg hathatós segítséget adni a ma fiatalságának, hogy amikor Istenről kell beszélni, vagy Krisztusról kell beszélni, azt valahogy el tudják kezdeni. Ehhez hoztuk létre a www.vanmegoldas.net honlapot, amihez van egy nyitó videó tanítása és gondolata, amihez társulnak majd bizonyágtételek is. Hadd mondjam el, hogy amikor felraktuk a videót és elindítottuk a honlapot, akkor egy nap alatt több mint 3600-an nézték meg és tartották ezt fontosnak. Felkínáltunk egy lehetőséget, hogyha valakinek van élő bizonyága, és bizonyágtétele a megtérésről, vagy Krisztushoz találásról, vagy az első lépésről, amiről a videó is szól, akkor azt ossza meg velünk. És rögtön az első pár napban 5 ilyen bizonyágtétel érkezett hozzánk. Én nagyon büszke vagyok a munkatársaimra, nemcsak a szűk kilencfős stábra, hanem a már emlegetett 4000-re is, és mindenféle zárzó helyett azt kérem, hogy nézzük meg együtt ennek a 4000 embernek, nagyszülőnek, szülőnek imádságos háttere és az aktív egyházkerületi munkatársak munkájának a gyümölcsét: a vanmegoldas.net-hez tartozó első lépés videót.

(A Miskolci Egyetemen április 28-án a lelkészi és presbiteri konferencián elhangzott előadás szerkesztett változata)

ÁRVAI FERENC

A karitás szolgálat

A Katolikus Karitásról beszélünk, de még mielőtt bármit is mondanánk róla, térjünk vissza a gyökerekhez. Ekkor fogjuk igazán megérteni, hogy a Katolikus Karitás nem csupán egy mozgalom, hanem sokkal több. Az advent előtti időszakban, az évközi utolsó vasárnapon, az evangéliumi szakaszok az elmúlásról, a világ végéről szólnak. Azt nem tudjuk, hogy az Úr Jézus mitől indítatva beszélt olyan dolgokról, amelyek bennünket is izgatnak: milyen lesz a világ vége. Mondott egy példázatot: az utolsó ítéletkor megkérdezik, hogy éhes voltam, adtál-e ennem, ruhátlan voltam, felruháztál-e, beteg voltam, meglátogattál-e, vándor voltam és rab, te mit tettél ekkor? Aki hallgatta Jézus szavait, elcsodálkozott, mert nem erre számított. Például arra, milyen karriert épített fel az ember, vagy mennyire jutott közel a jó Istenhez, hány gyereket nevelt fel?

Ehelyett Jézus ilyen egyszerűnek tűnő, hétköznapi dolgokat kér rajtunk számon az utolsó ítéletkor. Vajon miért? Talán azért, mert amikor a jó Isten ezt a világot számunkra megteremtette, mindenre azt mondja, hogy az jó, mindent jónak te-

A karitás 360 zsák burgonyát osztott szét Miskolcon

remtett. Jónak teremtette az embert is. Ez volt az az idilli állapot, amelyet Isten elképzelt ennek a teremtett világnak. Azonban az ember minden történelmi korszakban ugyanazt csinálta: a jó Isten által megteremtett szép és jó világot felborította. Önző lett, kapzsi, bosszúálló, haragtartó, és még sok minden mást is mondhatnánk. Ezek azok az indokok, amelyek miatt azt lehet mondani, ma annyi könny és fájdalom van a világban.

Az Úr Jézusnak van humora, mert azt mondja, ezt a világot állítsátok vissza úgy, emberek, ahogy a jó Isten megteremtette, és az utolsó ítéletkor ezért fogja ezt számonkérni. Ha ilyen lenne a világ, akkor nem lenne éhes ember, nem lenne ruhátlan, nem kellene vándorolni a világban, nem lennének rabok. Jézus ezt nemcsak a követőinek mondta el, minden emberre ez vonatkozik. Ez lesz számunkra a mérce.

Ebből gyökerezik a Katolikus Karitás, amely nem más, mint a katolikus egyház hivatalos segélyszervezete, amely munkáját az egyház nevében és az evangélium szellemében végzi. Önálló jogi személyiséggel bíró nonprofit karitatív szervezet, amely politikamentesen, fajra, vallási hovatartozásra való nélkül segít a rászorulókon.

A karitás magára a katolikus egyházra épül. A Szentatya előírja minden püspöknek, hogy a saját egyházmegyéjében gondoskodik arról, hogy az egyház szeretetszolgálat, a karitás működjön, és azon keresztül tudja végezni azt a szeretetszolgálatot, amelyet az Úr Jézus ránk hagyott. Ezért az egyház felépítéséhez hasonlít a karitás felépítése is. Legfontosabb a karitászcsoport, amely egy-egy egyházközségben, plébániákon élő hívekből, önkéntesek közösségéből jön létre. Ennek felelős vezetője a plébános. A plébániák a megyés püspökök alá tartoznak, ő felel mindenért, ami az egyházmegyében történik, tehát ő irányítja a karitászmunkát is. Ezt a feladatot persze egy helyettesére, helynökére bízta, egy papját kinevezi karitászigazgatónak, akinek az a feladata, hogy mozgassa, irányítsa a karitás munkáját.

A püspököknek van egy tanácsadó testülete, a püspökkari konferencia, ők azok, akik az országos karitászközpontot felügyelik, elsősorban anyagilag. Mindig elszámoltatnak bennünket, hogy amit összegyűjtöttünk, jó célra használtuk-e fel. A Magyar Katolikus Karitás sejtékből áll, a plébániái, majd az egyházmegyei karitászervezetekből. A karitásönkéntesek olyanok, mint egy szép mozaikkép ragyogó kövecskéi. Önmagában egy kő nem olyan szép, de egymás mellett gyönyörű képet mutat. A karításban egy-egy ember nem sok mindent tud tenni, de ha összeforunk, látszik az egész ereje és hatása.

Árvai Ferenc

Nemzetközi szervezete is van a Katolikus Karitásznak, mi a Karitás� Európához tartozunk, ennek a koordinációs központja Brüsszelben van, a világ karitászaianak központja pedig Rómában, hiszen legfőbb vezetője a pápa. Ő egy bíborost bízott meg, aki a karitás� szervezését végzi a világban.

A DIAKÓNIA FELADATA

Az első pünkösöd után az Anyaszentegyház kettős feladatot kapott. Az első az evangelizáció: menjetek az egész világra, hirdessétek az evangéliumot, kereszteljétek meg őket az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében, és én veletek vagyok a világ végéig. A másik pedig a diakónia. Az apostolok három esztendőn keresztül ezt hallották és ezt látták. Az Úr Jézus nemcsak beszélt, hanem elindult a betegek, a szegények felé, és az apostolok látták, mit tesz a Mester. Amikor az egyház megszületett pünkösöd-kor, ez a kettő egyszerre indult el.

Már az ókorban agapé, szeretetlakoma követte a szentmiséket, ahová a szegényeket is meghívták. A keresztyén ókorban ezt nagyon komolyan vették. Amikor az evangelizációs munka miatt már nem volt idejük az apostoloknak a szegények gondozására, egy külön testületet hoztak létre, a diakonátust. Nekik csak az a feladatuk, hogy gondoskodjanak a szegényekről. Nekünk is el kell fogadnunk azt a gyakorlatot, amit ők végeztek. Caritas Christi, urget nos – mondja Szent Pál, Krisztus szeretete sürget minket. Az egyház minden történelmi korban felvállalta Krisztus szeretetének hirdetését és tettekre váltását. Tudjuk, az egyházak indították be az első ispotályokat, szerzetesrendek alakultak, amelyek a legszegényebbek gondozását vállalták. Az első kórházi betegápolókkal a keresztes háborúk idején találkozunk. A lovagrendek is azért jöttek létre, mert amikor elindultak a Szentföldre, a szaracénokkal viselt háborúban nagyon sok sérültet kellett ellátni.

A karitás� újkori története egy plébánossal kezdődött, Lorenz Werthmannal, aki 1896-ban a németországi Freiburgban volt plébános. Azt tapasztalta, hogy a plébániáján van sok jóakartú ember, akik szívesen meglátogatják a szegényeket, gondozzák őket. De hamar kiderült, volt olyan, akit többen is támogattak, és olyanok is, akikhez senki nem jutott el. Az ő kezdeményezésére térképezték fel először az egyházközséget, hol laknak szegények, rászorulók, akiket segíteni kell. Az első karitás� célja az volt, hogy hatékony legyen ez a munka, szervezett keretek között dolgozzanak. Mozgalma hamar elterjedt az egész egyházmegyében, majd Németországban, és hamarosan meghódította egész Európát, az egész világot. Lorenz atya már akkor felfedezte azt, ami mára a szociális szférában kötelező dolog, hogy legyen esetmegbeszélés és egy szupervízió. Az előbbi azt jelenti, hogy akik rászorulókkal foglalkoznak, ezeknek sorsáról helyesen tudjanak dönteni. A másik pedig lelki beszélgetés. Nagy teher, akik naponta, egész munkaidejükben szociálisan hátrányos helyzetű emberekkel foglalkoznak. Különösen akkor, ha nem tudják megoldani ezeket a problémákat.

KÖZÖSEN AZ ÖNKORMÁNYZATTAL

Magyarország 1924-ben lépett be ebbe a közösségbe. Az első világháború idején viszont már Rott Nándor, a későbbi veszprémi püspök létrehozta a „Katholikus Karitász”. A hadiárvák és a világháború áldozatainak megsegítésére jött létre ez a segítő mozgalom. Az őszirózsás forradalom ezt is elsöpörte. 1926-ban P. Oslay Oszvald ferences atya létrehozta az Egri Normát, amely Eger város vezetősége és az egyház irányításával azért fogott össze, hogy a szegényeken tudjanak segíteni. Ez ideális állapot lenne ma is, hogy ne minden segélyszervezet a maga útján-módján próbáljon segíteni, és külön az önkormányzat is, hanem együtt, közösen. Itt Miskolcon most két ilyen akciónk volt, februárban élelmiszert kértek tőlünk, a várossal összefogva osztottunk élelmiszert és volt egy burgonyaprogramunk is, ezer családot ajándékoztunk meg, itt Miskolcon 360 zsákkal osztottunk szét. Mi vásároltuk a krumplit, a város szállította ide és segített a szétosztásban.

Prohászka Ottokárnak a keresztény karitászról szóló újságcikke sürgette a karitász megalakítását, majd Bangha Béla a Szerveződő karitász című írásában előkészítette azt, ami 1931-ben történt: Serédi Jusztinián bíboros megalakította a Katolikus Karitászt és Mihalovics Zsigmondot nevezte ki karitászigazgatónak. Ekkor terjedt át Magyarországra is a gazdasági világválság. Elkészítették Budapest nyomortérképét. Így indultak el, és a karitász-központokat a nyomortelepek közelébe telepítették. Az első évben nyolcszáz karitász-önkéntese volt a pesti karitásznak, és még abban az évben minden megyéspüspök megalakította a plébániákon a karitászcsoportokat.

1938-ban – ami a magyar egyház életében gyönyörű évszám, hiszen intézményei tele vannak erővel, lendülettel, abban az évben rendezték hazánkban az eucharisztikus világkongresszust – megalapították az Actio Catholicát, aminek az egyik szakosztályaként kezdett dolgozni a Katolikus Karitász.

1950-ben, a második világháborút követően, az orosz csapatok behozták a szovjet mintát, az egyházat ugyanúgy kezelte a megerősödő kommunista kormány, mint a Szovjetunióban, elkezdődtek a megszorítások. Megszüntették az egyház egyleit, bezárták intézményeit, megszüntették a karitászt is. Mihalovics Zsigmondot kémkedés vádjával 10 év börtönbüntetésre ítélték, de még idejében szóltak neki, és elmenekült Magyarországról. Ám a karitász a plébániákon tovább élt, illegálisan. A neve változott meg: Szent Antal-perselyre.

Mióta újra működhetünk, láthatjuk, hogy a mi egyházmegyénk nemcsak a legnagyobb, hanem a legszegényebb is, az egri és a debrecen–nyíregyházi osztozik az ország legszegényebb lakosságán. Maga a mozgalom közösségre épül, amelynek keretében valósítjuk meg Isten szeretetparancsát és a Katolikus Karitász önkéntesei vállalkoznak arra, hogy az egyház szervezett formájában vegyenek részt a szeretetszolgálatban. A karitász is olyan közösségben létezik, mint más plébániai közösségek. Rendszeresen tartanak összejöveteleket, megbeszéléseket. A mi egyházmegyénkben vannak lelki napok is, és lelkigyakorlatos lehetőséget is biztosítunk a karitász-önkénteseink számára.

Az érsek úr meghirdette, hogy 2012 a karitás évé lesz az egyházmegyében, május 19-én lesz az egyházmegyei karitásztalálkozó az egri bazilikában.

Miért tegyünk jót? Tessék elővenni Prohászka Ottokár püspök könyveit. Ezt írja például: „Ébredjen minden egyházközség arra a tudatra, hogy mindegyik Krisztus családja, és legyen rá gondja, hogy ne legyen abban a családban senki, aki éhezik, mialatt mások lakmároznak. Senki, aki mezítelen, miközben másoknak fölös ruhája, vagy lábbelije van. Közelebb kell jutnunk egymáshoz. Meg kell éreznünk mások baját úgy, hogy attól mi is szenvedjünk, és mások gondját úgy, hogy azt, mint a magunkét, elosztani törekedjünk”.

SZERETET, SZAKTUDÁS, SZERVEZETTSÉG

A karitászmunkához három fontos dolog szükséges: szeretet, szaktudás és szervezettség. Volt egyszer egy arab országban egy földrengés. Az egyik nagy cég gyorsan reagált, mert tudta, hogy ebben a muzulmán országban sok olaj van a föld alatt. Gondolták, ezek megjegyzik majd, hogy kik érkeznek oda leghamarabb segíteni. Megpakoltak egy repülőgépet élelmiszerral, elvitték, jöttek az adott ország hatóságai, és mondták, baj van, mert sertéshúsból készült ételeket hoztak, és ebben az országban ezt sértésnek vesszük, vigyék innen azonnal. Jó példa arra, ha hiányzik a szaktudás, a szeretet, ilyen bakik fordulhatnak elő.

A karitásznak hét súlyponti területe van. Az első az idősgondozás és a házi betegápolás. Ez nem kerül pénzbe, tehát a plébániai karitászcsoportok utcaapostolokként felmérhetik, hol élnek olyan idős és beteg emberek, akik örülnének annak, ha valaki alkalmanként rájuk nyitná az ajtót. Megszabadíthatjuk a legnagyobb keresztől az idős, beteg embert, amit rátett az élet, a magánytól. Sok idős ember megövezgyül, a gyerekei kiröpültek, egyedül maradtak, és nem tudnak magukkal mit kezdeni. Ki is lehet őket vinni a lakásukból. Az egyházközség a karitással együtt szervezhet egy idősek és betegek napját, ahová elkísérhetjük őket. Akinek fáj a lába, autót küldünk érte. Ez a nap szentmisével kezdődik, de aztán vendégül látjuk őket egy vacsorára, ahol még nótázunk is, és van 9 óra is, mire az utolsó vendég elmegy.

Egy jó karitászos szeme mindent megfigyel. Egy ilyen látogatásnál észre vesszük, miben szorul segítségre az idős ember. Vannak olyanok, akik elfelejtenek ebédelni. Kiderül, hogy hetek óta alig eszik, azért olyan sovány. Vagy egy másik példa. Látjuk, hogy ki kellene takarítani, ablakot kellene mosni. De ő már nem tudja egyedül elvégezni. Segítünk neki, de úgy, hogy ő is tegye meg, amit tud. Nem azt mondjuk, hogy tud ilyen rendtelenségben élni, és megcsináljuk helyette, hanem tegyük együtt vele, úgy hogy ne alázzuk meg. Sok idős embernek nincs tüzelője. Sok idős ember a saját lakásában fagyott meg, mert szégyellt szólni, hogy segítségre van szüksége.

A következő terület a családgondozás. A rászoruló családokat megpróbáljuk segíteni. Olyanokat, akik gyermekeket nevelnek. De: mi nem vállaljuk el a családok eltartását. Segítjük a krízishelyzetbe került családokat, kíségtjük a bajból, hogy a

Közösen az önkormányzattal...

hétköznapi életüket helyreállíthassák. Amikor hozzánk fordulnak, környezettanulmányt végzünk, megvizsgáljuk a család jövedelmét és kiadásait, ezekről igazolást kérünk. Megnézzük a lakhatási körülményeket, a gyermekek, a betegek helyzetét, hogy van-e fogyatékos a családban. Nálam prioritást élveznek azok a családok, ahol kisgyermek van, súlyos betegek és fogyatékosok. Mindig meg kell tőlük kérdezni, miben szorulnak segítségre és fel kell mérni, miben tudnának ők magukon segíteni. Segítünk például a kiadások csökkentésénél. Volt olyan család, ahol összeírták nekem a kívánságlistát, úgy gondolták, majd én segítek. Láttam, hogy van hat mobiltelefonjuk, mondtam, amíg egyre le nem csökkentik, nem kapnak semmit. Mert vagy esznek, vagy telefonálnak.

Volt olyan bácsi, akinél kikötötték a gázt. Vett két-három elektromos radiátort, és egy hónap múlva kapott 300 ezer forintos villanyszámlát. Azt hitte, kitol a Tigázzal, de helyette a villanyt is kikötötték tőle. Jött, hogy mi segítsünk, mert megfagy és még sötét is van. Azt nem tudta, hogy ennyi pénzből mennyi tüzelőfát lehetett volna venni.

Egyeztetnünk kell az önkormányzattal és a családsegítővel, sőt a többi karitatív szervezettel is, hogy ők miben segítettek. Szeretném, hogy ha itt, Miskolcon jobban meggyökeresünk majd, lenne egy közös segélyezési nyilvántartás. A szegénységnek kétféle típusa van. Az egyik a hangos, aki kiabál, s ha nem adunk neki, megátkozik. Minden nap visszajön, követel. Van a halk, a néma, aki szégyelli, aki nem mer szólni, aki azt mondja, biztosan vannak nálam szegényebbek is. Őket is megpróbáljuk felfedezni. Ebben segíthet az önkormányzat, mert az emberek szívesebben mennek

először a hatóságokhoz, mert úgy gondolják, hogy ott jobban el tudják intézni a problémájukat. Amikor valaki a karitáshoz jön, kiderül, hogy már mindenkit végigjártak, és senki sem segített.

Segítünk a nevelési gondokban. Rendezvényeket, ifjúsági programokat is tartunk. Minden évben rendezünk rászoruló gyerekeknek táborokat, negyven fős turnusokban, június elejétől szeptemberig. Az öngondoskodás felé próbáljuk segíteni a családokat, ami annyit jelent, ahogy mondani szokták, ne halat adjunk, hanem hálót. De én ezt átfogalmaztam. Annyira nagy a szegénység, hogy inkább így mondom, ne csak halat, hálót is adjunk. Idén tervezünk egy vetőmagakciót. Többen is kísérleteztek ezzel, de sokan eladták a vetőmagot vagy megették, ez egy jó ellenőrzési programmal megelőzhető.

MUNKANÉLKÜLIEK ÉS HAJLÉKTALANOK

A munkanélküliséggel nagyon nehéz a katolikus karitásznak felvenni a harcot, mert sokan jönnek hozzám azzal, tessék nekem munkát adni, bármit elvállalok, csak fizesse meg. Erre nekünk nincs keretünk és lehetőségünk, de segítünk az embereknek. Nem is gondolná az ember, hogy a szegénység és a butaság milyen gyakran jár együtt. Nem képesek kinyitni az újságot és munkahelyet keresni benne. Sok munkatársam van, aki megpróbál mintegy munkaközvetítőként segíteni, nézik az újságokat, és tudják, hogy a meghirdetett munka kinek lenne megfelelő. Néhány embernek nemcsak meg kell kenni a kenyeret, hanem a szájához is kell vinni.

A hajléktalanság a rendszerváltással köszöntött be hozzánk. Február 2-án nyitottuk meg a krízismenedékünket Egerben. Az érsek atyával úgy gondoltuk, ha jönnek a nagy hidegek, ne fagyjanak meg az emberek az utcán. Az első este heten voltak nálunk, és már a második napon át kellett költöztetni őket a tantermi részbe az ebédlőből (a volt 5. számú iskola épületében) mert olyan sokan jöttek. Február 2–27. között harmincegyen szálltak meg nálunk esténként. A siroki híveink (én ott vagyok plébános) féltettek, hogy majd agyon fognak ütni, hogy ellopnak tőlem is mindent. Sokat törtem a fejem, hogyan kezdjek el foglalkozni ezekkel a szerencsétlen emberekkel? Olyanok, mint az otthonról elkóborolt, kiveret kutyák. Furcsa a hasonlat, de sajnos igaz. Sátrakban élnek, romos épületekben, a kukákból még a romlott ételeket is megeszik. Az a céljuk, hogy minél több üveget gyűjtsenek össze, aminek kettős célja van. Ami kevés az alján van, azt megisszák, az üveget meg visszaváltják. Elmagyarázták nekem, ha valaki kukázik, mit, hogyan kell csinálni. Hogyan eszik meg az ételeket? Először megszagolják, ha nem nagyon bűdös, egy kicsit harapnak belőle, ha keserű, akkor kiköpik és eldobják. Ha nem keserű, megeszik. Megkérdeztem, hányszor volt hasmenésük, hányásuk, azt mondták, egyszer sem. Azt is elmondták, elképzelné sem tudjuk, milyen fantasztikus dolgokat dobnak ki az emberek.

A hajléktalanok két csoportra oszthatók. Az egyiknek soha nem volt családjuk, az állami gondozásból kerültek ilyen helyzetbe. A legfiatalabb hajléktalanunk 18 éves

volt. El akartam zavarni, azt hittem, csak hülyéskedik, be akar jönni poénkodni, de mutatta a laccímkarttyáját, hogy valóban hajléktalan. A legidősebb 72 éves volt. A csapat 90 százaléka szenvedélybeteg, alkoholista volt, a 80 százalékuuk büntetett előéletű. Az ilyen emberekkel is olyan jó légkört sikerült kialakítani, hogy amikor bezárt a krízismenedék, még én is sajnáltam, pedig fásaszto volt, 24 óras felügyelettel voltunk. Nagy hálával és köszönettel voltak irántunk, hogy ágyban fekhettek, hogy kaptak meleg ételt, hogy tudtak zuhanyozni. Volt olyan köztük, aki novemberben zuhanyozott utoljára, utána nálunk, februárban. Rászoktattuk őket a tisztálkodásra, kaptak szappant, törülközőt, kötelező volt használniuk. Kaptak egy nagy zsákot, abba belerakták az összes ruhájukat, kidobtuk mind, s mire lezuhanyoztak, ott volt egy másik zsákban a tiszta ruha. Megnyiratkoztak, levágták a szakállukat, s néhány nap után a csavargókból előjött az ember. Annak ellenére, hogy nem erőltettük, nem kérdeztük ki miért került az utcára, ők maguk kezdtek el mesélni. Arra számítottam az elején, hogy naponta többször kijön a rendőrség, 31 sokat próbált férfihez, akik közül többen már évek óta az utcán élnek. Összesen háromszor voltak kint, de csak egyszer hívtam én őket, kétszer maguktól jöttek ellenőrizni.

SZENVEDÉLYBETEGEK ÉS FOGYATÉKOSOK

Az alkohol és kábítószer rabjainak segítésére jött létre a RÉV szenvedélybeteg-segítő szolgálat. Tudomásul kell venni, hogy a szenvedélybetegség valóban betegség. Európában a legújabb betegségforma mentális gyökerű. Amikor valaki depressziós lesz, rossz a hangulata, szorongani kezd. Ezt szégyellik, nem mennek orvoshoz, pedig ha idejében elmennének, még lehetne segíteni rajtuk. Ezek a mentális betegségek nagyon gyakran társulnak szenvedélybetegségekkel. Ide tartozik az alkohol, a kábítószer, más, függőséget okozó betegség, gyógyszerfüggőség, játékszenvedély. Nemcsak ezeket az embereket, hanem a családjaikat is fel kell karolni. Egy alkoholistától a családja, a házastársa, a gyerekei is szenvednek. Ezért szervezünk mi a szenvedélybetegek gyerekeinek programokat, ahol felszabadultan játszhatnak, rajzolhatnak.

A fogyatékos ember helyettünk is visz keresztet. Amikor nem segítünk rajtuk, elmegyünk mellettük, jusson eszünkbe, lehet, a mi keresztyünkben is ott van tíz centi a vállukon. Ők azért bújnak az egyházhoz, mert a társadalom kitaszítja őket. Hová menjek, ha nem oda, ahol olyan emberek élnek, akiket az Úr Jézus hívott meg a követésére. Kisap koromban dolgoztam Ipolytölgyesen, a Szent Erzsébet Egészségügyi Központban, ahol halmozottan fogyatékos gyerekek éltek. Többet ért egy két-háromhetes munka ott, mint egy lelkigyakorlat. Ott megtanítja az embert az élet alázatra, hogy értékelni tudja az örömet. Azokat, akik öngyilkosok akarnak lenni, szívesen elvinném az ilyen gyerekekhez. Volt közöttük olyan, aki egy babakocsiban élte le az életét, mert tizenvalahány éves volt, de nem nőtt meg, nem tudott mosolyogni, beszélgetni. Annyi volt a kommunikációja, hogy amikor közeledtünk feléje, görcsösen rángatózni kezdett, és tudtuk, ez ugyanaz, mint ha egy egészséges gyerek

hozzánk szalad és átölel bennünket. Gyönyörű kápolnája van ennek az intézménynek, de nincs benne oltárkép. Azoknak a gyerekeknek a fényképei vannak kitéve oltárkép gyanánt, akik itt éltek korábban, de már meghaltak. Tessék őket szeretni és segíteni. Semmi rosszat nem tettek ők, és a szüleik sem, hogy ilyenek legyenek, és a jó Isten sem akarta őket ezzel büntetni. Megvan ennek az orvosi, genetikai magyarázata. Ha felnőnek, nagyon sokszor magukra hagyják őket, sokan éheznek közülük. Abból a szociális járadékból, amit a fogyatékosok kapnak, nem lehet megélni. Nem akarok politizálni, de a kormányunk sok mindenben elgondolkozhatna. Hogy hogyan lehet 22 500 forintból egy hónapig megélni...

A CIGÁNYPASZTORÁCIÓ NEHÉZSÉGEI

Nemzetiségi kérdések. Nálunk elsősorban a romakérdés aktuális. A cigánypasztorációval kapcsolatosan az emberek nagy részében pesszimizmus és ellenszenv van. Az első ilyen: kár velük foglalkozni, úgyse fognak megváltozni. A másik: dolgozzon meg azért, ami kell neki. Ezekben persze van némi igazság, de sem az egyházban, sem a Katolikus Karitásban nincs sem pozitív, sem negatív diszkrimináció. Ezt el szoktam mondani a roma testvéreknek is, erre azt szokták mondani, ha nincs negatív diszkrimináció, annak nagyon örülünk. De azt is hallják meg, mondom, hogy pozitív sincs! Tehát ha azért jönnek hozzám, hogy segítsék rajtuk, mert ők cigányok, én nem fogok segíteni. Nekem nagy kalandjaim voltak a cigány testvérekkel. Ha már hosszabb ideje ismerjük egymást, tudják a játékszabályokat.

Az első az, hogy mi nem vállaljuk a családjaik eltartását. Ugyanúgy akarunk segíteni rajtuk, mint a többi családon. Krízishelyzetekben szeretettel próbáljuk őket terelni az öngondoskodás felé, be kell vonni őket is a karitás munkájába. Egerben volt tavaly ősszel egy cigánypasztorációs konferencia. Ahogy megláttak, rögtön jöttek a felszólalások, hogy a karitás hatékonyabban segíthetné a cigányokat. Mondtam nekik, szeretném, ha ők is benne lennének a karitásban, várom közülük is az önkénteseket.

Ha kimegyek egy cigány családhoz és azt mondom nekik, csak akkor segíték, ha feltakarítják a sok, fertőző koszt, ami között élnek, nem törődnek vele, azt mondják, parancsolgatni akarok. De ha egy másik cigány ember mondja, másként veszik fel. Egyébként meg ti is olyan emberek vagytok, mint mi, ti is segíthettek a magyar embernek is, a cigánynak is. Van egy jó közmondás, hogy a bőre alatt mindenki rózsaszín.

A cigányok is családokban élnek, és a szülőket aggasztja, mi lesz a gyerekeikből, de ha rossz modelleket látnak, azok szerint élnek. Olyan cigány embereket kell kinevelni, akiknek a pozitív példáját lehet eléjük állítani és szaporítani. Én megélttem egy nagy csodát Szendrőládon. Három hónapig építkeztünk ott az árvíz után. Csak mi voltunk ott, a Vöröskereszt más módon segített. Azon a településen vállalkozó nem dolgozott. Megmondtam a cigányoknak, vagy együtt építjük fel a falut, vagy senki nem segít nekik. A karitás hozza az építőanyagot, hozom a

szakembereket, a technológiát és együtt kezdünk el dolgozni. Az első az volt, hogy mindenki kitakarítja a dzsuvát az udvarról. Lépésenként fogják kapni a segítséget. Néhányan úgy reagáltak, nehogy a pap mondja meg, mit csináljak. Mentem, néztem az udvaron, ki van-e takarítva. Ahol nem volt, elmentem mellettük. Rám szóltak, hogy hozzám nem jön? Miért mennék, maga nem csinálta meg, amit kértem, kihúztam a listáról. Akkor szidott, elmondott mindennek, de látta, hogy a többi házba jön az anyag, és elkezdődik a munka. Három nap múlva jött, hogy már kitakarított.

Először megkapták az alapanyagot, és nehogy kísértésbe jöjjenek és értékesítsék, mindig el kellett számolniuk a zsákokkal. Volt olyan, aki a bejárati ajtót eladta, jött panaszkodni, hogy ő meg fog fagyni. Mutattam a papírt, hogy még alá is írta, hogy átvette az ajtót, sőt, be is építettük neki. Hol van? Eladtam, mondja. Hát akkor fagyjon meg... Ebből a többiek is tanultak.

Behívtak bennünket kávéra, elmentek és gombát szedtek nekünk, de én nem nagyon akartam megenni, nem, mert cigány szedte, de nem ismertem a róka gombát, mondtam a mérnököknek, én nem eszek belőle, mert ha ti meghaltok, legyen aki eltemet benneteket.

Úgy dolgoztak, mint a kisangyalok. Bementem a szobájukba, és ceruzával húztam egy csíkot a falra, hogy ilyen magasságig kell leverni róla a vakolatot. – Ki fogja leverni? – Hát maguk... – Megcsinálták. Mádl Dalma asszony jött, átvenni a házakat, elképedt, hogy ezek az emberek milyen munkát végeztek. Rájöttem, hogy ha a cigány embert motiválják, dolgozik. Amikor véget ért Szendrőládon a munka, október 4-én kifolyt a vörös iszap. Az első önkéntes csapat, akik ott megjelentek, a szendrőládi romák voltak. Ők hívtak fel, hogy láttak a tévében, biztos, hogy segítségre van szükségem. Maguk segítettek rajtunk, mi megyünk, magának segíteni. Küldtem értük egy autóbust, ők voltak az első csapat, akik ott dolgoztak, tiszteséggel, helytállással.

Miről beszéljek még? A RÉV szenvedélybeteg-mentő szolgálatunk a Katolikus Karitásztól intézménye, ahol képzett szociális munkások interaktív prevenciós órákat tartanak a diákoknak a drogokról és a szenvedélybetegségekről. Van egy úgynevezett karitásztól party-szerviz szolgálatunk is, ami egy sajátos dolog. Elmegyünk az ördög barlangjába. Oda, ahol szórakoznak a fiatalok, ott próbálunk rajtuk segíteni. Például itt, a Miskolci Egyetemi Napokon (zárójelben mondom, hogy több volt a részeg lány, mint fiú). Összeszedjük őket, próbáljuk elsősegélyben részesíteni, akinek szüksége van rá, hogy ne fulladjon meg a hányásába, vagy ha valaki annyira deriliumos állapotban van, átadjuk a mentősöknek. Drogosokkal is találkoztunk, ilyen kalandokba is belevágunk. Azt mondják a kollégáim, hogy én ezekhez már öreg vagyok, jobb, ha kortárs-segítők támogatják őket. De ott vagyunk a gyerekek mellett, mert szegények nem tudják, miben játszanak. Március 27-én volt az egyetemen egy szociális-karitatív nap, ezen már harmadik éve itt vagyunk. Minden gyerek jönnek született, ha rosszak lesznek, mi neveltük őket ilyenné – mondja Don Bosco. Mi megpróbálunk rajtuk segíteni.

Segítünk a hátrányos helyzetű gyermekeknek is, 2011-ben egymillió forint értékben osztottunk ki tanszervásárlási utalványt. A menza-étkeztetést is támogatjuk, ha olyan családban él egy gyerek, ahol látjuk, hogy a szülők a támogatást nem arra fordítják, akkor mi fizetjük be helyettük az iskolában a menzát, legalább egyszer egyenleget egy nap a szerencsétlen gyerek. Nyári táborokat szervezünk, és szervezzük a Karitászt Juniort, mert a gyerekek nagyon szeretnek segíteni. Minden iskolában lesz önkéntes pedagógus, aki koordinálja a programokat. A szeretetet soha nem lehet elég korán elkezdni és tettekre váltani.

Végül álljon itt a karitásztízparancsolata, ami jól példázza, mi mindent kell szem előtt tartanunk a munkánk során. Köszönöm a figyelmet.

A KARITÁSZ TÍZPARANC SOLATA

Igazán segíteni csak szeretetből, szeretettel lehet.

Kétszer segít, aki gyorsan segít. A bürokrácia a karitászt halála.

A bajbajutottat sohase alázd meg: érezze, hogy örömmel segítesz.

Úgy segíts, hogy a rászoruló saját magán is segíthessen. Vezesd rá az öntevékenységre.

Ne alamizsnát adj, hanem igyekezz a bajt gyökerében orvosolni.

A bajbajutott nem „ESET”, hanem személy. Vedd emberszámba, törődj vele, szánj rá időt, türelmet, őszinte érdeklődést.

Vedd elejét a visszaéléseknek. Járj utána a fontosabb ügyeknek.

Kínos pontossággal számolj el minden fillérről, és köszönj meg minden adományt.

A segítség nem monopólium, de nem is konkurencia. Segíts annak, aki segíteni akar.

Ne várj hálát. Ne sértődj meg. Ne légy kicsinyes. Imádkozz azokért, akiket Isten szeretetedre bízott...

(A Szent Anna Kolping-házban március 12-én tartott előadás szerkesztett változata)

Kopp Mária: A családostok tovább élnek

Az egyházi közösségeknek fontos feladata a fiatalok segítése a párkeresésben, hiszen diszkóban nem lehet párt találni – mondja a Magyar Kurírnak adott interjújában Kopp Mária, akit tavaly karácsonykor elhunyt férjével, Skrabski Árpáddal közösen írt könyvéért – A boldogságkeresés útjai és útvesztői a párkapcsolatokban – tavasszal Stephanus-díjjal tüntetett ki Erdő Péter bíboros, prímás. Kopp Mária április 3-án, életének 71. évében elhunyt. Korábban többször tartott előadást Miskolcon. Ezzel az interjúval és lánya, Skrabski Fruzsina nekrológiával emlékezünk rá.

– *Milyen sikereket ért el eddig a Három Királylány, Három Királyfi Mozgalom?*

– A legfontosabbnak azt érzem, hogy megmozgattuk **Kopp Mária** az egész országot, például sokan írnak nekünk, rengeteg levelet kapunk még kis falvakból is. Úgy látszik, egy archetípust mozgattunk meg az emberekben, hiszen a népmesékben is mindig a legkisebb királyfi menti meg a királyt és az országot. A kiindulópont az volt, hogy tudtuk, a magyar fiatalok sokkal több gyermeket szeretnének, mint amennyi megszületik. A mozgalom égíse alatt szerveztünk először két-három olyan összejövetelt, aminek az volt a témája, hogy a gyermek a legbiztosabb befektetés, és a mozgalom biztosítja a népesedési kerekasztal háttérét is. Kiírtunk egy pályázatot társkapcsolati készségfejlesztésre az óvodától az egyetemig. És meghirdettünk egy filmpályázatot Jófej pár címmel, ahova párperces kisfilmeket és szinopsziszokat vártunk, és aminek már megvolt az eredményhirdetése is.

– *Sokan beszélnek a család válságáról. Valóban válságban van a család?*

– Olyan értelemben mindenképp, hogy a házasságok fele válással végződik, a fiatalok közül pedig nagyon sokan nem találnak párt maguknak, pedig a magyar fiatalok 80 százaléka úgy tartja, hogy a legmegfelelőbb életforma a házasság, még akkor is, ha az általános gyakorlat az, hogy először élettársi kapcsolatban élnek, mintegy próbaházasság gyanánt. Viszont nehezebb elsajátítani a párkapcsolati készségeket, amiket régen megtanultunk a nagycsaládban. Eközben soha nem volt ilyen fontos a jó család. Azok a férfiak és nők, akik házasságban élnek, két és félszer nagyobb eséllyel élnek meg a 69. életévüket, mint akik magányosak, de az élettársi kapcsolatban élők is sokkal nagyobb valószínűséggel halnak meg hamarabb. Másik szempont, hogy legnagyobb valószínűséggel a családostok közt is a két- vagy több gyermekesek élnek meg a 69. évet. Fontos az az intim környezet, ami megvédi az embert a külső világgal szemben.

– *Pedig régen föld a földdel házasodott, ma szerelemből házasodunk, sokkal több lehetőségünk van az igazi szeretetkapcsolatra.*

– Régen a házasságok többsége valóban érdekházasság volt. Ez persze átalakulhatott igazi életközösséggé. A mai világban ez nincs, nagyon jó kapcsolatok kialakulására lenne lehetőség, viszont nincs olyan társadalmi környezet, ahol igazán találkozni, ismerkedni tudnának a fiatalok. Az egyházi közösségeknek fontos feladata a fiatalok segítése a párkeresésben, hiszen diszkóban nem lehet párt találni. Van egy párkapcsolati kurzusom orvos-tanhallgatók számára. Megkérdeztem, hallanak-e ilyen kérdésekről máshol, és az derül ki, hogy úgy jutnak el a negyed-ötödévig, hogy soha senki nem tanítja őket ilyesmire.

Persze a huszadik század első feléig élő családmodellt nem kell feltámasztani, nem is lehet, hiszen abban a nő csak akkor érvényesülhetett, ha királynő volt. Elég elolvasni az Anna Kareninát. Talán Skóciai Szent Margitot említhetjük meg, aki Szent István-nak volt az unokája, és ő állította fel az egész skót államszervezetet Véres Malcolm feleségeként. Ma már minden nő tevékenységének lehet társadalmi hatása, miközben megszületnek a gyerekei.

– *A katolikus egyház által támogatott életforma ma mennyire válhat be?*

– Pontosán ez volna a valódi életszövetség alapja. „Akarom, hogy legyél, és minél inkább legyél”, ahogy nekünk egykor Vác Jenő jezsuita atya megfogalmazta, ez tud tényleg boldoggá tenni egy párkapcsolatot. Ma már a prudéria sem jellemző az egyházra, ami azért fontos, mert a szexualitás nagyon fontos egy kapcsolatban. A jó, gazdag szex, az intimitás képessége sokat nyom a latban, de ezt meg kell tanulni. A felnőtté válás egyik fontos jellemzője, hogy képes lesz az ember intim kapcsolatokra. Viszont a prűdség sok boldogtalanság forrása. Ugyanakkor azt is jó tudni, hogy a reklámok által hirdetett nagy szerelem, a „meglátni és megszeretni” az állatvilágból ránk maradt érzés, amikor dopaminfürdőbe kerül az agyunk, és valóban vakok vagyunk, olyan tulajdonságokat vetítünk bele a másikba, amelyek nem is jellemzik őt. Ez a természet csapdája, ami az utódnemzés érdekét szolgálja, viszont gyorsan elmúlik. Ezért ezt át kell tudni menteni egy valóban tartalmas, komoly kapcsolatba, aminek úgyszintén van élettani alapja. Minden testi érintéskor oxitocin szabadul fel, legyen az a csecsemő és a szülei közti érintés vagy felnőttek szexuális élete, bizalmon alapuló testi kapcsolat. Ez az egyik legkomolyabb lelki védőfaktor.

– *A saját életében hogyan sikerült összeegyeztetni a gyermekvállalást és a karriert?*

– A férjem, Skrabski Árpád informatikus mérnök volt, akivel már egyetemista korunkban elhatároztuk, hogy együtt fogunk dolgozni, ami nagyon sokat jelent. Évszázadokon át az volt ugyanis a természetes, hogy egy pár együtt dolgozik, ma azonban gyakran előfordul, hogy teljesen más területen dolgozik a férj és a feleség. Ez veszélyes, mert ha valaki jóban van a munkatársaival, közös problémáik vannak, amelyeket a házastárs meg sem ért, ideje nagy részét pedig a munkahelyén tölti, akkor az válásba is torkollhat, ahogy gyakran meg is történik. Mi mindketten munkamegszállottak voltunk, és amikor otthon voltam a gyermekeimmel, akkor is tudtunk együtt dolgozni. Árpád az egyik első nagy számítógépközpontnak volt a vezetője, ahol éjszaka kaptunk gépidőt a munkára. Engem két évig nem vetek fel az orvosi egyetemre, mivel a Patrona Hungariae gimnázi-

umba jártam, pedig középiskolásként országos versenyeket nyertem. Szerintem fontos, hogy ha valaki elvégez egy egyetemet, akkor azon a területen is dolgozhasson, ahol képezte magát az állam pénzén. Amikor azt mondom, hogy el kell érni, hogy egy nő a gyermekvállalás mellett a karrierjét is építhesse, nem a pozícióhajhászra gondolok, hanem arra, hogy a gyerekek felnevelése mellett a választott szakmájában is dolgozhasson, tevékenykedhessen. Az első lányom születése után két évvel kaptam meg az ösztöndíjas aspirantúrát, ami olyasmi volt, mint a mai PhD. Azaz keményen kellett dolgoznom, de nem kellett állandóan bejárnom. De már a lányaim egyéves kora után egy szomszédaszony járt hozzánk, amikor dolgoztam. Tőle sokmindent megtanulhattak, amit tőlem nem, például, hogy hogy lehet finom süteményt sütni.

– *Viszont ezt sokan nem engedhetik meg maguknak. Talán a nagyszülőket be tudják vonni.*

– Az én szüleim akkor már nem éltek, de a férjem édesanyja sokat segített nekünk. De mindenképp jobb megoldás volt, hogy nem estem ki tartósan a munkahelyi feladataimból, amikor a gyermekeink kicsik voltak. Úgy látom, hogy nekik sem ártott ez meg egyáltalán, pontosan úgy alakult az életük, bár egyéni módon, ahogy elképzeltük.

– *Sokan attól tartanak, ha egy helyen dolgoznak a házastársukkal, egymás agyára mennek.*

– Nyilván ez reális veszély. Mi a férjemmel sosem dolgoztunk egy helyen, én itt, az orvosi egyetemen voltam, ő mérnökként dolgozott. A munkahelyeink hivatalos együttműködési megállapodást kötöttek, így tudtuk vinni a közös projektjeinket, és otthon is sokat dolgoztunk együtt. Egy helyen dolgozni tényleg veszélyes lehet, főleg ha főnök-beosztott viszony van a házastársak között.

(Magyar Kurír)

Ahányan így együtt vagyunk, mind elmegyünk

*Mind elmegyünk, a ringatózó fák alól mind elmegyünk,
a párás ég alatt mind indulunk a pusztaságon át
a száraz ég alá, ahányan így együtt vagyunk,
olyik még visszanez, a holdsugár a lábnyomunkba lép,
végül mind elmegyünk, a napsütés is elmarad
és lépdelünk a csillagok mögött a menny abroncsain,
tornyok fölé, olyik még visszanez és látni vágy,
hullott almát a kertben, vagy egy bölcsöt talán
ajtó mellett, piros ernyő alatt, de késő már, gyerünk,
ahogyan a harangok konganak, mind ballagunk
mindig másként a csillagok mögött, a puszta körfalán,
ahányan végre így együtt vagyunk, mind elmegyünk.*

(Weöres Sándor: Bolero)

Ezt a verset a szüleim kiírták a konyhában a falra. Ezt néztem óvodás koromtól, és ezzel éltem, hogy mind elmegyünk. Otthon sohase volt tabu a halál, számtalanszor beszéltünk róla és mondták, mind a ketten mondták, anyukám és apukám is, hogy meg fognak halni. Meghaltak.

Szégylem, hogy írok, mert senkire nem tartozik a fájdalom, de mégis úgy érzem, hogy ez segít, mert anyukám, Kopp Mária ennek a közösségnek fontos tüneménye volt; és tartozom neki annyival, hogy én írjam meg az első nekrológját.

Anyukám Kopp Jenő művészettörténész, a Fővárosi Képtár igazgatója és Waigand Ilona művészettörténész első lánya volt. Ő volt az első gyermek, még hét testvére született. Ő volt a legidősebb, az első, és ezzel megkapta azt a felelősséget is, hogy példát kell mutatnia. Azt mondják, hogy már kiskorában tudósos volt: nagyon okos.

Az ötvenes években édesapja nem írta alá az egyházi iskolák bezárását követelő nyilatkozatot, ezért kirúgták az állásából. Majd egy ismerősük szólt, hogy rajta vannak a kitelepítési listán, ezért elmenekültek Surányba, az egyszobás nyaralójukba. Anyukám itt nőtt fel, a Duna mellett, kecskéket legeltetett, verseket írt, matematikaversenyeket nyert. Közben édesanyja franciára és művészettörténetre tanította, ahogy az összes többi gyereket is.

Édesapja belerokkant abba, hogy elveszítette a munkahelyét, hiszen egy ostyakészítő anyuka fiaként nagyon nagy szó volt, hogy művészettörténeti diplomát szerzett, aztán Rómában ösztöndíjat kapott. Amikor pedig kinevezték a Fővárosi Képtár igazgatójának, elérte mindazt, amiről álmodott. Ekkor nézte ki magának a bálkirálynő – Budapest legszebb lánya – nagymamám, aki 18 évvel fiatalabb volt ugyan, de mégis sikerült meghódítani a szívét. A nagypapa nem bírta elviselni a surányi száműzetést, depressziós lett és megvakult. Anyukám ekkor határozta el, hogy pszichiáter lesz: eldöntötte, hogy kikutatja, hogyan alakulhat ki lelki okokból testi megbetegedés.

Nem ismertem a nagyszüleimet, mert még akkor meghaltak, amikor kicsi voltam, de annyit mesélt róluk anyukám, hogy olyan, mintha ismertem volna őket. Meséléssel életre lehet kelteni valakit. Remélem.

Anyukám egyébként a világ legcsodálatosabb anyukája volt. Mindenki azt hiszi, hogy a munka mellett nem jutott ideje ránk, de ez nem igaz. Mindig ott volt mellettem, ha szükségem volt rá. Nagyon okosan tudott szeretni, igaziból. Amikor kicsi voltam, esténként olvasott, és én odabújtam hozzá. Ha rossz jegyeket hoztam, mindig biztatott, hogy nem ez számít, nagypám is rossz volt matekból. Ha hazacipeltem a legfurcsább barátaimat, ő mindenkit komolyan vett. És dicsért, dicsért, dicsért. Apukám, nővéremet, engem.

Nagy tudós volt az anyukám, csodálták őt itthon és külföldön. Szereteágazó kutatásai voltak: a boldogsághormonról írt tudományos dolgozatot, kidolgozott egy légzésterápiát a szorongás csökkentésére és felmérte az ország lelkiállapotát apukámmal közösen, és ez alapján javaslatokat tettek az ország testi-lelki egészségének javítására. Együtt alapították újra a rendszerváltás után a lakásunkon a Pázmány Péter Katolikus Egyetemet. Együtt indították a Három Királyfi, Három Királynő Mozgalmat a kívánt gyermekek megszületése érdekében. Nem tudom leírni, hogy mennyi mindent

szervezett és dolgozott. Lehetetlen. Mostanában azt kutatta, hogy mitől lehetünk boldogok, boldog házások. Ő nagyon boldog házasságban élt, bár azt mondta, hogy a szerelem betegség és ő barátságból ment hozzá apukámhoz, de az ő kapcsolatuknál szenvedélyesebbet nehezen lehet elképzelni. Nő volt. Titok. Megfejtethetlen. Bár sokat szerepelt, de nagyon zárkózott volt. Apukám örökké meg akarta hódítani, de kicsit mindig meghódíthatatlan maradt. Fájdalmairól, kétségeiről csak nekünk beszélt. Volt egy titkos éneke, a mi titkos anyukánk volt.

Fruzsikám! – mondta. Felszólító módban, mert mindig volt arra ötlete, hogy mit kellene csinálni. Most nem mondja és nem tudom. Agyondolgozta magát, mert adni akart és örült, hogy még az utcában dolgozó munkások is megköszönték neki, hogy mennyit segít.

Hétfőn este még beszéltünk, teljesen jól volt, aztán tegnap holtan találtam otthon. Itt lakunk egy házban, itt voltam felette, de nem tudtam, hogy baj van. Délután még a nővérem kislányával sétáltunk és róla beszélgettünk, hogy milyen okos. Anyukám úgy szervezte, hogy mi mind együtt lakunk, ők, a nővéremék és mi. Egy csoda így együtt élni, együtt ebédelni, átfutni egymáshoz tejfölért. Itt maradtunk egymásnak, nélküle.

Januárban lett 70 éves. Születésnap ajándékból elutaztunk együtt a Szentföldre. Végimentünk a keresztúton. Boldog volt és nagyon bánatos. Nem tudott apukám nélkül élni. Meg akart halni, mert vágott apám után. Most együtt lehetnek. Mi meg együtt itt lent.

Ha végiggondolom, hogy mit várna tőlünk, lányaitól, akkor azt, hogy bizonyítsuk be, hogy elég erős a hitünk ahhoz, hogy elviseljük a halálát, és hogy mindig legyünk bátrak és tegyünk apukám, anyukám dicsőségére!

2010. ápr. 4.

Skrabski Fruzsina

A húsvéti médiavezérelte politikai gyilkosság margójára

*A farkasvakságnak nevezett betegségben a beteg szürkületben,
félhomályban feltűnően gyengébben lát,
mert a szem képtelen azonnal alkalmazkodni a fényhez.
(házipatika.com)*

Kedves magyarok, eljött az ideje, hogy barátom, Schmitt Pál ügyében, mint elnök úr volt főtanácsadója, tíz éve munkatársa, megszólaljak. Ő nem kérte, nem kérné ezt, ahogy Katica sem, aki több mint 500 kilométeres hátizsákos, gyalogos zárandoklaton vesz részt ezekben a napokban. Mégis meg kell tennem, lelkiismereti kötelességem írnom róluk, most a témát érintő egyre nagyobb lelki szürkületben, a magyarok nagy részét hatalmába kerítő farkasvakság idején.

Írásom talán tartalmaz annyi tanulságot mindannyiunk számára, amivel még szorosabbra húzhatjuk magyar-magyar között a köteléket, mert félreértés senkiben ne legyen: a Schmitt házaspár médiavezérelte politikai legyilkolása nemzeti közösségünk, értékteremtő szándékaink elleni totális támadás, mely oldalaktól függetlenül megvonta a szellemi „A”-vitamint sokaktól, ezért „feltűnően gyengén lát”-tak. Elvakította őket az a média tűzijáték, mely párját ritkítja az újkori magyar történelemben és egyben végérvényesen eldöntötte azt a tényt is, hogy a média, azon belül az internet dobogós hatalmi ág lett, s bizony immár nem a negyedik, ahogy a közvélekedés tartja.

Mondom mindezt azért, mert a tények szinte semmilyen szerepet nem kaptak az ügy kéthónapos menete alatt, úgy sikerült Schmitt Pálra sütni a „lop, csal, hazudik” bélyegeket, hogy egyetlen alkalommal sem mondhatta el érveit, adhatta át dokumentumait, nem nézhetett bírálói szemébe. Emlékszünk az evangéliumok sugdolózó, háttérben alkudozó, gyáva farizeusaira, akiknek verdiktjét a főpap és a politikus diszkrét alkuja koronázta meg? És valóban engedtessek meg ennek okán a húsvéti párhuzam: az eljárás mód, a vért és szenzációt akaró tömeg, a pszichózis, a kivégzés kísérő néma sokaság, a Júdás, a gyávák és szótlanok, a kereszt tövében ketten maradók... Kétezer éves forgatókönyv. Virágyasárnap és nagypénteken hallhatjuk a passiót a katolikus templomokban. Az elnök húsvét hetének hétfőjén, egy évvel az új alaptörvény aláírása után lemondott, politikai értelemben halott. Kivégezték. Egy olyan embert, aki egész életében „ha megdobnak kövel, dobd vissza kenyérrrel” újszövetségi elve alapján élte életét, aki nem gyűjtött haragosokat, aki elvetette a „szemet szemért” ószövetségi gondolatot, aki békességet szeretett teremteni, abban szeretett munkálkodni, aki ezt képviselte a legnehezebb politikai időkben és a legnehezebb politikai szereplőkkel szemben is mindenütt a világban, aki a harcos „Péterekkel” rendre elrakatta a kardot, most kard által veszett el. A parlamenti karzatokon és az interneten kaján fiatalok élcélődtek és élcélődnek „Pali bácsin”, a gúny és megvetés céltáblájává tették.

Félreértés ne essék, nem akarok egy hozzánk hasonlóan esendő, számtalan hibával bíró embert szentként bemutatni, de az őt ért méltánytalanság mellett nem lehet szó nélkül elmenni, az eljárás mögötti „farizeusi” (a magukat igazként beállító képmutatók) forgatókönyvre leginkább az ördögi jelző illik. Igazáért immár az általa felkért jogi iroda küzd. Csóky András, a SOTE egyik PhD témavezetőjének az idegsebész tūhegyfinomságú érvelésénél jobbat én sem tudok írni magáról a dolgozatról. A derék magyar orvos a Magyar Hírlapban a következő rövid, de tartalmi szempontból nagyon lényeges cikke a következő, érdemes figyelmesen végigolvasni:

„Mai napig a PhD-knak nem kötelező új, eredeti gondolattal előállni. A 92-es kisdoktori böven alatta van a mai PhD-nak de az akkori kandidátusi értekezések követelményrendszerének is. Jómagam is PhD témavezető vagyok az egyik SOTE PhD iskolában. A jelöltnek azt kell bizonyítania, hogy „alkalmas önálló tudományos munka végzésére”, írja a szabályzat. Több akadémiai nagydoktorral is beszéltem. Még a megjelent tankönyvet, nemhogy megjelent cikket is idézhetek, ha megjelölöm az eredetét a mű végén. A magyar tudományos életben, aki újat mond, annak valóságos Canossát kell járnia (ez személyes megtapasztalás is) ezért a tudományos művek 90–98%-ban semmiféle új tudományos ötlet, felfedezés nincs. Ezek ún. összegző művek, melynek igenis van tudományos értéke, a társadalom számára közreadja az addigi eredményeket, ahogy az Elnök úr is helyesen fogalmazta. Meg is bolondulna a tudományos világ, ha annyi felfedezés lenne, ahány kisdoktori, PhD vagy éppen nagydoktori. Tehát a plágiumvád abban a pillanatban nem áll meg, ha van bármiféle utalás, hogy honnan történt az idézet. Ez pedig fellelhető a Köztársasági Elnök úr munkájában, úgy tudom a dolgozata végén. Hogy mennyi a szöveg, amit idézni lehet arra nincs szabály. Azt nyugodtan állíthatjuk, hogy a teljes szöveg is lehet különböző cikkekből, ill. tankönyvekből való idézet, a végén egy rövid összefoglaló értékeléssel, ami jelen esetben is megtörtént. Mindezek figyelembevételével érthetetlenek az elítélő reakciók a balliberális, ill. jobboldali ellenzék részéről. A SOTE szenátusának valamiféle „kihagyása” lehetett, ami azzal magyarázható, hogy ott csupa akadémiai nagy doktor ül, így nem tudtak elvonatkoztatni attól, hogy a nagydoktorhoz valóban kell újszerű elem beépítése. Ezt lehet korrigálni, nem kell a rektor úrnak sem lemondania. Minden tiszteletünk az Elnök úré, hogy nem adta fel és állja a sarat. Keresztény ember nem sérthető meg, ahogy ő is teszi. A jó Isten megadja az erőt neki. Ideje lenne egy nagy békemenetnek érte is.”

Eddig az idézet. A professzor úr által felsorolt tények senkit nem érdekeltek, érdekelnek, ahogy az egykori TF, ma a SOTE Testnevelési Karának közel 1200 oldalas vizsgálati anyaga sem a 220 oldalas kisdoktori dolgozatról, melynek végkövetkeztetése is az előbb leírtakra jutott. Elnök úr a Magyar Televízióban és a Magyar Rádióban, majd hétfőn a Magyar Országgyűlésben őszintén elmondta, amit mindig is mondott: legjobb tudása szerint, a kisdoktori értekezések akkori szabályainak megfelelően készítette el írását, melynek végén több mint húsz forrást jelölt meg. A bejelentéstől számított két hónap alatt sikerült a magyar emberek egy jelentős részében a sulykolás, ismétlés, a rágalmozás fokozásával olyan hangulatot kialakítani, hogy neki szinte senki nem hitt már. Ez a média hatalma, az internet hatalma. Az Indexen egy cikk főoldali értéke 1,2 millió, az Origón 7–800 ezer forint, a hvg.hu-n 4–500 ezer forint. Volt olyan nap, amikor csak főoldalon 4–5 cikk szerepelt az előbb említett médiumok akár mindegyikén. A

több mint két hónap leforgása alatt a magyar média világában több milliárd forint értékű terület foglalkozott az úgynevezett „plágiumüggel”, a szót belekódolva a fejekbe. Kommunikációs szempontból kiváló munka, fiataloknak, bloggereknek, mémelőknél remek gyakorlóterep volt. No és hogy ez egy ember élete, azé az emberé, aki évtizedek óta szolgálja nemzetét? A hangulat, a gyűlölet, a megvetés fokozása egészen félelmetes méreteket öltött, internetes tömeghisztériává fajult. Emlékszünk a „Valahol Európában” című film háborzogató felszólítására: „Gyerekek, könyörgök, akasszuk fel!” Itt, ahogy kétezer éve a minden koncepciók perék archetípusaként ez történt. Aztán már a teljesen fékevesztett suttogópropaganda: csak póttag volt az olimpiákon, közepesen beszél angolul, a korrupt Samaranch hátán lett a NOB alelnöke... A Parlamentben pedig a karzatokra bejuttatottak kéjes sikolya tette teljessé ezt a megaláztatást. Ő pedig odaállt vádlói elé és az ország, a nemzet egységének megőrzése érdekében lemondott.

Kedves Magyar Barátaim! Tudjátok, ez mit jelent? Fogságba kerülünk, mert sötét hatalmak elérték, hogy magyar magyarnak farkasa lett, s a farkasvakság okán pedig szűrkünetben egymást faljuk fel. A sötét külföldi erők pedig hangosan nevetnek, kacagnak, mulatnak e magyar sorstragédián: magunk gyengítjük magunkat, saját immunrendszerünket tesszük védtelenné. Aztán jönnek ők és sokadszorra viszik a javainkat. Mert újból azzal vagyunk elfoglalva, hogy plebejus vagy arisztokrata elnök kell, ki a fasiszta, ki a komcsi, ki figyelte meg kit, miért, kinek hol a dolgozata, ki volt a témavezetője, a jól fészült főtudós kikéri magának a tudatlanságot és a sor végelethatatlanul folytatható. Schmitt Pál, egy budafoki sváb család magyar, katolikus gyereke, sikeres ember, Magyarország (volt) köztársasági elnöke. Ma? Európában? Kiáll nemzete ügyéért? Aláírja az új Alaptörvényt? A házasságot férfi és nő kapcsolatának tartja? Erőt sugároz, erőssé válásra biztat, sportra, kitartásra? Ugyan. Hibátlanul fészült tudós, horpadt mellű, testnevelésből felmentett értelmiségi, iskolázatlan, szellemi, lelki „magasabb rendűek”, a mértékadók mind-mind beálltak az őt ellehetetlenítők táborába és farkasvakságukban, egyre csillapíthatatlanabb éhségükben felfalták őt. Magyar magyarnak lett farkasa. És ez így is lesz kedves magyar barátaim, mert ez a cél, sötét, a háttérben immár kilencven éve, hatvan éve, húsz éve, tíz éve, két éve munkálkodó titokzatos erők célja: el kell veszíteni éleslátásunkat, ellenálló képességünket, el kell fogynunk, meg kell szünnünk magyarnak lenni, meg kell szünnünk kárpát-medenceinek lenni. Ugyanis hiányzik az éleslátáshoz „A” vitamin. „Isten áldását kérem Magyarországra, a nemzetre és az önök munkájára!” – fejezte be a beszédét az elnök. Nos, magyarok, látva Schmitt Pál média vezérelte ördögi kivégzését, csak az Isten áldása marad, semmi több. És az hol van?

Utóirat: Katica napi több mint harminc kilométert gyalogol, imádkozik talán Paliért, talán a családért, talán értünk magyarokért. Barátként, munkatársként sem volt könnyű átélni az elmúlt napokat, Elnök úrnak sem könnyű. Nevetnek rajta, nevetnek rajtunk. Elnök úr meglátogatta Katicát, mert születésnapja volt nagycsütrörtökön, aztán Schmitt Paliként hazament, sofőr nélkül, őrség nélkül nagypéntek magányába. Ő májusban lesz (volt) hetven éves. Vigyázzunk rá!

Kiss Antal

a volt köztársasági elnök nemzetpolitikai főtanácsadója

KOJSZA PÉTER

Látható hangok

INTERJÚ ANTAL ILONA ÓVODAPEDAGÓGUSSAL

A „Látható hangok” elnevezésű pedagógiai programról tartott előadást Antal Ilona a Tiszáninnei Református Egyházkerület oktatásban-nevelésben érintett szakembereinek, Mályiban. Az óvodapedagógus két évtizedes svédországi kutatása során alkotta meg a módszert, amely a gyermekek zenei elemekhez kötődő tevékenységére épül. Antal Ilona a tirik.hu-nak adott interjújában elmondta, az egyházi iskolák részéről egyre nagyobb az érdeklődés a sajátos program iránt.

–Hogyan válhatnak a hangok láthatóvá?

– A beszéd olyan komplex jelenség, amit önmagában javítani nagyon nehéz. Ha a beszéd hangji elemeit szétszedjük, akkor ugyanezeket az elemeket megtaláljuk a zenében is. Tehát mi a hangtulajdonságokkal dolgozunk, azokat próbáljuk meg láthatóvá tenni úgy, hogy lerajzoljuk a tulajdonságok alapján grafikus és ikonikus jelekkel. Ezután a gyerekekben kiépül az a fajta gondolkodás, hogy a hangokból lehetnek jelek, és hogy a jeleknek lehet hangji tartalmuk is. Például, ha egy béka brekeg, vagy a cica nyávog, valamilyen kézzel tudják mutatni a gyerekek. Aztán ezeket le tudják rajzolni, és automatikusan kapcsolni egymáshoz. Az intenzív és sokoldalú gyakorlás a hangok tulajdonságainak elemzésével, a ritmus és a hang–jel kapcsolat tudatos kiépítésével hozzájárul az írási–olvasási érettséghez.

– Milyen kidolgozott módszertani feladatokat alkalmaznak?

– A dramatizálás és párbeszédés játékok, helyzetimprovizációk, hangutánzó játékok a nyelvi kifejezés finomításában segítenek. A táncsal, mozgással kifejezhető zenei szemelvények aktivizálják a gyermek testének egészét, érzelmi reakciókat és együttműködést serkentenek a csoportban. Az óvodai programhoz egyebek mellett hozzátartozik mind a nyelvi, mind pedig a zenei fejlesztés, és a kettő itt szerencsésen találkozhat. Ennek eredménye, hogy a pedagógusok gazdagítani tudják a jelenlegi repertoárt, de főleg a fejlesztési programba tudják bekapcsolni a hang–jel kapcsolat

Antal Ilona

kiépítését. Így a program szervesen épül be az óvodai munkába, de akár a romák oktatása során is hasznos lehet.

– *Milyen korban kell elkezdeni ezeket a foglalkozásokat?*

– Itt most a hároméves gyerekekről beszélünk, akiknek nagyon érzékeny a hallási készségük. Az agyukban már minden készen áll arra, hogy fejlesszék hallásukat. Az érzékszerveik működésének nívójától függ az is, hogy mit fognak fel a világból. Ha a hallásuk élesedik, akkor sokkal többet hallanak és értenek meg a világból, mintha ezt nem tesszük. Ez az egyik alapelv. A másik pedig, hogy amennyiben a hangból jelet tudnak később varázsolni, látható formát, akkor megértik, hogy az írás-olvasás alapjai is nagyon egyszerűek, és nem lesz olyan ijesztő számukra, amikor iskolába kerülnek, könnyebben veszik az akadályokat.

– *Van-e felső korhatár?*

– A kutatások azt bizonyítják, hogy hétéves kor után kezd megszilárdulni az a kocsnyás anyag az agyunkban, ami még lehetővé teszi, hogy fejlesszük a hallást. Eddig van lehetőségünk egy valóban hatékony fejlesztésre. Tizenegy éves korra ez a terület kezd megkövülni, ezután már csak nehezebben, és kis lépésekben tudunk haladni.

– *Vannak-e tapasztalatok arra nézve, hogy azok a gyerekek, akik részt vettek a programban milyen fejlődésen mentek át?*

– Ez a program főleg a kommunikációra koncentrált, ezt helyezzük középpontba. Például azok a svédországi gyerekek, akik ezzel a programmal kezdtek az óvodás korban, a következő osztályokban óriási különbséget mutattak a programot el nem végzettekhez képest. Nemcsak a kommunikáció terén, hanem az általános tanulási képesség terén is. Az együttműködési képességük, a megértési készségük is sokkal jobb volt. Budapesten is vannak ilyen tapasztalataink, hiszen van olyan hely, ahol már hetedik éve ezzel a módszerrel indítják az első osztályos gyerekeket iskolába. Ott bebizonyosodott, hogy a zenei, és az általános írás-olvasás képesség is rengeteget javult. Ami nagyon érdekes, hogy a program hatékonysága a nehéz sorsú gyerekeknél látványosabb. Ennek oka, hogy ezek a gyerekek semmiféle kapaszkodót nem találtak korábban. Itt ebben a programban viszont olyan segítséget kapnak, ami számukra is lehetővé teszi, hogy megértsék az írás-olvasás alapjait.

– *Jobban élvezik a gyerekek ezt a módszert, mint a kötöttebb formájú oktatást?*

– Igen. Itt tulajdonképpen olyan elemekkel dolgozunk végig, ami hozzájuk közel áll: az állatok hangja, a természet hangja, és az ezekre hasonlító zenékkal, amik számukra játékos együttlétet jelentenek. Ott van a másik oldal is, hogy amikor már nagyobbak lesznek, akkor mindezeket képi formában is láthatják, és jobban megértik a hangok erejét. Ami még nagyon fontos, hogy nagyon sok olyan dalszöveg is használható, ami új, és másképpen ad teret a gyerekeknek élményeik kifejezésére, gondolataik megfogalmazására, mint ami a jelenlegi óvodai anyagban megtalálható.

– *Mennyire elismert a program Magyarországon?*

– A program 2006-ban jelent meg hazánkban, amit azóta egyre nagyobb érdeklődés övez. Főleg ha arra gondolok, hogy milyen nagy létszámban jelennek meg olyan gyerekek, akiknek a családi helyzete és a szociális-kulturális helyzete nem ad lehetőséget

egy otthoni fejlesztésre. Most, hogy hamarosan az óvoda hároméves kortól kötelezővé válik, ha be tudnánk emelni az óvodai programba annak tartalmi kiegészítéséhez, akkor nagyon sokat tudnánk segíteni a hátrányos helyzetű gyerekeknek. Ma egyébként Magyarországon több mint ezer helyen használják. Örülök, hogy Borsodban is egyre több helyen is elindult az érdeklődés, hiszen ebben a térségben van az egyik legnagyobb szükség erre az anyagra.

– *Van-e kapacitása a tanároknak a továbbképzésekre?*

– A tanárok nagyon érdeklődőek, főleg hogy az óvodapedagógusok fejlesztő technikája és tudatossága magas szinten van. Európai viszonylatban az egyik legmagasabb szinten állunk. Ha a tanárok megkapják a lehetőséget, hogy megismerjék a programot, akkor egy olyan energiával indulhatnak neki a fejlesztésnek, ami után jelentős és látványos eredményt érhetnek el.

– *Egyházi iskolák is érdeklődnek?*

– Nagyon sok olyan intézmény van, amelyek érdeklődnek a pedagógiai program bevezetése iránt, az egyházi iskolák az elsők között vannak. Több helyen hajlandóságot látok, és őszintén remélem, hogy az előadás után a református egyházon belül is lesz lehetőség arra, hogy bevezessük ezt a programot. A gyerekek fejlődése azt követeli meg, hogy a legújabb és leghatékonyabb módszereket használjuk, hiszen a helyzet elég komoly. Ezt az emberek közelében élő egyházak sokkal jobban érzik, mint a politikusok.

– *Mi lehet a program jövője?*

– Én úgy érzem, ha a most elinduló hároméves óvodai rendszerrel el tudjuk indítani a programot, például lefednénk egy kritikus régiókat a területét, akkor egy indítékot adhatnánk a többi régióknak is, ahol hasonló problémákkal küszködnek. Előbb bizonyítanunk kell, és nagyon szeretném, ha ezt itt Borsod megyében tehetnénk. Én innen származom, itt jártam iskolába, és itt is tanultam. Tudom, hogy mi a helyzet, ezért örülnék, ha itt verne először gyökeret ez a program. Részben a gyakorlati oktatásban, részben pedig a pedagógiai képzésben.

A Látható hangok elnevezésű pedagógiai programról részletes információt találnak a www.lathatohangok.hu oldalon!

(titek.hu)

KUKLAY ANTAL

Az áldozat átalakul mélyen átélt örömmé

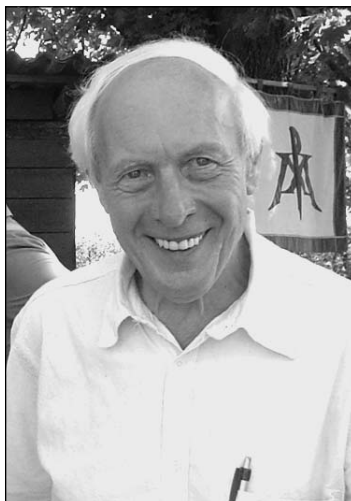
Milyenek lehettek azok az emberek, akik ezt a tengernyi szenvedést okozták? Az elmúlt heteknek számomra megrendítő élménye volt a Biszku-film megtekintése. Egy öreg, kilencven éves ember az, aki '56 után belügyminiszterként irányította a megtorlást. Ő képviselte akkor a proletariátus öklét.

Mivel védekezett? Lukács György marxista filozófus mondásával, hogy a legrosszabb szocializmus is jobb, mint a legjobb kapitalizmus. Ez a szofizmus elég volt számára, hogy igazolja minden tettet. De amikor a filmkészítő fiatalok sarokba szorították, akkor a Szovjetunióknak való behódolást a nyers mondással próbálta igazolni az erősebb kutyáról...

Kibontakozott előttünk egy egyéniség, aki ha egyszer belekóstolt a hatalomba, és ez úgy megrészegette, hogy most már csak egyetlen vágya maradt, hogy ezt a hatalmat, a tekintélyt megőrizze mindhalálig. Egy másik filozófusba kapaszkodik, Engelsbe, hogy a történelem az osztályharcok története, s ezt a harcot a 19–20. században a proletariátus vívta meg, s annak élcsapata a párt. A párt vezetője a központi bizottság, élén a főtitkárral, akiket úgy hívtak: Lenin, Sztálin, Rákosi és Kádár. Itt a második fogódzópontra, Lenin mondásával, szó szerint idézem: „erkölcsös mindaz, ami a szocializmus győzelméhez vezet”. Vagyis a párt központi bizottságának titkára isteni hatalommal rendelkezik, mert ő szabja meg, mi az erkölcsös.

„Maguk a nép ellenségei, és nekünk jogunk van minden eszközzel megsemmisíteni magukat. Örüljenek, hogy nem végeztük ki magukat, mert reménytelenek.” Ezzel puhítottak, gyaláztak, gúnyoltak minket a Fő utcán a kihallgatóink. Ennek a fényében megdöbbentő, hogy az Európai Parlamentben kommunista képviselők ülnek, akik korábban maoisták voltak, tehát a kommunizmusban is a legszélsőségesebb irányzat tagjai, és ők vonják felelősségre a mi képviselőinket demokráciából, szabadságból. Hogy lehet ez?

A történelem – „historia est magistra vitae” – az élet tanítómestere, és a történelemnek távlata van. Kétszáz év története miből állt? Vetélkedésből, mert a világ feletti ha-

Kuklay Antal

talmat csak egy helyről lehet irányítani. Ez öt évezredes paradigma. Az volt a kérdés, hogy ez a központ hol legyen? Londonban, Párizsban, Berlinben vagy Moszkvában? Melyik népfajnak van joga a világot irányítani? A keltáknak, a frankoknak, a germánoknak vagy a szlávoknak? Ennek az eredménye lett Napóleontól kezdve befejezésül a két világháború. Mi lett ezek eredménye? Hogy egyik európai nemzet sem alkalmas, hogy a világot kormányozza, nincs ahhoz elég ereje, az csak arra elegendő, hogy egymást kivéreztessek. Ehhez a hatalomhoz csak egy friss, nagy államnak van joga, az Egyesült Államoknak. Miközben már kivérezve kínlódtak az európai országok, mintegy iszapküzdelemben, már folytak a tárgyalások a világ újrafelosztásáról.

Hadd mondjam el egy személyes emlékemet. Fasang Árpád zongoraművész barátom mesélte. Ő Szelényi Iván szociológus sógora volt. Szelényi és Konrád György elhatározták, hogy filozófiai és szociológiai módszerekkel elemzik a létező szocializmust, a kommunizmust. Elvonultak a csopaki harangozóházba, egész héten ott tárgyaltak és esténként leírták megállapításaikat. Egyszer észrevették, hogy valaki beletúrt a jegyzeteikbe. Attól fogva két példányban írták, s végül elkészült a mű. Ki is tudták csempészni Jugoszlávián keresztül, őket viszont letartóztatták. Várták az elítélésüket, vagy hogy megfenyítik őket, hogy nana! Legnagyobb meglepetésükre a főtiszt közölte velük, hogy a legmagasabb helyről jövő utasítása van, ha kéri a kivándorlásukat, megkaphatják. Szelényi kérte, Konrád nem. Kiengedték őket, és egyszer közölték velük, hogy két héten belül el kell hagyniuk az országot. Összepakoltak, kimentek, s Bécsben közölték velük, hogy nem útlevelet kaptak, mert nincs az okmányba beleírva, hogy ők magyar állampolgárok. Hontalanok lettek. Kapkodás után Szelényi végül Ausztráliában kapott egy lektori állást, később visszakerült Európába, majd Amerikába.

Nos, ő mondta el a sógorának, hogy miközben a Fő utcai nyomozótiszt véres verejtékkel próbált ebből a filozófiai pamfletből vádiratra való anyagot összeállítani, a moszkvai és washingtoni diplomácia már előkészítette az ő ausztráliai munkahelyét. Így megértettem, hogy miért éppen Ausztráliába mentek '90 után a magyar emigrált marxista filozófusok.

Ami számomra a börtön alatt és után világossá vált, hogy Magyarország a nagyhatalmak számára kísérleti laboratórium. A Szovjetunióé nem olyan jellegű diktatúra volt, mint Hitleré, aki fanatikus örült volt, és az utolsó vércseppig akarta védeni az ő fantazmáját. Ott tervszerűen dolgoztak a marxista elvek alapján. A magyar kérdés vagonkérdés, mondta Sztálin. De amikor kiderült, hogy nem tudják a harmadik világháborút megvívni, mert az amerikaiaknak megszülettek a taktikai atombombáik, akkor úgy döntöttek, Sztálin halála ürügy volt rá, át kell állni a békés egymás mellett élés-vertékedésre: éadjuk utol Angliát, mondta Hruscsov. Amikor kiderült, hogy ez nem megy, akkor egy kísérleti laboratóriumot állítottak fel, amelynek a helyszíne Magyarország volt.

Így éltük meg azokat a fokozatokat, gazdaságilag, hogy új mechanizmus, politikailag, hogy engedték a Beszélő és a többi szamizdat kiadását (lásd Szelényi és Konrád). Konrád egyébként később Franciaországba kapott egyéves ösztöndíjat. Ők, a későbbi

SZDSZ-esek nem tudták, hogy mind kísérleti alanyok. A humánkísérleteknek az a lényege, hogy az alanyok ne tudják, hogy velük kísérleteznek. Így volt az összes marxista filozófus, a Budapesti Iskola tagjai, az összes közgazdász, mindenki, aki megpróbálta reformálni a szocializmust. Amikor kiderült, hogy ez nem lehetséges, mert a KGB-nek Londonban és az amerikai egyetemeken lévő közgazdász tisztjei jelentették, hogy egyre tágul a gazdasági szakadék a két rendszer között, akkor azt mondták a KGB főtisztjei (a mai napig ők irányítják Oroszországot), hogy váltsunk rendszert.

Hogyan lehet vér nélkül rendszert változtatni? Magyarország kapta az új feladatot, hogyan lehet simán a „holdra szállni”, vér nélkül rendszert változtatni. Nálunk sikerült, és azután sorban megvalósították a környező országokban, a Szovjetunióval bezárólag. Ez a kísérlet a mai napig folyik. Nekünk ennek a tudatában kell visszatérnünk a történelemre.

Mi volt az elmúlt kétszáz év története? Képletesen: négy kopasz ember harca egy fésűért. A jelenlegi Amerikának mi a sorsa? Törököt fogtam, de nem ereszt. Kiderült, hogy egy helyről nem lehet irányítani a világ sorsát. A globalizált világban csak a hatalmak egyensúlya biztosítja a fennmaradást. Minél fejlettebb egy államforma, egy közösség, annál érzékenyebb azokra a krízisekre amelyek fenyegetnek, a biológiai, ökológiai, gazdasági, kulturális és más krízisekre. Nekünk ebben a tudatban kell őrizni a mi egyéniségünket, autonómiánkat, tudva azt, hogy a történelem folyama, trendje abban az irányban hat, hogy az európai népeknek Londontól kezdve Vlagyivosztokig egy nagy családba kell összeforogni és megvívni a szabadságharcukat azzal a globális, önző érdekekkel szemben, amit most a pénzvilág jelent. Ez egyik kontinensnek sem érdeke.

Mi azt gondoljuk, hogy elveszítettük a Rákóczi-szabadságharcot, a 48-as és az 56-os szabadságharcot is. Nem igaz. Rákóczinak felajánlották, hogy minden birtokát visszakapja, csak tegyen hűségesküt. Nem tette le. Letiporták a 48-as szabadságharcunkat, de Magyarországot nem olvasztották be az osztrák császárságba. Megőriztük a magyar királyságot. Ezt vívta ki a vesztes szabadságharc, és 56 is, ezt ne felejtjük el. Az összes vesztes magyar szabadságharc győzelmes volt, mert megőriztük a magyarságunkat, különben már régesrég beolvasztottak volna minket az osztrák birodalomba, mint a csehek, lengyeleket és a többieket. Rákosi is és Kádár is már régesrég beolvasztotta volna a magyarságot a szovjet népek nagy családjába. Mi ezért ünneplünk most.

Hadd idézzem Henri Boulad egyiptomi teológusnak egyik írását: „Az áldozat minden formája, akár önkéntes, akár kényszerű, föltétlenül termékeny, mert később átalakul mélyen átélt örömmé”. Hadd mondjak erről az örömről egy pár szót. Mi, Mátramindszenten, ahol egy orvosi lakást és rendelőt közösségi házzá alakítottunk, a kertben felépítettük a recski haláltábor rekonstruált büntetőbarakkjának kicsinyített mását, mint kápolnát. Ennek a deszkapajtának a belső oszlopait, gerendáit kifalaztuk öntött téglákkal, és ráírtuk egy-egy áldozat nevét a mi ismeretségi körünkől, különösen is a közeli Recsken szenvedettékét. A recski ünnepség után, minden évben szeptemberben sokan eljönnek ebbe a kápolnába imádkozni, szentmisét hallgatni. Ott raboskodott Kiss Dániel is, a 22 éves eljövendő zongoraművész. Amikor mellette a piccsen éhen halt az egyik társa, azt mondta, innen soha nem szabadulunk.

Besúgták. Tíz nap büntetésre ítélték, naponta két órán át gúzsba kötötték. Ilyenkor nyegedóra alatt mindenki elájul a kintől. De ez nem volt elég. Egy Vipla gúnynevű őr a vaskályhát izzásig hevítette, és mikor jajgatott ez a rab, hogy megég a keze, kiment nézni a csillagokat. Végül le kellett vágni az ujjait. Elmondta, hogy az egyik társukat egy rákötözött rönkkel addig kergették a tűz körül, amíg holtan esett össze. Egy gúzsba kötött rabot, amikor elájult, októberben egy vödör vízzel öntötték le, tüdőgyulladást kapott és meghalt.

Érezzük, hogy ennek a lukácsi mondatnak, meg az engelsi mondatnak milyen gyakorlati következményei voltak, hogyan fosztja meg emberségétől, emberi tudatától azokat a szerencsétlen embereket, akiket megrészégett a hatalom, akár csak Biszku Bélát.

Ez a Kiss Dániel a recski ünnepség után azt mondta a kápolnában, az ő lelkében most állt egybe az a szenvedés, amit ők átéltek. Ismétlem: az áldozat minden formája, akár kényszerű, akár önkéntes, feltétlenül termékeny, mert később átalakul mélyen átélt örömmé. Ezt, a számunkra teológiailag természetfölötti értékű megállapítást a természettudomány igazolta. Kezdve az etológiától egészen a neurológiáig.

Az emberi személy, és ez genetikusan kódolt, akkor boldog, ha a közösségért áldozatot hoz, mert akkor az agyában, az agyfüggelékben dopamin szabadul fel, boldogsághormon, és csak az lehet boldog, aki a saját közösségéért áldozatot hoz, és abban a tudatban él, hogy hasznos tagja ennek a családnak. Minket, keresztényeket Jézus Krisztus megtanított arra, hogy hétmilliárd testvérünk van. Ez akkor forradalmi kijelentés volt, amit ő két szóval meg tudott magyarázni a tanítványainak. Ha legközelebb azt mondjátok, hogy Mi Atyánk, erre gondoljatok: mindenki végtelen isteni méltósággal rendelkezik, mert Isten gyermekei vagytok, és mindenkinek testvérei vagytok. Mindenkit behelyezett egy végtelen koordináta-rendszer középpontjába. Ezt hívják személyi autonómiának és szolidaritásnak. Ennek a kettőnek az egysége az, amivel Jézus Krisztus megajándékozta a világot. Addig semelyik vallás, semelyik filozófia, semelyik társadalom nem jutott el erre a szintre. Nekünk is – ezt érezzük a tagjainkban – milyen nehéz ezt a krisztusi alapelvet elfogadni és aszerint élni, de a boldogságnak ez a forrása. Amikor mi ezt az autonómiát, személyi méltóságot és közösségért való felelősséget, a szolidaritást alkotmányunkba foglaljuk, akkor a jézusi úton járunk. Ez volt az értelme annak, amit Antall József mondott Robert Schumann nyomán: Európa vagy keresztény lesz, vagy megsemmisül.

Most azért ünneplünk itt, örömmel, hogy az áldozatunknak, Rákóczinak, Kossuthnak, Széchenyinek és Nagy Imrének az áldozata meghozta a gyümölcsét, és mi szabadok és boldogok vagyunk minden nehézség ellenére, mert nekünk is ki kell vennünk a részünket az áldozatból.

*(Február 24-én, a kommunizmus áldozatainak emléknapján,
a Fráter György Katolikus Gimnáziumban elmondott ünnepi beszéd
szerkesztett változata)*

„...hogy örömhírt vigyek a szegényeknek”

Nagykedden, április 3-án ünnepelte pappá szentelése 40. évfordulóját Mikolai Vince pápai prelátus, borsodi főesperes, diósgyőri plébános, a KÉSZ miskolci csoportjának egyházi elnöke. E jeles jubileum alkalmából adott interjút a Miskolci Keresztény Szemle számára.

– *Emlékei szerint mi volt a döntő mozzanat hivatása kialakulásában?*

– Emlékszem, 10 éves koromban mondtam ki először, hogy pap szeretnék lenni. Akkor adventben minden reggel elmentem a 6 órai misére. Két kilométerre laktunk a templomtól, sötét volt és egyedül mentem, ami némi bátorságot kívánt, de mély vonzódást éreztem a lelkemben, és az oltárnál úgy éreztem, hogy Jézus Krisztus különösképpen hív.

– A borsodnádasi lemezgyári templom Jézus Szíve tiszteletére van szentelve, ilyen szobor van az oltár fölött, és ennek bátorító, simogató tekintete volt számomra. Ez volt az első felvillanása ennek a vágynak, de nem éltem különösebben vallásos családban. Édesanyám katolikus volt, édesapám református, mindketten alkalomszerűen jártak templomba, és amikor a későbbiekben elmondtam otthon, mi szeretnék lenni, nem fogadták őszinte lelkesedéssel. Arra emlékeztetek, hogy ez egy nagyon nehéz pálya, nagy felelősséggel jár és jól fontoljam meg.

– Gyermekkoromban nem sok pappal találkoztam, a plébánosom, Polgár Albert atya 30 éven keresztül volt nálunk plébános, ő egy szangvinikus, intelligens és jó kedélyű ember volt. Néha helyettesítette őt egy jezsuita atya, Gyurka bácsi, aki intellektuálisabb, szelídebb alkat volt. Ők voltak ketten, akiket papként láttam, aztán Papp Gézát, akihez gimnazista koromban gyakran elmentem, az ő dinamikus, derűs nyitott személyisége mély benyomást gyakorolt rám, biztos, hogy a papság iránti vonzalmamat is erősítette. Amikor 8. osztályban vallani kellett arról, ki hová megy továbbtanulni, én elmondtam, hogy pap szeretnék lenni és az esztergomi ferences gimnáziumba megyek. Amikor megkérdezték, ki szeretne KISZ-tag lenni, mindenki felállt, én maradtam egyedül ülve, nem azért, mert valamilyen kifogásom lett

Mikolai Vince

volna ellene, hanem mert Esztergomban nem volt KISZ, nem láttam értelmét, hogy jelentkezsem.

– A ferenceseknél az öreg hittanárunk, Aladár atya külön „kispap-edzéseket” tartott nekünk, ahol beszélt a papságról, szépségéről, nehézségeiről, teológiai kérdésekről, s ezek már akkor is megragadtak engem, és később, amikor teológiát tanultam, akkor döböntem rá, hogy ezeket én már hallottam egyszer. Modern módon, hiszen amikor mi gimnazisták voltunk, akkor folyt a második vatikáni zsinat, amiről mi akkor nem sokat tudtunk, de a liturgiában megkezdődött a lassú átalakulás és egy-két dologról beszéltek nekünk az atyák. Éreztük, hogy valami fontos kezdődött az egyházban, ha nem is tudtuk ezt gyerekfejjel felfogni.

– Ugyancsak nagy benyomást tett rám egy miskolci származású atya, Iglódi Ignác, aki áldozatkész ember volt, tele szeretettel, derűvel, amikor a betegszobán voltunk este mindig ő szedte le rólunk a vizesruhát. Lelkileg, szellemileg az intézet igazgatója, Antal atya hatott rám, aki matematikatanár volt, amit én nagyon szerettem, és bár ő volt az iskolaigazgató, de disznót vágott, járdát épített, és minden munkából kivette a részét. Lírai alkat volt, szép verseket is írt. Igazi, szép eszmét állított élénk.

– Sorolhatnám aztán a tanárokat az egri szemináriumból is, illetve a Központi Szemináriumból is, hiszen a központiban tanított Gál Ferenc atya, Nyíri Tamás, akiket különösen is szeretünk, Egerben Váradí József és Szénási atya, aztán az intézet rektora, Bordás Frédi bácsi, akit én nagyon tiszteltem, ők is inspiráltak arra, hogy elinduljak a papság felé.

– *Negyven évvel ezelőtt nem sok reménye lehetett arra, hogy változik a politikai rendszer és egy pap ismét megbecsült ember legyen a társadalomban. Ez sem gondolkodtatta el a hivatásválasztás idején?*

– Édesapám révén, aki csendőr volt, osztályidegen státuszban nőttem fel. Mivel jó tanuló voltam, az iskolában megkaptam a teljesítményemnek kijáró elismerést, így ez a helyzet nem okozott különösebb gondot. Nem vágyódtam fényes karrierre, inkább értelmes munkára, s hogy használni tudjak az embereknek.

– Fiatal papként már többször megtapasztaltam a hátrányos megkülönböztetést, olykor a megbélyegzettséget is, de emiatt nem különösen szomorkodtam. Krisztus szavai csengtek a fülemben: „Ha engem üldöztek, titeket is üldözni fognak.” A társadalmi megbecsülés hiánya nem bénított a szolgálatban, mert mindig megtapasztaltam a munkám iránti érdeklődést, s hivatásom értékelését is.

– A politikai rendszerváltás következtében sokat javult a lelkipásztori hivatás megbecsülése, bár olykor ma is tapasztalni gúnyt, lesajnálást, néha megvetést is, vagy csak érthetetlen idegenkedést. Sokszor idéztem magam számára Aquinói Szent Tamás mondását: „Ne akarjak tetszeni, ne féljek nem tetszeni, egyedül csak Neked!” (mármint az Istennek).

– *Milyen elhatározással, célkitűzéssel kezdte el papi működését, és ezt mennyire sikerült megvalósítani?*

– Az egri szemináriumban Kovács Endre püspök úr volt a spirituális és az első év végén egy életprogramot kellett írunk. Meg kellett fogalmaznunk, hogyan gondoljuk a

papságot, mire szeretnénk törekedni. Biztos nagyon szépeket írtam benne, de azt tudom, szerepelt benne az a Szent Pál-i kijelentés, hogy „mindenkinek mindene legyen, hogy mindeneket megnyerjek Krisztusnak”. Minden fiatalemberben fölbred az a vágy, hogy minél több emberhez elvigye Krisztus örömhírét, és minél több embert megnyerjen Jézus Krisztusnak. Azt hiszem, amikor az ember jelmondatot választ, az is egy összegzése a célkitűzéseinek. Én Lukács evangéliumából választottam azt a részt, amikor Jézus a názareti zsinagógában felolvas Izajás tekercséből, tehát ez Izajás-idézet is: „az Úr lelke van rajtam, hogy örömhírt vigyek a szegényeknek”. Úgy véltem, hogy a kereszténység nem valamilyen szomorújáték, hatalmas dinamizmus van benne, erő, amit csak örvendezve lehet hirdetni.

– Azért nekem volt gyermekkoromban részem szomorúságban is, volt egy beteg húgom, akit 14 éven keresztül ápoltunk a családdal, ez sok mindenben meggondolkodtatta az embert. Ennek a háttérben is ott lehetett az öröm utáni vágy, a másik pedig, hogy meglehetősen szegény családban nőttem fel, mondhatnám, egyszerű proletár családban, ahol ugyan nem nélkülöztünk, volt lakásunk, élelmünk, ruhánk, de minden csak a legszolidabb mértékben. Előfordult, ha bement az ember a spájzba és körülnézett, csak zsiroskenyérre futotta. Na de hát felnőttünk, de azért a szegények iránti együttérzés, szolidaritás hangsúlyos szerepet kapott az életemben, amit a korábbi éveimben talán nem éreztem ennyire, mint most, Diósgyőrben, plébánosként, amikor sorba jönnek a kéregetők és ezeknek a sorsán keresztül van némi betekintésem az életükbe. Itt inkább érzem ennek a fontosságát, hogy ezeknek az embereknek is örömhírt kell hirdetni.

– Tanúi lehettünk a második vatikáni zsinatnak, és az utána következő nagy megújulásnak és kibontakozásnak, bár ezzel kapcsolatosan a tanulmányainkra vonatkozóan Szennay professzor által idézett mondat volt leginkább jellemző, hogy a „már” és „még nem” feszültségében élünk, hogy a régi már nem volt érvényben, az új még nem volt. Egy furcsa határvidéken éltünk, ennek minden szabadságával, szépségével és nehézségével is. A történelmi helyzetből adódóan a program az volt, hogy a zsinat üzenetét a magunk számára is minél jobban feldolgozzuk és minél hitelesebben továbbadjuk. Most, amikor a zsinat megnyitásának 50. évfordulója van, az ember belegondol, hogy még mindig vannak hiányosságok, nem mondhatjuk, hogy a zsinat befogadása tökéletesen sikerült volna a magyar egyházban. Az évforduló alkalmat kínál, hogy sok mindent átgondoljunk, és még intenzívebben próbáljuk átvinni a gyakorlatba.

– *Éveken át dolgozott az egrí szemináriumban tanárként, majd rektorként. Ez volt a negyven év legfontosabb időszaka?*

– A legszebb és legmagasztosabb időszak volt a 25 éves tanárság, '78-tól 2003-ig (ebből két évet Rómában töltöttem), illetőleg a 7 éves rektorság, '93-tól 2000-ig. Megvallom őszintén, hogy amikor bemegyek az egrí szemináriumba, mindig olyan különös érzés kerít hatalmába. Az Alma Mater érzése. Mindig úgy megyek oda, mintha hazamennék. Egy évig ott voltam kispap és a Központi Szeminárium helyzetével összevetve mint a mennyország és a föld volt, mert a budapesti állapotok sokkalta kuszábbak és rosszabbak voltak. Már önmagában ez az egyéves tapasztalat, de a későbbiek során is, az ottani munkálkodás, az intézmény vezetése sok-sok élményt jelentett. Ismerem

a ház minden zegét-zugát, és amikor elszállok a folyosókon, sok minden eszembe jut. Örök élmény marad az ott eltöltött idő.

– *Hogy éppen filozófiát tanított, saját választása volt, vagy ilyen tanárra volt szükség?*

– Nekem volt kedvem hozzá, de nem az én választásom volt. Váradi atyát 1977-ben erőszakosan elküldték a szemináriumából – az volt a vád, hogy Mindszenty bíboros temetésekor hallgatták a Szabad Európát –, és filozófiatanárra volt szükség. Engem akkor helyeztek át Egerbe, a Fájdalmas Anya-plébániára, Czákó atya mellé, onnan már bejártam egy évig tanítani és utána Koncz atya lett a rektor, ő hívott meg a szemináriumba filozófiát tanítani. Engem a teológiában is inkább a fundamentális rész érdekelt, az alapvető hittan, annak van egyfajta filozófiai része is, ezzel foglalkoztam szívesen, és szerettem a matematikát, a természettudományokat, és ebből is adódott, hogy ez kedvemre való volt. 23 éven keresztül tanítottam filozófiát, de elgondolkodtam rajta, hogy nem filozófiatanárnak készültem, hanem papnak, és nem Arisztotelész és Platón kell nekem hirdetnem, hanem Jézus Krisztus evangéliumát.

– A tanítást mindig szerettem, szívesen csináltam. Kezdetben három-négy évig voltam prefektus is, azt nem igazán szerettem, ott ütközni kell az emberekkel, figyelmeztetni a kispapokat és az ember nem válik szimpatikus személyiséggé. Amikor aztán rektorként visszatértem 1993-ban, az sem volt könnyű feladat, komoly felelősséggel járt, és hát ott is inteni kellett a kispapokat, de a kollégákat és alkalmazottakat is, és próbálni kellett olyan vezetési stílust találni, amit el is fogadnak, és nekik is hasznukra válik. Úgy érzem – a kispapok apunak, Vince apunak is hívtak –, a szolgálatomban a jól értelmezett atya szerepe volt döntő, a gondoskodás, ezt érezhették meg ők, és számomra nagy elismerést jelentett, hogy amikor 2000-ben eljöttem a szemináriumából, kaptam a kispapoktól egy nagyon szép ajándékot, egy kelyhet, amit vasárnaponként azóta is használok, és emlékeztet az ott eltöltött évekre.

– Sok mindent csináltunk a kollégákkal, akkor készült el a Szent János-ház, aminek az intézményi beindítása a mi feladatunk volt, a szeminárium teljes külső-belső felújítása, egy új könyvtár rész kialakítása, a szeminárium kápolnájának restaurálása, ami számomra azért is különösen emlékezetes, mert 1997 márciusában készült el, és én annak az évnek áprilisában ünnepeltem a 25 éves papi évfordulómat, és ott mutathattam be az ezüstmisémet, Márfi Gyula püspök atya volt az ünnepi szónok.

– Azt hiszem, papi életem legintenzívebb, legszebb időszaka volt, amit ott töltöttem és a leghosszabb is, hiszen '79-ben költöztem be, és '86-ig bent laktam, utána csak tanítani jártam be és Ostoroson voltam plébános, aztán '93-ban ismét beköltöztem és 2000-ig laktam ott ismét. 25 évet töltöttem el Egerben és a környékén, ami meghatározó volt az életemben. Most már nem járok olyan sűrűn Egerbe, de bármikor végigmegegyek a főutcán, biztos, hogy legalább három ismerőssel találkozom.

– Mint szemináriumi rektor a város katolikus, de egyáltalán polgári életében is meghatározó személyiségnek számítottam, és sok olyasmit kezdeményeztünk másokkal, a hívekkel is, ami azóta is megmaradt. Például akkor kezdtük el az Érsekudvarban a Keresztény Ifjúsági Klubot, ami azóta Eger egyik kulturális központja lett, különböző rendezvényekkel, kiállításokkal, aztán Várkonyi Györggyel szerveztük

az Egri Lokálpatrióta Egyletet, és ezen belül a borszentelést, ha már Eger a szőlő és bor városa. '97-ben, vagy '98-ban volt először borszentelés az egri bazilikában, amelynek országos híre volt. Ebben az egyletben én politizáltam is, mert szerettem, az egylet alelnöke is voltam. Amikor már a kispréposti palotában laktam, ott voltak a „titkos összejövetelek”, ott találkoztunk, és az egylet vezetője, Habis László polgármester lett. Bábáskodtam Egerben a KÉSZ megalapításánál is, sok olyan dologban részt vettem tehát, ami fontos volt és érdekes.

– *Szorosan kötődik Miskolchoz, Diósgyörhöz is. Szereti ezt a várost és a következő tíz évet is itt képzelel el?*

– Gyermekkoromban talán kétszer jártam Miskolcon, egyszer egy megyei matematikaversenyen, amit meg is nyertem ötödikes koromban, utána pedig kirándulni voltunk itt, valahol Diósgyörben, csak arra emlékszem, hogy gyalog mentünk ki Lillafüredre egy borzasztó hosszú, poros úton, ami nagyon fárasztó volt. Amikor 1973-ban itt jártam legközelebb, Mezei Andrást, egykori iskolatársamat, diósgyőri káplánt látogattam meg, ő bevezetett a templomba, kérdeztem, mikor van a búcsú ünnepe. Szeptember 12-én, mondta, Mária nevenapján. Akkor itt a helyem, mert én akkor születtem. Valóban, egy év múlva itt voltam káplán, s szolgáltam '74-től '78-ig. Ez a négy év minden szempontból csodálatos volt, emberileg és a papi karakter kialakulásában is sokat adott. Csodás munkaterület volt, sok jó kollégával találkoztam, kiváló emberekkel. Hogy az lettem aki, és úgy gondolkodom, ahogy, ezt jelentős részben ennek a diósgyőri közösségnek köszönhetem. Két plébánosom volt, az idős Petróczky Lajos bácsi, majd amikor ő nyugdíjba ment, jött Gusztai bácsi, Lászlófalvy Gusztáv apát úr. Ezek alatt az évek alatt szerettem meg Diósgyőrt. Amikor idejöttem, este érkezünk meg a papával, 9 óra tájban, kijöttünk és este 10-kor hallottam, hogy szól a gyár dudája. Ez nekem mindjárt otthoni hangulatot keltett, Borsodnádason hasonlóképpen 6-kor, 2-kor és 10-kor szólt a duda. Maga a táj, a hegyes-dombos vidék, a közösségnek ez az ipari munkás jellege, mind-mind az otthonra emlékeztettek, ilyen környezetben nőttem fel.

– Eger persze teljesen más jellegű város, szebb, barátságosabb, hangulatosabb, de szellemiségében Miskolc nagyságrendileg nagyobb és pezsgőbb, sokszínűbb. Már utólagosan értékeli az ember, hogy a különböző egyházak jó együttműködése, a papok közötti jó kollegialitás, mind olyan mozzanatok, amelyek kedvezőbb színben tüntetik fel Miskolcot. Mikor most idekerültem, 2003-ban, érsek úr kinevezett kerületi esperesnek is, nyolc éven keresztül voltam miskolci esperes, ennek során szinte majd' mindegyik miskolci plébánia átadásra került, tehát jól beleláttam a plébániák életébe, számos ünnepségen vettem részt, színes, jó összkép alakult ki bennem a városról. Persze itt is megvannak a gondok, nehézségek. Többen figyelmeztettek, hogy nem azt kapom majd, amit itt hagytam, és valóban, 25 év után tértem vissza, sok minden változott, de azok az emberek, akiket itt hagytam, akik között barátaim is voltak, megmaradtak. Úgy jöttem, mint aki hazajön, ismertem a vidéket, a plébániát, az embereket, nem jelentett különösebb problémát az átállás.

– Különös alkalom volt az, amikor a legutóbbi önkormányzati választások után megalakult a városi közgyűlés, és ennek az indító mozzanata a református nagytemplomban

kezdődött, ahol összejöttek a képviselők, áldásban részesültek és én hirdettem nekik az ígét, bátorítottam őket, ez szimbolikus jelentőségében fontos mozzanat volt számomra, hogy a magam papi módján és eszközeivel én is közreműködtem az új városvezetés indulásában. Miután idekerültem, megáldhattam a hősi emlékművet a Hősök terén, a Jégcsarnokot, a diósgyőri és a miskolci piacot is, ott voltunk a többi kollégával, ezek arra utalnak, hogy benne élek a város életében, hivatalból adódtak ezek a dolgok.

– Azt mondhatom, hogy jól érzem magam Miskolcon és Diósgyőrben, de hogy a hátralévő 10 évben, ami adatik nekünk, 75 éves korunkig, itt kívánom-e eltölteni, nehéz nyilatkozni. Én már nem szeretnék költözni, de ez függ az ember egészségi állapotától, munkabírásától és a főpásztor szándékától is. A múlt év őszén kineveztek főesperesnek, ezzel az érsektől egyfajta bizalmat kaptam, nyilván nem egy-két, hanem legalább öt-hat évre. Mindezeket figyelembe véve itt gondolom el a hátralévő éveket.

– *Hogyan tudja éveken, évtizedeken át megőrizni belső elkötelezettségét? Ha nem tolokódás a kérdés, milyen egy pap napja, milyen az imaélete?*

– A pap szolgálata, hogy mindenkinek bőséggel merítsen az üdvösség forrásából. Közben természetesen innia kell az élő vízből. Életem során többnyire olyan közegben éltem, kollégiumban és a szemináriumban, ahol kötött napirend szerint folyt az élet, s ahol meghatározóak voltak a lelki programok. Ez pozitívan befolyásolta egyéni imaéletemet és lelkiéletemet. Kispapkoromtól nagyon szerettem a szolozsmát, amit mindig szívesen végeztem egyénileg és közösségekben egyaránt. Nagy teológusok, lelki írók, szent emberek műveinek olvasása jelentősen inspirált. Különös öröömre szolgál, hogy még káplánként három fiatal házaspárral alakítottunk egy imacsoprotot, amely még ma is működik. A körülöttem élő, elkötelezett világi keresztények áldozatos élete és példája hűségre és áldozatra tanított. Napjaim elég változatosak, imádság, önművelés, ügyek intézése, emberekkel foglalkozás, közéleti eseményekről való tájékozódás változtatják egymást. Idősödő emberként ritkábban mozdulok ki, szívesebben tartózkodom itthon.

– *Melyek az elmúlt negyven év legfontosabb tanulságai?*

– Hálát adok az Úristennek, hogy különböző helyszíneken, változatos megbízatásokban munkálkodhattam. Nem volt egysíkú a papi pályám, taníthattam is, a lelkipásztorkodásban is részt vehettem, különböző, a társadalom életét érintő vállalkozásokba is bekapcsolódhattam. Amiért leginkább hálás vagyok, hogy az Úr megőrzött hivatásomban. Sem az egri évfolyamtársaim közül, sem a budapestiek közül, akikkel tizenhárman voltunk, senki nem hagyta el a hivatását, ami a mai korban külön csodának számít. Rendszeres találkozásaink, egymás bátorítása fontos mozzanat volt a számomra, annak tudatosítása, hogy a papság nem szóló műfaj, tagja vagyunk a presbitériumnak, a püspök munkatársai vagyunk, és ezért számunkra Eger, a szeminárium, a bazilika, ahol a nagy ünnepeken megjelenünk, együtt vagyunk, olyan élményt jelent mindig, ami az embert megerősíti és elmélyíti.

– Különösen hálás vagyok azért, hogy megérhettem a kommunista diktatúra bukását, amely a családomat és engem is üldözött. Nem volt ez elviselhetetlen, de az a tudat, hogy az embert figyelik, hogy mindent meg kell fontolni, hogy az embert szá-

mon kérhetik, nyomasztólag hatott. Amikor ettől megszabadultunk, nagy történelmi elégtétel és élmény volt.

– Nem mondhatom, hogy országos, nagy műveket hoztam létre, hogy örökérvényű, hallhatatlan dolgokat írtam, alkottam, de egy-két fontos dolog megszületésében közreműködhettem. A szeminárium kápolnája felújítását, a Szent János-ház beindítását és amiket már említettem. Ezek jó érzéssel töltik el az embert. Érdekes mozzanat volt az is, hogy két és fél évig én voltam az egyházmegyei könyvtár vezetője, és pontosan ekkor adta vissza az állam a régi raktárrészleget, azt fel kellett újítani, és a kápolnából a régi könyvtárt át kellett telepíteni. Ennek a megszervezése az én feladatomból volt a kispapok bevonásával. Egy hónapon keresztül költöztettük a könyvtárat, de megoldottuk szépen, erre is büszke vagyok, hogy alkalmam volt megtenni.

– Olyan szempontból is hálás lehetek, hogy elismerték a munkámat. Negyvenöt éves voltam, amikor rektor lettem, abban az évben kinevezetek kanonoknak is, a rektori címmel ez együtt jár. A következő évben egervári prépost lettem, hogy mehessek bérmálni, és amikor ezüstmisés voltam, az érsek úr megajándékozott a pápai prelátussággal. Itt, Miskolcon lehettem esperes, majd borsodi főesperes. Nagy címekre nem vágyakoztam, ezekben a megbízatásokban mindig a feladatot láttam, hogy dolgozhattam, másokért, az egyházmegyéért. Ez számomra örömet jelentett.

– Ami számomra szép és hálás mozzanat, hogy a szülőfalumból 2001-ben város lett, és az avatóünnepségen én is létrehoztam egy alapítványt, két szeretett tanárom emlékére, 100–100 ezer forintos alapítványt végzős diákok számára. Az alapítvány azóta is él, ezeket én szoktam átadni a tanévzárókon. Ez apróság, de az ember jobban kötődik a szülőföldjéhez. Ott is díszpolgár lettem, megbecsült tagja a közösségnek, ez örömmel tölt el. Ugyanígy ápolom a kapcsolatot az esztergomi Temesvári Pelbárt Gimnáziummal is, ott is tettem egy alapítványt és amikor tehettem, részt vettem az ünnepségeken, ott is megtiszteltek két évvel ezelőtt azzal, hogy megkaphattam a Temesvári Pelbárt-díjat, ami az öregdiákok között elismerő címnek számít. Örömmel töltött el, hogy 37 évvel az újmiséim után, abból az utcából, ahol én születtem, egy fiatalembert pappá szenteltek. Az édesanyja osztálytársam volt az általános iskolában. A fiatalember, Vitális Gábor szalézi szerzetes, most már kazincbarcikai plébános. Azt a kelyhet, amit Papp Géza atyától kaptam megőrzésre, a mindenkori, Nádasdról származó plébánosok sorában, átadhattam Gábornak. Ez számomra érzelmileg is nagyon fontos mozzanat volt, hogy abban a templomban, ahol én is, ő is a primíciánkat bemutattuk, ott adhattam át ezt az ajándékot, amelyet Ádám László atya, egykori szalézi tartományfőnök készíttetett.

– Amiért leginkább hálás vagyok az Úristennek, hogy hirdethettem az Isten országának örömhírét, építhettem ezt az országot, itt, az Egri Egyházmegyében, azokon az állomáshelyeken, ahol megfordultam. Az, hogy mennyit ért a munkám, az ítélobíró mérlegén dől el. Biztos, hogy nemcsak diadalút volt ez a negyven év, voltak benne nehéz, válságos helyzetek is, de az Úristen ezeken átségített, és megőrzött ebben a hivatásban. Mindig arra törekedtem, hogy szolgáljam az embereket, hogy használjak nekik, az üdvösségüket előmozdítsam, hogy a krisztusi örömet sugározzam szívükbe.

Gróf Lajos

A növekedést az Isten adja

RÁDIÓINTERJÚ KARTAL ERNŐVEL, ARANYMISÉJE UTÁN

– *Ötven évvel ezelőtt szentelték pappá. Mit jelentenek a nagy ünnepek Ernő atya életében?*

– Ha már így kiemelte ezt a jubileumot, megmondom őszintén, nekem is készülni kell rá, hisz ez az első ilyen és nem is lesz több. Legszívesebben elvonulnék valahová, hogy magamba szálljak egy kicsit és úgy reflektáljak az ötven évre, de az ember nemcsak magáért van, sőt mindenki másért él. Pláne a papi hivatás, de azt hiszem minden emberi hivatás sok-sok szállal a világhoz köti az embert. Szóval nem lehet elbújni, egy kicsit másnak is köze van hozzá. Aki eljön az aranymisére, az velem együtt ad hálát a jó Istennek. Ezt a hálaadást hangsúlyozzuk, és azokat a célokat, amelyekhez az én egész papi munkám kapcsolódik.

– *Az aranymiséjére szóló meghívójában ez olvasható: „Egy ilyen aranymise a papi életnek olyan eseménye, amikor szerénytelenség nélkül mondhatom, bármilyen szép gesztus az ajándékozás, az embernek már semmilyen ajándékra nincs szüksége sőt, az inkább terhet jelent, virágokra sincs szükségem.” Viszont van egy kérése. Mire gondolt itt?*

– Egy ilyen jubileum a barátaimat, rokonaimat arra készíti, hogy gondolkozzanak, mit is adjanak nekem. Szerettem volna megkímélni őket attól, hogy ezt most hogyan is fejezzék ki. A másik dolog pedig az, hogy itt van ez a népkonyha – ez a hivatalos neve –, amit a rendünk hozott létre, és ebben én is jócskán benne voltam. Ez a szívügyem. Mindenki tudja, mindenki látja, hogy milyen szörnyű sorsok vannak itt és mi ezeken próbálunk segíteni, ami komoly anyagiakat igényel. Ehhez hozzásegítettek mások is. Újabbán a város is nagyon komoly módon, talán a kiadások felét elvállalta. Eddig is kellett kérincselni, s arra gondoltam, hogyha ajándék helyett erre a célra adakoznak az emberek, akkor ők is jót tesznek és nekem is örömet szereznek, meg maguknak is. Erről az egyházi plakát jut eszembe, amelyik azt hirdeti: „Adni jó”. Az mindig öröm, ha az ember jó szívvel tud adni. Kérésemet nem tartom szerénytelenségnek, mert nem magamnak kérek.

– *Virágok helyett tehát hozzájárulást, adományt kér a Rászoruló Felebarátainkért Alapítvány javára, melynek segítségével minden nap egy tál meleg ételt adnak a rászoruló hajléktalanoknak itt a minorita rendházban.*

– Száz ember kap naponta meleg ételt, van, amikor nem is egy tállal, tehát bősége-

Kartal Ernő

sen. Ha valami gondom van, talán az, szeretném, hogy az igazán rászorulóknak kapjanak ebédet, és hogy minél több embernek tudjunk adni.

– *Ebből is látszik, hogy mennyire önzetlenül, saját magát nem kímélve, minden gesztusát a felebaráti szeretet hatja át.*

– Nem az én érdemem ez, hanem a kornak a nyomorúsága hozza ki az emberekből, azokból, akik szeretnének segíteni. Ez mindenkiben benne van, aki ezt a témát egy kicsit is fontolgatja. Úgyhogy ez nem nagy érdem, hanem egy feladat.

– *Többek között ennek elismeréséül Miskolc város napján megkapta a díszpolgári címet. Nemcsak az elesett rászorulókra van gondja, hanem az egyházközség fiataljaira is. Immár tíz esztendeje, hogy egy úgynevezett mocorgós misét tartanak rendszeresen. Csecsemőkkel is megjelenhetnek ezen a misén a szülők. És hát nagyon találó így a neve, mert ezek az apróságok valóban mocorognak. Nem zavarja ez a mise megtartásában?*

– Ez sem az én kezdeményezésem, hanem azoké a szülőké, akik valamikor gyerekkorukban itt kezdtek, vagy kapcsolatban voltak velem és ezt a kapcsolatot meg is őrizték. Ők jöttek elő ezzel az ötlettel, hogy tartsunk egy olyan misét, ahol nyugodtan ott lehetnek, mert nem zavarunk másokat. Nem is a papot zavarja a gyerek elsősorban, hanem a többi hívőt, akik csendet szeretnének, nyugalmat, áhítatot, mert nem mindenki örül annak, ha egy gyerek ott gagyarászik, vagy tán sírni kezd. A mocorgósoktól sok jót kapok. Azon kívül, hogy van egy ilyen, ami a felnőtteknek a szentmisén való részvétel lehetőségét biztosítja, a gyerekek vallásos neveléséhez egy sajátos keretet ad. Létrejött itt egy olyan jó kis közösség, amelyikhez tartozni öröm, és amelyikben én is nagyon jól érzem magam. Most ott tartunk már, hogy több mint nyolcvan ember megy közösen nyaralni három napra hol ide, hol oda. Nagyon jól sikerülnek ezek a nyaralások, ezek az együttlétek. Van néhány szülő, akik pedagógiailag is képzettek, ügyesen csinálják és örülök, hogy ez jól működik.

– *Tulajdonképpen Ernő atya nemcsak pap közöttük, hanem olyan, mint egy apa vagy nagyapa...*

– Pontosan. Ezek az alkalmak apai, nagyapai érzelmeket váltanak ki belőlem. A szülők gyakran jönnek hozzám ilyen-olyan bánatukkal, örömmel. Ezt a szerepet én örömmel el is fogadom. Jól van ez így. Reméljük, hogy a gyerekek életében is meg fog ez látszani. Szívügyem, hogy továbbadjam a hitet és azt a tanítást, amit én vállaltam, és ami része az életemnek. Annak, hogy ők ebben segítenek, és hogy ez rajtuk keresztül érvényesül, szívből örülök.

– *Kartal Ernő annak ellenére, hogy nem Miskolcon született, nagyon sok szállal kötődik ehhez a városhoz és a közvetlen környékéhez, de a papi pályáját nem itt kezdte.*

– Káplánként jó pár helyen megfordultam. Abban az időben, meg talán most is az a szokás, hogy a fiatal papot az egyházmegye területén küldik káplánként, és egy-két évnél tovább sehol sem hagyják. Ez nagyon jó dolog volt, lelkesen vállaltuk, szívesen csináltuk annak idején. Én egyházmegyes papként kezdtem és ennek a nagy egeri egyházmegyének így szinte minden részét megismertem. Tízéves káplánkodás után lettem plébános. Az első ilyen felelős és önálló beosztás Bükk-szentkeresztben volt, ami akkor már tulajdonképpen Miskolchoz kapcsolód-

dott. A többi állomáshelyem is itt volt, Mályi, Nyékládháza és Miskolc, kisebb-nagyobb megszakításokkal.

– *Egyáltalán mi indította arra, hogy pap legyen?*

– Egy biztos, hogy az otthoni légkör vallásos volt. Az, hogy gyerekkorunkban imádkoztunk. Falun gyerekeskedtem, Verpeléten, hetven évvel ezelőtt. Úgy, mint más tipikus katolikus falusi közösségek, törvénné tették és a hagyományon keresztül érvényesítették a vallási légkört. Mint gyereknek az, hogy hajnali misére menjen, hogy harangozzon, hogy ministráljon, természetes volt, ezek voltak a gyerekkori benyomásaim, élményeim és volt bennem egy természetes hajlandóság is a vallásosság irányába. De azért nem szántak papnak. Édesanyám utólag mondta el, úgy gondolta, nem ad gimnáziumba Egerbe, mert a ciszterek még papot fognak belőlem csinálni. Úgyhogy odaadott Nyíregyházára, ahol egy özvegy nővére élt és mit ad Isten, ott lett belőlem pap, illetőleg ott döntöttem el azt, hogy erre a hivatásra szánom az életemet. Ez egy valamiféle belső indítás, a jó Istennek a kegyelme. El kell mondanom, hogy az első időkből Rozmán atya volt a lelki vezetőm, aki nagy hatással volt rám, és ezt a lelkeséget egészen mélyen megalapozta bennem. Annnyira tisztázta bennem ezeket az indítatásokat, hogy nekem egész életemben meggyőződésemmé vált, hogy a jó Istennek az akarata, hogy én pap legyek. Ebben soha nem inogtam meg. Annak ellenére mondom ezt, hogy mindenki életében vannak krízisek, vannak nehézségek, de nekem nem voltak hitbeli válságaim. Az más kérdés, hogy ebben a hivatásban, ebben a mentalitásban mennyire tudtam meggyökerezni vagy mennyire tudtam hatékonyan működni. De a meggyőződésesem egy percig se volt kétséges.

– *Említette az édesanyját, hogy orvost szeretett volna a fiából.*

– Igen, édesapám és édesanyám is orvos volt. Régen íratlan szokás volt, hogy orvosdinasztiák alakultak ki. Abban nőtt föl az ember és nem is volt az idegen tőlem, még az egyetemre is beadtam a kérvényemet, föl is vettek, és amikor jött az értesítés akkor közöltem édesanyámmal, hogy nem megyek, mert...

– *A Rákosi-időben szentelték pappá, abban az időben, amikor a szocialista diktatúra nemigen kedvelte az egyházat, nagyon sok papot üldöztek.*

– Nem tudom, hogy a mai körülmények között megérti-e ezt valaki. A szentelésünk lehetetlen időpontban, egy decemberi napon volt. Czapik Gyula érsek úr, aki akkor a nagy kompromisszumokat kereste és a túlélésre politizált, és aki akkor az egyházat képviselte Magyarországon, miután már Mindszentyt és Grösz Józsefet is lecsukták, maga se hitte, hogy ez sokáig fog menni. Ahogy elértük azt a korhatárt, hogy mindenféle római engedélyekkel föl lehetett valakit szentelni, azt felszentelték. Egyszerre hármát-négyet. Azt hiszem, a mi évfolyamunkat legalább három-négy csoportban szentelte fel az érsek. Akkoriban egy egészen érdekes helyzet alakult ki, hiszen a gimnáziumi osztálytársak között volt, aki pont az ellenkező irányba indult és jó karriert csinált. Emlékszem rá, az egyik jó barátom, mikor jelentkeztem papnak, odajött hozzám és azt mondta, hogy elment az eszed, nem veszed észre, hogy ennek már vége, ez már lejárt, ez befejeződött. Így konfrontálódunk, és tudom, a tízéves érettségi találkozónkon is milyen nagy viták voltak.

– *Személy szerint érte valami bántódás a szocializmus évtizedeiben?*

– Nem. Én személy szerint nem tapasztaltam azt, hogy engem üldöznének. Lehet, hogy ebben közrejátszott az is, hogy alapjában véve olyan természet vagyok, aki tudomásul vettem a helyzetet, sok jó emberi kapcsolatom volt és nem tapasztaltam azt, hogy személy szerint bántottak volna. Igazában véve a híveink szenvedtek többet. A papságban is voltak, akik nehézségekkel, üldözésekkel, börtönnel kellett, hogy számoljanak.

– *A megengedett keretek között egyáltalán mit tehetett akkor, azon kívül, hogy megtartotta a vasárnapi misét?*

– Az első időben a hitoktatásért is életre-halálra szóló harc folyt. A hitoktatási beírás körül óriási viták voltak, de aztán a be nem írt gyerekek is jöttek hozzánk. Ki kellett volna küldeni őket, de nem küldtük ki és e körül voltak problémák. Karcagi káplán koromban még a temetőben is oktattunk hittant. Egy-egy cigánytemetésen és utána, hisz jellemző módon, velük akkor kerültünk kapcsolatba. Olyankor ott volt aprajagya annak a kolóniának. Akkor a sírok között foglalkoztunk velük és próbáltuk a gyerekeket oktatni. Nem volt egyszerű.

– *Ezeket az éveket viszont főlháználta arra, hogy továbbképezze magát. Megszerezte a doktori címet. Miből írta a disszertációját?*

– Morálteológiából, és a Vallásosság erénye Pázmány Péternél volt a címe. Pázmányval sokat foglalkoztam. A címeket és a rangokat az egyházban az érsek főpásztor adományozza, melyek a feladatokhoz kapcsolódtak. Az egri plébánosi posztomról az érsek úr Koncz atya lemondása után az egri szeminárium rektorává nevezett ki. Ennek is volt politikai háttere, mert ismerték a kapcsolatrendszeremet, a magatartásomat, az előéletemet, ami lehetővé tette, hogy az állami hatóságok is elfogadják a kinevezésemet.

– *Hány évig volt az egri teológia rektora?*

– 1983-ban kezdődött és '89-ben fejeződött be, mert egy ilyen megbízás hat évre szól. A teológiai akadémia rektorát az érsek mindig kítünteteti valamilyen címmel. Így lettem kanonok, így lettem apát. Az az igazság, hogy ezek a dolgok mind az egyházügyi hivatalon keresztül futottak. Egyszer, amikor Miklós Imre volt az egyházügyi hivatal vezetője, kifogásolta, hogy nem keresem őket, nem tartom velük a kapcsolatot, nem fordulok hozzájuk. Azt mondtam, hogy nincs olyan ügy, amiért kellene. Azt válaszolta, remélem, kanonok úr tisztában van azzal, hogy nélkülük sem rektor, sem kanonok nem lehetett volna. Én pedig azt mondtam, remélem, tisztában van államtitkár úr azzal, hogy inkább én tettem szívességet azzal, hogy ezt elvállaltam és nem önök, hogy jóváhagyták. – Na, na, azért vallja be kanonok uram, hogy jólesett. Akkor fogadtam meg, ha lejár a hat év, mindenképpen otthagynom, lemondok róla. Jött a rendszerváltás, de egyébként is úgy gondolom, hogy egy ilyen pozícióban csak egy ideig kell maradni.

– *Ezt követően örökfogadalmat tett, minorita szerzetes lett.*

– Én a szerzetbe már korábban beléptem, illetve korábban kapcsolatba kerültem vele, még mielőtt rektor lettem volna. Itt Miskolcon ismertem meg és foglalkoztam a rend történetével. Ez még az az időszak volt, amikor ilyesmire idő is került. Először a lengyel minoritákkal ismerkedtem meg, akik itt átutaztak. Ahogy megtudtam, hogy

milyen áldozatok árán, hallatlan munkával és szegénységben épült ez a templom a minoriták által, arra gondoltam, hogy nem szabad a kihalás veszélyében hagyni a rendet. Kelemen Didák nevét itt feltétlenül meg lehet említeni. Hallatlanul buzgó és lelkes ember volt. Úgy gondoltam, ahol ennyi energiával és hittel, áldozattal vállalták az evangélium hirdetését, ott nem szabad hagyni, hogy ez csak egy történelmi adat maradjon, hanem próbáljuk meg fenntartani. Amikor jött a rendszerváltás, lemondtam minden pozícióról, egyházmegyei címről és rangról, beléptem a rendbe, majd később tettem örök fogadalmat.

– *Azóta a minorita rendtartomány főnökévé választották.*

– Most a második négy évet szeretném magam mögött hagyni és utána búcsút mondani ennek. Az egyetlen gond csak az, hogy kevesen vagyunk, s a fiatalok nehezen nőnek föl. Ezért is vállaltam el másodszer a rendfőnökséget.

– *Mi tartozik a rendtartományban az irányítása alá?*

– Összesen huszonnyolcan vagyunk, akik jelöltek, novíciusok, fogadalmasok és már örökfogadalmas rendtagok. Ezek az utóbbiak vannak nagyon kevesen és idősek, illetőleg nem magyarok. Van közöttük három-négy lengyel is. Ők tartoznak hozzám és a rendházaink. Ebből volt egy Nyírbátorban, amit most fogunk átadni a debreceni egyházmegyének. Aztán itt van a miskolci rendház, az egri és a szegedi, amelyeket visszakaptunk, de az erdélyi rendtartományt is ide csatolták, mert ők is magyarok. Ott azonban a minoriták kihaltak, csupán az aradi rendház maradt meg. Persze ez nagyon sok problémát jelent, mert az már egy másik ország, Románia területén van. Az a szerencsénk, hogy többen vannak, akik Erdélyből léptek be a rendbe, tehát román állampolgárok és az ő segítségükkel, munkájukkal tudjuk majd ezt az aradi rendházat megtartani.

– *Mennyi ideg szüneteltették a minorita rend tevékenységét?*

– A feloszlítás érvényesült és a minorita rend 1951-ben jogilag megszűnt. A rendtagok egyházmegyes papokként vagy pedig civil alkalmazottként éltek tovább és dolgoztak. Amikor a rend újjáalakulhatott, a régi rendtagok már mind olyan idősek voltak, hogy mi vittük tovább, akik az elmúlt években beléptünk. Van remény arra, hogy túléli a rend ezt a válságot, de ez nem olyan egyszerű dolog. Vannak rendek, amelyek ugyanígy erőlködnek és megtapasztalják azt, hogy vissza kell fogni a dolgokat, mint ahogy mi is, mert az erdélyi rendházakat sorra adjuk át az egyházmegyéknek.

– *Milyen időközönként jut el Erdélybe Ernő atya?*

– Többször kellene menni, de azért egy hónapban egyszer eljutok, van hogy többször is. Erdély valamikor a minorita rend virágzó tartománya volt. A mai magyarországi részekkel megvolt a kapcsolata. Ez annyira így van, hogy itt Miskolcon egy erdélyi minorita, Kelemen Didák építette újjá a templomot a török pusztítás után. Abban az időben az erdélyiek adták az utánpótlást, a szellemiséget, lelkiséget.

– *Végül is most életképes maradt az aradi minorita rendház?*

– Igen, és ebben nemcsak a lengyelek segítettek nekünk, hanem vannak moldvai csángó minoriták is. Az ő területükön világviszonylatban is egyedülálló módon van egy megújulás. Az a néhány csángó falu, amelyeket hol román, hol magyar falunak neveznek, katolikus. Ezek a papi és szerzetesi hivatások olyan tömeget adták az utóbbi

évtizedben a rendszerváltás után, hogy az csodálni való. Az összes magyarországi szemináriumban nincs annyi kispap, mint amennyi ott a rendnek az utóbbi években.

– *Most, amikor Romániában a hatalom nem engedélyezi a csángó magyarok között a magyar nyelven való misézést, Ernő atya befogadta a csángó vidékekről érkezőket.*

– Ez nem egy tudatos csángó politika volt, hanem egyszerűen jöttek ezek a fiatalok és befogadtuk őket. Aztán lett belőlük autószerelő meg nem is tudom mi. Van közülük, aki még itt maradt nálunk, és már rendtag, fogadalmat tett és úgy tűnik, megmarad. Megismertem őket és tudom azt, hogy a csángó vidék mennyire magára hagyott volt és hogy milyen fizikai, anyagi, egzisztenciális nehézségek között élnek. Az utolsó fázisban tartanak a csángók, hogy románok lesznek-e vagy megmaradnak valamiképpen az ő sajátos kultúrájukban. Könnyű őket innen arra biztatni, hogy most ezt tegyék, meg azt tegyék, magyar nyelvű oktatást igényeljenek. Én azt mondom, hogy legnagyobb segítség a külföldön, Romániában vagy bárhol élő magyaroknak az, ha itt egy olyan Magyarország van, amelyik vonzó. Gazdaságilag, anyagilag erős ország, de erkölcsiben is vonzó, ahol olyan a közhangulat, a kultúra, a politika, hogy arra büszke lehet, aki magyar. Akkor az, aki magyarul se tud, de gyökereiben magyar, vállalja ezzel az országgal és néppel a közösséget és visszatalál. Ellenkező esetben, aki eddig magyarnak vallotta magát még azt is le fogja tagadni, hogy köze van hozzánk, mert egy olyan országban, ahol a politikai kultúrában a trágárság, meg a hazudozás, a rágalmazás állandósul, arra senki se lehet büszke. Az, amit az Orbán-kormányzat a határon túli magyarokért tett, óriási dolog. Ezt senki nem tette idáig. Adja Isten, hogy értékes embereket tudjunk hozzákapcsolni, megtartó erőket adva ehhez a kis magyarsághoz.

– *A csángók nagyon szeretnék, ha lenne magyar püspökük és azon igyekeznek, hogy magyarul tarthassák a miséket, magyarul taníthassanak az iskolákban, és hogy egyáltalán magyarnak vallhassák magukat, amit nem akarnak elismerni a román hatóságok. A csángók ezt várják a pápától is.*

– A mi aradi problémánk kapcsán megismertem a romániai nuncius urat, aki egy svájci francia, Jean Claude Persie érsek úr. Többször támadják azért, mert ő úgy látja, hogy a csángók már nem magyarok, többnyire románul beszélnek egymással is. Szerinte ez már egy olyan asszimilációs folyamat, amit nem lehet megállítani. Neki így mondják, és ő is így tapasztalja. Ez persze nem azt jelenti, hogy magyarelles. Legyünk őszinték. Most felfedezték nálunk a csángókat, mint a magyarság élő nyelvi előzményét, a kultúrájában, művészetében is értéket hordozó kis népcsoportot. Azt tudom mondani, hogy én mindenféle politikától mentesen az egyházi, rendi kapcsolatok révén megismertem és megszerettem őket. Életerős, talpraesett nép, természetükben még hordozzák azt az élni akarást, amellyel meg kell küzdeni a fennmaradásért. Sokkal nagyobb vitalitás van bennük, mint az európai, vagy a mai magyar életben, ahol elpuhult gyerekeket nevelnek. Ezek olyan ügyesek, a génjeikben van, hogy amihez hozzányúlnak azt meg akarják csinálni. Vallásosok, egyfajta falusi vallásosságot hoznak magukkal, amelyiket persze a mi európai környezetünk nagyon könnyen kikezdi, megtámad. Úgy gondolom ezért fontos, hogy mi is értékeljük, segítsük, támogassuk törekvéseiket. Méltánytalanak tartom, hogyha valaki magyarul akar tanulni, miért is ne tehetné meg. Sajnos azért, mert ma-

gyarellenes a környezete. De ha japánul vagy hottentottául akarna tanulni, azt engedélyeznék. Én azt mondom, hogy az emberi és szabadságjogok érvényesülését segíteni kell. Úgy gondolom, hogy az intézményes meg hivatalos támogatás mellett a magyarságtudatnak és a kulturális értékek megőrzésének a legnagyobb támogatást az fogja nyújtani, ha Magyarország és a magyar nép olyan értékeket hordoz és valószínűsíthet meg, amelyek vonzóvá teszik. Nem pedig azt a sokszor kiábrándító hazátlanságot, kozmopolita szellemet, ami a gyűlölködést sugározza, ami az embereket taszítja, mindegy, hogy milyen nemzetiségű.

– *A román kormány engedélyt adott Dávid Ibolya közbenjárására, hogy a katonai objektum területéről kihozzák a vértanúk emlékművének szobrai. Az aradi minoriták nagy részt vállaltak abban, hogy a vértanúk emlékműve kikerüljön a városba.*

– Nagyon lelkesen és ügyesen intézték ezt. A vár, illetve a katonai objektum parancsnoka kijelentette, hogy sötétedésig el kell vinni a szobrokat, mert különben nem engedni elszállítani. És sikerült elhozni. Én máig is csodálkozom, hogyan? Most a minorita rendház udvarán vannak ezek a szoborelemek elhelyezve, monumentálisak. Időnként fölvetődik, hogy restaurálják és fölállítják, mint a szabadság jelképét. Tudjuk jól, hogy mit jelképez ez az emlékmű, ott a magyar történelem nélkül nem sok mindent lehet megmagyarázni. Maga a szabadság nem magyar sajátosság. Azt mindenki elfogadhatná, hogy legyen egy közös emlékműünk, ami az egyetemes emberi szabadságot és a nemzetek szabadságát hirdeti. Keresik időnként a helyet, hova állítsák föl. Beszélnek arról, hogy a várban, mert az, mint katonai objektum meg fog szűnni. Nem is lenne az rossz. Ez köztéri szobor volt, de hogy ebben a feszültségek, erőszakosan gerjesztett nemzetiségi ellentétek közepette meg tudnak-e egyezni, nem tudom. Arad vallásos, katolikus életéhez hozzátartoznak a minoriták. 1703-ban ők kapták meg a város lelkipásztori ellátásának a feladatát. A török idők után, őket hívták a kivégzésekhez, így az aradi vértanúk mellett is a minoriták teljesítettek szolgálatot. Ők vigasztalták, bátorították, gyóntatták őket. Ez azt jelenti, hogy a minoriták léte nemcsak egy lelkipásztori feladat ellátása, hanem egy kulturális folyamatnak a része. És ez nekünk is egyfajta kötelezettséget jelent.

– *Ernö atya minden új dolog iránt nyitott. Az irodájában most is be van kapcsolva a számítógép. Könnyű volt megbarátkozni ezzel a huszadik századi nagy találmánnyal?*

– Egyfajta technikai érdeklődés mindig volt bennem. A fiatalok nyomába se lépek, de a szövegszerkesztés, az interneten való kapcsolattartás, a honlapok keresése már megy.

– *Ha az aranymiséjére nem is jöhetett el, de néhány nappal azután meglátogatta önt Orbán Viktor miniszterelnök úr, inkognitóban. Ez igazán nagy meglepetés volt. . .*

– Az aranymisére szóló meghívóban szerepelt egy mondat, hogy ne nekem adjanak ajándékot, hanem ennek a szegénykonyhának, amit itt létrehoztunk. Úgy gondoltam, miért ne küldjek egy-egy meghívót olyanoknak, akik egy ilyen ünnepi eseményt, akár emberi szimpátiából, akár vallási érdeklődésből vagy emberbaráti szeretettel elfogadnak és adnak erre a célra. Így küldtem Orbán Viktornak és feleségének is egy meghívót. Hozzá kell tennem, hogy velük azért már többször találkoztam, Aradon és különböző rendezvényeken. A miniszterelnök felesége roppant egyszerű, kedves, szimpatikus teremtés, akit például a Szent Hedvig ünnepségekre is külön hívtam. Voltak, akik megkérdezték tőlem, milyen apropóból? Ez egy lánykollégium avatása

volt és én úgy gondolom, hogy akinek négy gyereke van, az a lányoknak anélkül, hogy bármit is mondana, példát mutat az anyaságból. Nem vadidegenként küldtem hát nekik a meghívót, az irodája válaszolt, miszerint az aranymise idején éppen szabadságon lesz Orbán Viktor és így nem tudnak eljönni, de gondolnak rám. Aztán még a szabadsága idején egy este teljesen váratlanul a feleségével együtt csak eljöttek, kíséret nélkül. Csodálkoztam is, hogy lehet egy miniszterelnököt csak úgy, kíséret nélkül elengedni. Orbán Viktor azt mondta, hogy ezt ő harcolta ki magának, saját felelősségére lemondott az őrizetről. Nagyon kedvesek voltak és kaptam tőlük egy könyvet. A magyar kereszténység ezer éve címmel a millenniumi év kapcsán a vatikáni kiállítás anyagát mutatja be. Ez egy szép könyv és nagyon örültem neki, annál is inkább, mert ez különben is érdekelt engem, az egész kiállítás, aminek az anyaga benne volt, még a Szent Koronáról is egy összefoglalás. Ahogy én megismertem Orbán Viktort és a feleségét, nagyon szimpatikusnak találom őket és hadd tegyem hozzá – ahogy ön mondta, a fiatalokat szeretem –, hozzám képest ők is fiatalok. Egyetérték azzal, hogy az ország jövőjét a fiataloknak kell átadni, őrájuk kell bízni.

– *Az utóbbi években egyre kevesebben választják a papi hivatást a fiatalok közül. Ennek talán az is lehet az oka, hogy nem engedélyezi a pápa a papoknak a házasságot?*

– Ezt sokkal bonyolultabbnak látom, én azt hiszem, hogy az akadály elsősorban a családi élet válságában van, aztán a társadalmi és a vallásos életnek a válságában is gyökerezik. Akkoriban, amikor még a családi élet is vonzó volt és jól működött, a papi hivatást szent dolognak tartották. A válságban mégiscsak segít az isteni gondviselés. Én régtől fogva mondogatom, hogy a mai paphiányt ellensúlyozni kellene, mégpedig a világi hívek segítségével, az ő bevonásukkal a papi tevékenységek körébe. Emellett nagyon sok érv elhangzott már, pro és kontra. Ez a kormányzat most bevezette a kis falvak lelkipásztori munkájának anyagi támogatását. Az ilyen jellegű segítségnyújtás az egyház gondjainak az enyhítésére egyedülálló.

– *A nagyon kis egyházközégekben szolgálatot teljesítő lelkipásztorok munkáját harmincezer forinttal támogatja az állam...*

– Úgy tudom, nemcsak a papok kaphatják ezt az összeget, hanem ha például az egyház rábízza valakire egy kis közösségnek az életét, az is. Amennyiben ezt az anyagi támogatást a helyi közösség is ki tudja egészíteni, akkor az már egy fő foglalkoztatását is jelentheti. Feladata lehet a hívek összegyűjtése, a velük való imádkozás, a látogatásuk, szociális kérdések megoldása, a hitoktatás kézben tartása és gondoskodik arról is, hogy adott esetben legyen pap, aki jön misézni, gyóntatni időközönként. Tehát mindaz, ami eddig a papnak a munkája volt, annak egy részét rá lehet bízni egy világi kisegítőre.

– *Őn végigélte azt a korszakot, amikor az állam számára egyáltalán nem volt kívánatos az egyház. A rendszerváltás óta mennyiben változott a helyzet?*

– Ebben a kormányzati ciklusban annyi segítséget kapott az egyház, mint eddig soha. Legalábbis az én papi életemben nem tapasztaltam ehhez hasonlót. Hogy még korábban milyen volt, össze lehet hasonlítani. Még ma is sokan szeretnék az egyházat a sekrestyébe visszaszorítani. Úgy gondolják, hogy a társadalmi kérdésekbe, problémákba a papok és az egyházak ne szóljanak bele. Az számukra tabu téma legyen. Az egyháznak ebben

a tekintetben világos az álláspontja. A papok nem lehetnek a pártpolitikában hangadó emberek, mert ez nem a mi dolgunk, de a híveink igenis érezzék kötelességüknek, hogy a társadalmi kérdésekben hallassák a hangjukat. Ez lelkiismereti kérdés. Ha az egyház arra figyelmezteti a híveit, hogy bizonyos dolgokban lelkiismeretük szerint döntsenek és nyilvánítsanak véleményt, akkor nem mond semmi olyat, ami miatt fel kellene háborodni. A híveinket igenis biztatni kell arra, hogy a társadalmi, politikai életben vállaljanak szerepet. Ez egy hivatás, felelősség, és aki ezt végzi, azt becsüljék meg, ne nézzék gyanús szemmel. Én papi céljaim megvalósításában és az egyház számára a vallásos élet eszményeit illetően több segítséget, több pozitívumot tapasztalok, mint eddig bármikor. Így van ez a szociális kérdések, a családok támogatására, és a közoktatás területén is, ami az én meggyőződésemmel, felfogásommal egybeesik.

– *Bizonyos vagyok abban, hogy a pappá szentelésekor választott egy olyan igét a Szentírásból, amelyet egy vezérfonalnak tekint egész pályafutása során.*

– Az újmiséis képekre egy szentírási idézetet vettem. „A mi Urunk Jézus Krisztus kegyelme, az Atyaisten szeretete, a Szentléleknek közössége legyen mindnyájatokkal”. Ez egy Szentháromságra utaló idézés, amiből köszöntés lett. Az a gondolat van mögötte, hogy a Szentháromság Isten lényének, belső életének a kinyilatkoztatása és titka. Arra utal, hogy Isten önmagában messze meghaladja a mi képességeinket, megismerni és keresni kell Őt, de sosem fogjuk úgy megismerni, ahogy egymást megismerjük, vagy a földi dolgokat. Pontosan azért, mert Ő végtelenül felülmúlja a teremtett világot.

– *Idős kora ellenére fáradhatatlannak látszik. Egyáltalán tud valamikor egy kicsit pihenni?*

– Néha muszáj. Jó lenne már átadni sok mindent a fiataloknak. Pont ennek a jubileumi összegzésnek az egyik szempontja az, hogy az ember tudomásul veszi, jön egy másik, felnövekvő nemzedék, és lehet, hogy már az az öregségnek a jele, ha valaki mindig csak kritizálja őket. Igenis, a fiatalok vegyék kezükbe az életet az egyházon belül is, az országban is. Át kell adni nekik a helyünket. Nem szabad azt hinni, hogy csak az öregek tudnak mindent. Én a magam életében is úgy látom, hogy le kell küzdeni azt a kritikai szellemet, amit gyakran hangoztatunk, hogy „bezzeg a mi fiatal korunkban így volt és most másképp van”. A fiatalok megtalálják a módot és lehetőséget, hogy hogyan oldják meg a problémákat. Azt tapasztalom, vannak nagyon buzgó, nagyon odaadó lelkes fiatalok az országban mindenhol. Nem szabad azt hinni, hogy amit teszünk, az minden felett áll. Rá kell ébredni arra, hogy az ember megteszi a kötelességét, mindent, ami tőle telik, és mégis azt tapasztalja, hogy az eredmény nem az ő kezében van, hanem ahogy a Szentírás mondja, a növekedést az Isten adja. Tehát nem azt mondom, hogy az eredmény nincs összefüggésben a munkánkkal, de nemcsak annak a következménye, azt a jó Isten adja meg.

Kardos Katalin

(Az interjú 2002-ben, Kartal Ernő aranymiséje alkalmából készült, és a Kossuth Rádió Névjegy című műsorában hangzott el. A beszélgetés CD-lemezen is megjelent, megvásárolható 1000 forintot áron a Minorita-plébánián)

II. JÁNOS PÁL PÁPA

Salvifici Doloris

(A SZENVEDÉS ÉRTELMEÉRŐL)

I.

A szenvedés misztérium

Az emberi szenvedés *együttérzést, tiszteletet, s a maga módján félelmet* szül. A szenvedésben tehát sajátos, nagy *misztériummal* találjuk szemben magunkat. Ebből a minden emberi szenvedés iránt megnyilvánuló, különleges tiszteletből kell kiindulnia annak, amit itt lépésről lépésre kifejtünk, amit a szív mély *szükségéből s a hit követelményéből* fakadóan mondanunk kell. Mindenekelőtt e két mozgató erő közelít egymáshoz s találkozik egymással, amikor a szenvedés témáját tárgyaljuk. A *szív szüksége* tesz képessé arra, hogy legyőzzük a félelmet, s a *hit követelménye* adja meg a szenvedés tartalmát. Ennek a hitnek nevében és erejében merjük érinteni azt, ami oly érinthetetlennek tűnik minden emberben: hiszen a szenvedő ember megközelíthetetlen titok marad.

AZ EMBERI SZENVEDÉS VILÁGA

A fizikai és az erkölcsi szenvedés

Nem csupán arról van itt szó, hogy leírjuk, mi a szenvedés. Más, a leírás szintjén túllépő kritériumok is szerepet játszanak. Ezekkel is számot kell vetnünk, amikor be akarunk hatolni az emberi szenvedés világába.

Meglehet, az ember szenvedésének földjén a legismertebb területre az *orvostudomány* – amely egyben a gyógyítás művészete – vezet el. Ez képes legpontosabb azonosítására s egyben ellensúlyozására a „beavatkozás” (a terápia) módszereivel. Ám ez csak egyetlen terület. Az emberi szenvedés sokkal tágabb, változatosabb, több irányba terjed ki. Az emberek különféleképp szenvednek, s ezek felismerésére az orvostudomány még legfejlettebb szakágaival együtt sem mindig képes. A szenvedés a betegségnél is szélesebb körű, összetettebb jelenség. Még mélyebbre gyökerezik, magának

emberségünknek mélyére. Némi fogalmat a fizikai és az erkölcsi szenvedés megkülönböztetésével alkothatunk erről. A különbségtétel alapja az emberi szenvedés kettős területe. A testi és lelki összetevőre mutat rá, amelyek a legközvetlenebbül alá vannak vetve a szenvedésnek. Amennyiben bizonyos fokig rokon értelemben használjuk a „szenvedés” és a „fájdalom” szavakat: a *fizikai szenvedés* akkor jelenik meg, amikor valami módon „fáj a testünk”, míg az *erkölcsi szenvedés* „a lélek fájdalma”. Amikor erről szövegünk, spirituális természetű szenvedésre gondolunk, s nemcsak az erkölcsi vagy fizikai szenvedés lélektani kísérőjelenségeire. Az erkölcsi szenvedés tág területe és sokfélesége semmivel sem kisebb a fizikai fájdaloménál. Ugyanakkor talán a terápia kevésbé képes azonosítani és gyógyítani.

A szenvedés a Szentírásban

A Szentírás *a szenvedés nagy könyve*. Elég, ha csupán néhány példát, helyzetet említünk az Ószövetségből, melyek a szenvedés, főként az erkölcsi szenvedés jegyét viselik: halálveszély, a gyermekek halála – különösen az elsőszülött és egyetlen fiúé –, de ugyanígy az utódok hiánya, vágyódás a haza után, üldöztetés és ellenséges környezet, a szenvedő ember kigúnyolása és kinevetése, magány és elhagyatottság, értetlenség afölött, miért megy jól a rosszak sora, és miért szenvednek az igazak, a barátok és szomszédok hűtlensége és hálátlansága, s végül egy egész nemzet balsorsa. Az Ószövetség az emberről mint *pszichofizikai egészből* szól, s az „erkölcsi” szenvedéseket gyakran együtt szemléli azokkal a fájdalomakkal, amelyeket a test különböző részei: a csontok, a vesék, a máj, a belső részek, a szív éreznek. Tagadhatatlan, hogy az erkölcsi szenvedéseknek szomatikus összetevője is van, s hogy gyakorta kihatnak az egész test állapotára.

A szenvedés és a rossz

Miként az idézett példákban látható, a Szentírás a különféleképpen átértzett fájdalom helyzetek egész sorát vonultatja föl. E felsorolás persze nem meríti ki mindazt, amit a szenvedésről már elmondott s szüntelenül ismét az *egyes emberek élettörténetének* – íratlan – könyve, s még inkább – ennek fényénél – az egész emberiség történelmének könyve.

Azt mondhatnánk: az ember, *ha valami rosszat tapasztal*, mindig szenved; az Ószövetség szóhasználata szenvedés és rossz kapcsolatát magától értetődően azonosságnak fogja föl; nem is volt külön szava a „szenvedés” jelölésére, hanem „rossznak” mondott minden szenvedést. Csak a görög nyelv, s vele az Újszövetség – valamint az Ószövetség görög fordításai – használja a *pászkhó*, „úrrá lesz rajtam, érzést tapasztalok, szenvedek” igét. Ennek köszönhető, hogy a szenvedés már nem azonosítható közvetlenül az (objektív) rosszal, hanem olyan helyzetre utal, amelyben az ember megtapasztalja a rosszat és e tapasztalat miatt szenved el a fájdalmat. Ennek természete egyszerre aktív és passzív (a *patior* igéből). Metafizikai lényegét tekintve a szenvedés még akkor is passzív marad, ha az ember maga hívja ki, maga okozza a szenvedést.

Ez azonban korántsem jelenti azt, hogy a szenvedésben – lélektani szempontból nézve – nincs valami sajátos „aktivitás”. Mégpedig sokoldalú, szubjektív síkon kü-

lönféleképp megnyilvánuló, fájdalmas, szomorú, csalódott, lesújtott vagy egyenesen kétségbeesett „aktivitás”, amely a szenvedés erősségétől, mélységétől, valamint – közvetett módon – a szenvedő alany egész struktúrájától, sajátos érzékenységétől függ. A szenvedés lélektani megjelenésének középpontjában *a rossz megtapasztalása* áll, ettől szenved az ember.

A szenvedés valósága tehát a rossz lényegére kérdez: mi a rossz?

Ez a kérdés bizonyos értelemben elválaszthatatlan a szenvedés témájától. A keresztény válasz eltér attól, amit egynémely kulturális és vallási hagyomány ad. Ezek azt állítják, hogy a létezés rossz és meg kell szabadulni tőle. A kereszténység azt hirdeti, hogy a *létezés alapvetően jó*, s vele együtt a létezők is jók. Vallja a Teremtő jóságát s azt, hogy a teremtmények is jók. Az ember szenved ugyan a rossz miatt, de ez nem egyéb, mint a jó hiánya, korlátozott volta, eltorzulása. Úgy mondhatnánk: az ember azért szenved, mert nem részesül valamely jóban, bizonyos értelemben el van szakítva vagy önmagát fosztotta meg tőle. A legjobban akkor szenved, amikor – a dolgok természetes rendje szerint – része kellene, hogy legyen a jóban, s még sincs.

A keresztény gondolkodás a szenvedés valóságát a rosszal magyarázza. A rossz valamiképp mindig a lehetséges jóra utal.

A szenvedés világa mintegy *önálló, zárt világ*. A szenvedő emberek hasonlítanak egymásra: helyzetük rokonsága, közös, próbára tevő sorsuk révén, vagy mert mindnyájan megértésre és támogatásra szorulnak. S főként a szüntelenül fölvetődő kérdés miatt, amely a szenvedés értelmére irányul. Tehát, noha a szenvedés világa az egyes emberek közt oszlik el, egyedülálló kihívást is magában foglal, felhívást a közösségvállalásra és a szolidaritásra. Jelen elmékedésünkben is ezt a kihívást igyekszünk szem előtt tartani.

Ha személyes s egyben kollektív jelentésével együtt gondolunk a szenvedés világára, lehetetlen nem észrevennünk azt a tényt, hogy az emberi létezés bizonyos időszakokban és területein e világ *különös mértékben összesűrűsödik*: így például természeti csapások, járványok, földindulások s különféle társadalmi katasztrófák esetében. Elég a rossz természére s az ezzel járó – vagy egyéb okból fellépő – éhínségre gondolnunk.

S végül: a háborúra. Erről külön is szólnom kell. A két világháborúról, melyek közül az utóbbiban még nagyobb pusztítást végzett a halál, s még több emberi szenvedés halmozódott föl. Szabadunk második fele pedig – mintegy jelen civilizációnk tévútjainak és vétségeinek arányában – a nukleáris háború oly iszonyú fenyegetését hordozza magában, hogy korunkra nem gondolhatunk másként, mint a szenvedések *minden eddigi mértéket túlszárnyaló felgyülemlésére*, melynek következtében az emberiség elpusztíthatja önmagát. Úgy látszik, a szenvedés világa – ahol a szenvedő alany végső soron maga az ember – korunkban talán minden más kort felülmúlóan „a világ szenvedésévé” alakul át. Annak a világnak a szenvedésévé, amelyet az emberi munka eredményeként létrejött fejlődés jobban átalakított, mint valaha, s egyúttal az ember tévedései és bűnei jobban veszélybe sodortak, mint valaha.

II.

MI A SZENVEDÉS ÉRTELME? VÁLASZKERESÉS

A szenvedés értelmének keresése

Mind az egyes ember megtapasztalta összes szenvedés, mind a szenvedés egész világa mélyén elkerülhetetlenül vetődik fel a kérdés: *miért?* Okát, indítékait, ugyanakkor célját, s végső soron *értelmét* kérdezzük. A kérdés nemcsak elkíséri az emberi szenvedést, hanem kifejezetten meghatározza emberi tartalmát: azt, amely által a szenvedés sajátosan *emberi szenvedéssé* válik.

A fájdalom, különösen a fizikai, természetesen megszokott jelenség az állatvilágban is. De csak a szenvedő ember tudja, hogy szenved; csak ő kérdezi meg, miért. S emberként még keservesebben szenved, ha nem talál kielégítő választ. *Nehéz kérdés ez, akárcsak a másik, vele rokon kérdés, az, amely a rosszra irányul. Miért van a rossz? Miért van rossz a világban? Amikor ezt kérdezzük, valamiképpen a szenvedésre is mindig rákérdünk.*

Egyik is, másik is nehéz kérdés, ha ember teszi fel embernek, emberek embereknek; de akkor is, ha *Istent kérdezi az ember*. Az ember valójában nem a világnak szegezi kérdését – noha a szenvedés sokszor a világból érkezik –, hanem Istennek, mint a világ Teremtőjének és Urának. Közismert, hogy e kérdezés során az ember számos csalódáshoz és konfliktushoz érkezik el Istennel való kapcsolatában. Az is megtörténik, hogy eljut *magának Istennek a tagadásáig*. Ugyanis, ha a világ létezése mintegy ráirányítja az ember lelki szemeit Isten létezésére, bölcsességére, hatalmára és nagyszerűségére – a rossz és a szenvedés, olykor gyökeresen is, elhomályosítja ezt a képet, legtöbbször a bűntelen szenvedések s a bűnhődés nélküli bűnök mindennapos drámájával. E körülmény tehát – talán minden másnál jobban – jelzi, mennyire fontos a *szenvedés értelme* után tudakozódnunk, s mily alaposan kell tárgyalnunk mind magát a kérdést, mind a rá adható lehetséges válaszokat.

Jób barátainak válasza

Ezt a kérdést az ember szíve legmélyebb megrendülésével, döbrent és nyugtalan értelemmel is felteheti Istennek. Ő pedig várja és meghallgatja a kérdést, mint azt az ószövetségi kinyilatkoztatásban látjuk. A kérdés Jób könyvében fogalmazódott meg a legélesebben. Ismerjük ennek az igaz embernek történetét. Semmi bűnt sem követett el, mégis megszámlálhatatlan szenvedéseket kell kiállnia. Elveszíti vagyonát, fiait és lányait, s végül súlyosan megbetegszik. E rettentő helyzetben három régi ismerőse jelenik meg házában, s mindegyikük – más és más szavakkal – arról igyekszik meggyőzni, hogy mivel ilyen sokféle és szörnyű szenvedés sújtja, *bizonyára elkövetett valami súlyos bűnt*. A szenvedés – mint mondják – mindig a vétekkért járó büntetés gyanánt jut osztályrészül az embernek. A tökéletesen igaz Isten küldi az emberre, okai az igazságosság rendjében keresendők. Azt mondhatnók, régi barátai nemcsak *meggyőzni* kívánják Jóbót a rossz erkölcsi rendjénvalóságáról, hanem bizonyos értelemben önmaguk előtt is igyekeznek *megvédeni* a szenvedés erkölcsi értelmét. Szemükben a

szenvedés kizárólagos értelme a bűnért kiérdemelt büntetés lehet, tehát egyedül az igazságosság területére tartozik. Isten a jóért jóval, a rosszért rosszal fizet.

Ezzel visszautalnak az Ószövetség egyéb írásaiban megfogalmazott tanításra, amely a szenvedést mint Istentől kiszabott, az ember bűneiért járó büntetést mutatja be. A kinyilatkoztatás Istene olyannyira *Törvényhozó* és *Bíró*, amennyire semmilyen földi hatalom nem lehet. A kinyilatkoztatás Istene azonban mindenekelőtt *Teremtő*, akitől minden létező ered, s a létezők teremtett lényegüknél fogva jók. Ezért amikor az ember tudatosan és szabadon megsérti ezt a jót, nem csupán a törvényt hágja át, hanem megsérti Istent is, aki az első Törvényhozó. Ez a törvényszegés bűn, mégpedig a szó pontos – biblikus és teológiai – értelmében. A bűnnek mint erkölcsi rossznak megfelelője, a büntetés az erkölcsi rendet védi, ugyanabban a transzcendens értelemben, amelyben a Teremtő és legfőbb Törvényhozó e rendet megalkotta. Innen a vallásos hit egyik alapvető igazsága is, amely hasonlóképp a kinyilatkoztatásra épít: Isten igaz bíró, aki jutalmazza a jót és bünteti a rosszat. „Igazságos vagy mindenben, amit velünk tettél, tetteid mind igazak, útjaid egyenesek és minden ítéleted igazságos... Bűneink miatt mindent igazságos ítélettel mértél ránk”.

Jób barátainak véleménye azt a meggyőződést tükrözi, amely az egész emberiség erkölcsi öntudatában is jelen van: az objektív erkölcsi rend büntetést követel a bűnre, a törvényszegésre és a gonosz tetre. A szenvedés innen nézve mint „igazolt rossz” jelenik meg. Akik a szenvedést mint a bűn büntetését magyarázzák, azoknak meggyőződése az igazságosság rendjében talál támaszra, s ez megfelel annak a vélekedésnek, amit Jób egyik barátja mond ki: „Hányszor láttam: akik bajt szántottak, gyötrelmet vetettek, hát azt is arattak”.

Büntetés és próbatétel

Ám Jób vitatja annak az elvnek igazságértékét, amely a szenvedést a bűnért járó büntetéssel azonosítja. Ezt saját tapasztalatára építve teheti, hiszen tudatában van annak, hogy nem érdemel ekkora büntetést. El is beszéli mindazt a jót, amit életében tett. Végül maga Isten feddi meg Jób barátait vádaskodásuk miatt. Elismeri, hogy Jób nem bűnös. Szenvedése – az ártatlan szenvedése. Úgy kell elfogadni, mint titkot, amelynek emberi értelem nem képes a mélyére hatolni.

Jób könyve nem támadja az igazságosságra épülő transzcendens erkölcsi rend alapjait, amelyet mind az ó-, mind az újszövetségi kinyilatkoztatás élénk tár. Ugyanakkor a könyv teljes szilárdsággal mutat rá arra, hogy e rend alapelvei nem alkalmazhatók kizárólagos és felületes módon. Igaz, hogy a szenvedésnek, ha bűnhöz kapcsolódik, büntetésértéke is van – de *nem igaz, hogy minden szenvedés bűn következménye és büntetés-jellegű*. Az Ószövetségben ékes bizonyítéka ennek az igaz Jób alakja. A kinyilatkoztatás, Isten szava leplezetlen őszinteséggel veti fel az ártatlanul, büntetlenül szenvedő ember problémáját. Jób nem büntetést kapott, semmi alapja sem lett volna annak, hogy bűnhődni kelljen, még akkor sem, ha rendkívül kemény próbát kellett kiállnia. A könyv bevezetéséből kiderül, hogy Isten a Sátán kihívására engedte meg a megpróbáltatásokat. A Sátán ugyanis kétségbe vonta Jób igaz voltát az Úr előtt: „Talán bizony ingyen olyan istenfélő

az a Jób?... Megáldottad keze munkáját, úgy, hogy birtoka egyre gyarapszik a földön. Csak nyújtsd ki egyszer a kezedet és nyúlj hozzá egész vagyonához! Szavamra, szemtől szemben fog majd káromolni!” S ha az Úr beleegyezik abba, hogy a szenvedéssel próbára tegye Jóbot, azért teszi, *hogy megmutassa: Jób igaz ember.* A szenvedés – próbatétel.

A kinyilatkoztatás végső szava e témáról nem Jób könyve; ez valamiképp előre meghirdeti Krisztus szenvedését. De önmagában is *legendő érv* ahhoz, hogy a szenvedés értelmére irányuló kérdést ne kapcsoljuk össze fenntartás nélkül az igazságosságra alapozott erkölcsi renddel. Noha ennek a válasznak is megvan az alapvető és transzcendens értelme és érvénye, az igaz Jób szenvedéséhez hasonló esetekben mégis elégtelennek bizonyul, sőt úgy tűnik, egyenesen leszűkíti és elszegényíti *az igazságosságnak a kinyilatkoztatásban élénk tárt fogalmát.*

III.

A szenvedés és Krisztus

Krisztus – Izrael népe körében kifejtett messiási működése közben – egyre közelebb került az emberi szenvedés világához. „Körüljárt és jót tett.” Tevékenysége legfőképp a szenvedőkhöz szólt s azokhoz, akik segítségre vártak. Meggyógyította a betegeket, megvigasztalta a szomorkodókat, táplálta az éhezőket, embereket szabadított meg a süketségtől, vakságtól, leprától, a démonoktól és különféle testi fogyatékoságtól. Három ízben keltett életre halottat. Minden emberi szenvedés – akár testi, akár lelki – érzékenyen érintette, s közben tanított. Tanításának középpontjába a *nyolc boldogságot* állította, amely azokhoz az emberekhez szól, akiket az evilági életben a legkülönfélébb szenvedések tesznek próbára: a „lélekben szegényekhez”, a „megfáradtakhoz” s azokhoz, „akik éheznek és szomjaznak az igazságot”, akiket „az igazságért üldöznek”, amikor Krisztusért gyalázzák és üldözik őket s minden rosszat rájuk fognak – Máté evangéliuma szerint. Lukács kifejezetten említi azokat, akik „most éheznek”.

Krisztus elsősorban azzal került közel az emberi szenvedés világához, hogy ő maga is *vállalta a szenvedést.* Nyilvános működése során nemcsak a fáradtságot, a hajléktalanságot, az értetlenséget tapasztalta meg – még a hozzá legközelebb állók részéről is –, hanem, mindezen túl, egyre áthatolhatatlanabban fogta körül az ellenséges hangulat, s egyre nyilvánvalóbbá váltak az elpusztítására irányuló előkészületek. Krisztus tudatában van ennek, és sokszor beszél tanítványainak a reá váró szenvedésekről és haláláról: „Íme, fölmegyünk Jeruzsálembe, és az Emberfiát átadják a főpapoknak és írástudóknak. Halálra ítélik és átadják a pogányoknak. Kicsúfolják, leköpdösik, megostorozzák és megölik, de harmadnapra föltámad.” Krisztus küldetésének teljes tudatában néz elébe szenvedésének és halálának, hisz küldetésének épp így kell teljesednie. Szünetével kell elérnie, hogy az ember „el ne vesszen, hanem örökké éljen”. Keresztjével kell leszállnia a rossz gyökeréig, amely az emberi történelemben, az emberi lélek mélyére nyúlik. Keresztjével kell véghezvinnie az üdvösség művét. És e műnek – az örök Szeretet tervében – megváltó szerepe van.

Krisztus ezért szigorúan megfeddi Pétert, amikor az arra akarja rávenni, hogy ne gondoljon a szenvedéssel és a kereszthalállal. S midőn a Getszemáni kertben elfogják és

Péter karddal igyekszik védelmezni, Krisztus így szól hozzá: „Tedd vissza hüvelyébe kardodat... különben hogyan teljesedne be az Írás, amely szerint ennek így kell történnie?” S azt is mondja: „Ne ürítsem ki a kelyhet, amelyet az Atya adott nekem.” Ez a válasz – az evangélium különböző pontjain vissza-visszatérő többi válasszal együtt – rámutat arra, mennyire mélyen áthatotta Krisztust ama gondolat, amely már a Nikodémussal folytatott beszélgetésben is elhangzott: „Úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta oda, hogy aki hisz benne, az el ne vesszen, hanem örökké éljen”. Krisztus üdvözítő erejének tudatában halad szenvedése felé, engedelmeskedik Atyjának, de főként abban *a szeretetben azonosul Atyjával*, amellyel az a világot és a világban élő embert szerette. Ezért írja később Szent Pál: „Szeretett és feláldozta magát értem”.

Jövendölés a szenvedő Megváltóról

Az Írásoknak be kellett teljesedniük. Már az Ószövetségben sok messiási szövegrészlet utalt Isten eljövendő Fölkentjének szenvedésére. Valamennyi közül különösen megragadó az, amelyet általában a *Jahve Szolgájáról szóló negyedik ének*nek neveznek és Izajás könyvében található. A próféta, akit joggal neveznek az „ötödik evangélistának”, oly éles realizmussal festi meg a szenvedő Szolga képét, mintha saját testi és lelki szemével látta volna. Izajás verssorainak fényében Krisztus szenvedése szinte még kifejezőbbé, még megrendítőbbé válik, mint maguknak az evangélistáknak leírásában. Így jelenik meg előttünk a fájdalemak igaz férfia:

„Nem volt szép, sem ékes,
a külsejére nézve nem volt vonzó.
Megvetett volt, utolsó az emberek között,
a fájdalemak férfia, aki tudta, mi a szenvedés;
olyan, aki elől iszonyattal eltakarjuk arcunkat,
megvetett, akit bizony nem becsültünk sokra.
Bár a mi betegségeinket viselte,
és a mi fájdalemaink nehezdedtek rá,
mégis Istentől megvertnek néztük,
olyannak, akire lesújtott az Isten, és akit megalázott.
Igen, a mi bűneinkért szúrták át,
a mi gonoszságainkért törték össze;
a mi békességünkért érte utol a büntetés,
az ő sebei szereztek nekünk gyógyulást.
Mi mindnyájan, mint a juhok, tévelyegtünk,
ki-ki a maga útjára tért,
és az Úr mégis az ő vállára rakta mindnyájunk gonoszságát.”
(Iz 53,2–6.)

Van a szenvedő Szolgaról szóló énekben egy leírás, amelyben – bizonyos értelemben – részleteit tekintve is felismerhetők Krisztus szenvedései: letartóztatása, megaláztatása, az arculütések, az elszenvedett köpések, a raboknak is kijáró méltóság semmibe-

vévése, az igazságtalan ítélet, s azután a megostorozás, a töviskorona, a gúnyolódás, a keresztút, a megfeszítés, a haláltusa.

A próféta szavaiban a szenvedés leírásánál is megdöbbentőbb *Krisztus áldozatának mélysége*. Ártatlanul bár, de magára vállalja minden ember szenvedését, mivel bűnüket veszi magára. „Az Úr az ő vállára rakta mindnyájunk gonoszságát”: a Megváltó szenvedésének igazi oka az ember bűne lesz, a maga egészében, azaz kiterjedésében és mélységében. Ha a szenvedés az elszenvedett rosszal „mérhető”, akkor a próféta szavait figyelve megérthetjük annak a szenvedésnek és *rossznak nagyságát*, amely Krisztusra nehezedik. Mondhatjuk helyettesítő szenvedésnek is, de mindenekfölött „megváltó” szenvedés. A próféciában megjelenő „fájdalmak Férfia” valójában az az „Isten Báránya, aki elveszi a világ bűnét”. Szenvedésével ezért töröltetnek el a bűnök, mert csak egyszülött Fiúként vehette magára őket, azzal *az Atya iránti szeretettel, amely legyőzi* a minden bűn mélyén rejlő rosszat. Így mondhatnánk: az Isten s az emberiség közt fennálló kapcsolat lelki közegében megsemmisíti a rosszat, és helyét jóval tölti be.

A megváltó szenvedés egyetlen alanyának kettős természetéhez érkezünk itt. Aki szenvedéseivel és kereszthalálával végbeviszi a megváltás művét, nem más, mint maga az egyszülött Fiú, akit Isten „odaadott”. S ugyanakkor *ez az Atyával egylényegű Fiú* emberként szenved. Szenvedésének emberi dimenziói vannak és – ez az emberiség történelmében páratlan! – olyan mélysége és ereje, amely jóllehet emberi, semmihez sem fogható mélység és erő lehet, mivel a szenvedő Ember maga az egyszülött Fiú: „Isten az Istentől”. Ezért csak ő, az egyszülött Fiú képes teljes egészében átfogni az ember bűnében – minden személyes bűnben s a „totális” bűnben – rejlő rosszat, úgy, ahogyan az az emberiség földi történelmében megjelenik.

IV.

AZ IRGALMAS SZAMARITÁNUS

A felebarát szenvedése

A szenvedés evangéliumához szervesen hozzátartozik az irgalmas samaritánus példabeszéde. Krisztus ezzel a parabolával kívánt megfelelni a kérdésre: „Ki az én felebarátom?” Tudniillik a három járókelő közül, akik a Jeruzsálemből Jerikóba vezető úton haladtak, ahol félholtan hevert a földön egy rablóktól megsebzett és kifosztott ember, épp a samaritánus bizonyította, hogy *valóban* „felebarátja” a szerencsétlennek. „Felebarátja” – azt is jelenti ez, hogy teljesítette a felebaráti szeretet parancsát. Az egyik járókelő pap, a másik levita volt. Mindkettő „látta és továbbment”. A samaritánus ezzel szemben „meglátta és megesejt rajta a szíve. Odament hozzá, bekötözte sebeit”, majd „elvitte egy fogadóba és ápolta”. S amikor továbbindult, annak rendje és módja szerint a fogadósra bízta a szenvedő ember gondozását, vállalva az ezzel járó költségeket.

Az irgalmas samaritánus példabeszéde hozzátartozik a szenvedés Evangéliumához. Rámutat ugyanis arra, milyennek kell lennie szenvedő embertársunkkal való kapcsolatunknak. Megengedhetetlen, hogy közömbösen „tovább menjünk”. „Meg kell állnunk” mellette. *Minden ember, aki megáll egy másik ember szenvedése mellett* – bárki

legyen is az –, irgalmas szamaritánus. Ez a megállás nem kíváncsiságból történik. Rendelkezésre kell állnunk. Mintegy a szív belső tettekézségéből fakadóan meg kell nyílnunk, s ennek érzelmileg is ki kell fejeződnie. Irgalmas szamaritánus minden ember, *aki érzékeny* mások szenvedésére: az az ember, akinek „megesik a szíve” mások szerencsétlenségén. Ha Krisztus, aki ismeri az emberi bensőt, hangsúlyozottan említi ezt a megindultságot, akkor fontosnak kell tekintenünk a másik ember szenvedése szempontjából. Ápolnunk kell tehát magunkban a szív érzékenységet, amely a másik iránti együttérzésünkről tanúskodik. Olykor ez az együttérzés marad a szenvedő ember iránti szeretetünk, a vele való közösségünk egyetlen vagy legfőbb kifejezője.

Krisztus példabeszédének irgalmas szamaritánusa persze nem pusztá megindultságból vagy együttérzésből áll meg. Mindez ösztönzéssé válik számára, olyan tettekre, amelyek célja, hogy segítséget nyújtson a megsebzett embernek. Irgalmas szamaritánus végül is az, aki segítséget nyújt a szenvedésben, bármilyen természetű is az. S lehetőleg hatékony segítséget. Teljes szívvel jelen van, de az anyagi eszközökkel sem takarékoskodik. Azt mondhatjuk: önmagát adja, saját „énjét”, s ezt az „ént” kinyitja a másik ember felé. Az egész keresztény antropológia sarkalatos pontját érintjük ezzel. Az ember „teljesen csak akkor találhat önmagára, ha őszinte ajándékkal adja önmagát”. Irgalmas szamaritánus az az ember, *aki így képes átadni önmagát*.

Törődés a szenvedőkkel

Az evangéliumi példabeszéd nyomán azt mondhatnánk, hogy a szenvedés sokféle formában van jelen emberi világunkban, s azért van jelen, hogy felszítsa az emberben a szeretetet, azaz saját „énünk” érdekektől mentes átadását a másik emberért, a szenvedőkért. Az emberi szenvedés világa, ha szabad így mondanunk, szakadatlanul egy másik világ – az emberi szeretet világa – után kiált. S az önzetlen szeretet, amely az ember szívében és cselekedeteiben megterem, bizonyos értelemben a szenvedésnek köszönhető. Az alapvető emberi szolidaritás, s még inkább: az embertárs szeretete nem engedi, hogy a „felebarát” közömbösen elmenjen mások szenvedése mellett. „Meg kell állnia”, meg kell indulnia, miként az evangéliumi példabeszéd szamaritánusa tette. A példabeszéd önmagában mélyen keresztényi, de legalább olyan egyetemesen emberi igazságot fejez ki. Nem ok nélkül hívják a hétköznapi nyelven szamaritánus cselekedetnek mindazt, ami a szenvedő emberek, a segítségre szorulóknak javára történik.

A szenvedés és a segítségnyújtás jötte

Az irgalmas szamaritánus példabeszéde, amely – mint mondtuk – hozzátartozik a szenvedés Evangéliumához, vele együtt járja az egyház és a kereszténység, az ember és az emberiség történelmének útját. Arról tanúskodik, hogy a szenvedés értelmének krisztusi kinyilatkoztatása *semmiképp sem tekinthető valamiféle passzív magatartásnak*. Ellenkezőleg: az Evangélium tagadja a szenvedéssel szembeni passzivitást. Maga Krisztus különösen tevékeny e téren. Így valósítja meg küldetésének messiási programját. A próféta szavával: „Az Úr lelke van rajtam, mert fölkent engem, elküldött, hogy örömhírt vigyek a szegényeknek, s hirdessem a foglyoknak a szabadulást, a vakoknak a látást, hogy

felszabadítsam az elnyomottakat, és hirdessem: elérkezett az Úr kegyelmének esztendeje”. Krisztus túláradó bőséggel teljesíti *messiási küldetését*. Körüljár és „jót tesz”. S jótettei közül azok a legkiemelkedőbbek, amelyek az emberi szenvedést enyhítik. Az irgalmas szamaritánus példabeszéde mélységes harmóniában van Krisztus magatartásával.

E példabeszéd végül is – lényegi tartalmánál fogva – azok közt a megrendítő igék közt kap helyet, amelyek az utolsó ítéletről szólnak. Máté evangéliumának feljegyzése szerint: „Gyertek, Atyám áldottai, vegyétek birtokba a világ kezdetétől nektek készített országot! Éhes voltam és adtatok ennem. Szomjas voltam és adtatok innom. Idegen voltam és befogadtatok. Nem volt ruhám és felruháztatok. Beteg voltam és meglátogattatok. Börtönben voltam és fölkerestetek.” Az igazaknak, akik megkérdik, mikor tették ezt épp vele, azt feleli az Emberfia: „Bizony mondom nektek, amit e legkisebb testvéreim közül eggyel is tettetek, velem tettétek”. S ellenkező ítélet terheli azokat, akik másként cselekedtek: „Amit a legkisebbek valamelyikével nem tettetek, velem nem tettétek”.

Bizonyára folytatni lehetne azoknak a szenvedéseknek felsorolását, amelyekkel az emberi érzékenység, együttérzés, segítség találkozott – vagy nem találkozott. Krisztus utolsó ítéletre vonatkozó kijelentéseinek első és második része egyértelműen mutat rá, milyen fontos – minden ember örök életének távlatában – az embertárs szenvedése mellett „megállni, együttérezni vele”, s végül segítséget nyújtani, miként az irgalmas szamaritánus tette. Krisztus messiási programjában, amely egyúttal *Isten országának* programja is, a szenvedés azért van jelen a világban, hogy felszítsa a szeretetet, megteremje az embertársi szeretet műveit, a „szereket civilizációjává” alakítsa át az egész emberi civilizációt. Ebben a szeretetben gyökeresen megvalósul s végleges dimenzióját ölti fel a szenvedés üdvözítő értelme. Krisztus szavai az utolsó ítéletről mindezt az Evangélium teljes egyszerűségével és tisztánlátásával értetik meg.

A szeretetről, a szeretet cselekedeteiről szóló szavak – amely cselekedetek szoros kapcsolatban állnak az emberi szenvedéssel – még egyszer lehetővé teszik, hogy minden emberi szenvedés mélyén *magának Krisztusnak megváltó szenvedésére* ismerjünk. Krisztus ezt mondta: „velem tettétek”. Mindenkiiben ő tapasztalja meg a szeretetet. Neki nyújtunk segítséget, amikor megkülönböztetés nélkül segítséget nyújtunk minden szenvedőnek. Ő van jelen a szenvedőben, mivel üdvözítő szenvedése egyszer s mindenkorra feltárult minden emberi szenvedés előtt. S minden szenvedő egyszer s mindenkorra meghívat kapott, hogy „Krisztus szenvedéseinek” részese legyen. Miként mindenkire szól a hívás: „Egészítsétek ki saját szenvedétekkel azt, „ami Krisztus szenvedéséből még hiányzik”. Ugyanakkor Krisztus arra tanította az embert, hogy *tegyen jót szenvedése által s tegyen jót azzal, aki szenved*. E kettős megközelítéssel a szenvedés értelmének legmélyét tárta fel.

(II. János Pál pápa Salvifici Doloris kezdetű apostoli levele az emberi szenvedés keresztény értelméről a katolikus egyház püspökeihez, papjaihoz, szerzetescsaládjaihoz és hívőihez. Részletek. Elhangzott április 3-án, a Mindszenti-templomban a nagybőjti orgonás meditáción)

Magyar Elektra

A BÉCSI BORNEMISZA PÉTER TÁRSASÁG SZÍNJÁTSZÓ CSOPORTJÁNAK ELŐADÁSÁBAN

Az estet Gauguin festményének címével vezethetném be: Honnan jövünk, kik vagyunk, hová megyünk? A kérdéseket, persze, önmagunkra is, vendégeinkre is vonatkoztathatnánk.

A jelenlevők egy része tudja, hogy 2011 őszén a Lévay József Közművelődési Egyesület támogatásával Észak-magyarországi Irodalmi Kör alapítását kezdeményeztem. A kör közelebbi és távolabbi régiók kapcsolatának szorosabbra vonására, az önazonosság- és összetartozás-tudat ápolására törekszik.

Vendégeink, a több mint fél évszázada tevékenykedő bécsi Bornemisza Péter Társaság tagjai hasonló célokat követnek. A társaság havi rendszerességgel megtartott rendezvényein közelebbi és távolabbi vidékek meghívott személyiségei szerepelnek. A társaság tagjai az utóbbi időben maguk is szerepelni kívántak, mégpedig a szó szoros értelmében. Tavaly Örkény István Tótékját, idén névadójuk drámai remekét, az első teljes értékű magyar színművet adták elő, amelyet Bécs után most Miskolcon is bemutatnak.

Bornemisza Péter irodalmi munkásságát nem szükséges részletesen ismertetnem. Hadd emlékeztessenek mégis arra, hogy a bécsi egyetem egykori peregrinus diákja huszonhárom éves korában, a Shakespeare születése előtti évtizedben magyarította Szophoklész Elektráját. A Tragoedia magyar nyelven 1558-ban könyv formájában is megjelent, a szerző diáktársai pedig ugyanabban az évben feltehetően elő is adták. A nyomtatvány utána évszázadokig lappangott, csak 1923-ban került elő egy példánya. A színmű szövegét Móricz Zsigmond Magyar Elektra címen átdolgozta, így került sor 1931-ben újabb – vagy legelső? – színpadi előadására.

A Tragoediát diák írta diákok kérésére és diákok használatára. Iskoladráma tehát, amely szerzőjének rendkívüli tehetsége folytán fordulatot jelent a magyar színpadi irodalom történetében. Bornemisza Péter tanárának, a korábban Philipp Melanchton előadásait hallgató Georg Tannernek az értelmezéseit mérlegelve, autonóm módon magyarította Szophoklész művét. A tragédiába új szereplőt iktatott, a mű szerkezetét átalakította, s a műhöz latin nyelvű értekezésében magyarázatokat is fűzött. A Tragoedia kritikai értelmezései bevallottan vagy hallgatólagosan többnyire ezekből a magyarázatokból indulnak ki.

A korábbi évtizedek értelmezései azt a kérdést állították előtérbe, hogy „akkor, midőn a haza durva rabságban senyved, szabad-e erőszakkal szembeszállni a zsarnokkal, vagy pedig arra kell-e várni, hogy az idő hozza meg az orvosságot és az enyhülést”. Az újabb értelmezések az isteni gondviselésre és a bűnök megtorlására vonatkozó megfo-

galmazásokhoz kapcsolódva, az ötödik és a hatodik parancsolat megszegését a címlap hátoldalán Káin és Ábel, valamint Dávid és Betshabé történetével példázó fametszettekre utalva a mű erkölcsi tanító jellegét domborítják ki. Megjegyzendő azonban, hogy az értekezés is, a fametszettek is csupán járulékos elemei a tragédiának, a belőlük kibontható értelmezések a műre magára nem, vagy legalábbis nem minden további nélkül érvényesek. A fent jelzett fordulat éppen abban áll, hogy az iskoladráma elszakadva az irodalom korábbi tehertételeitől, öntörvényű irodalmi alkotásként mintegy maga teremti kérdéseket felvető, válaszokat megfogalmazó alkotóját és befogadóit is.

Aligha véletlen, hogy a Tragoedia megírása után három évtizeddel éppen Bornemisza Péter nagy tehetségű tanítványa, Balassi Bálint alkotta meg a magyar reneszánsz irodalom remekét, a Szép magyar komédiát.

Honnan jövünk, kik vagyunk, hová megyünk? A bécsi Bornemisza Péter Társaságról még csak annyit, hogy 1960-ban, Szépfalusi István evangélikus lelkész, kiváló tollforgató alapította. Jelenlegi elnöke dr. Bartók Miklós, akit ma este, színjátszó társai oldalán, a Mester szerepében láthatunk és hallgathatunk.

(A miskolci Református Egyházkerületi Székház nagytermében április 21-én elhangzott bevezetés szerkesztett szövege. Alatta: részlet a darabból)

SCENA QUARTA

Chorus, Chrisothemis, Electra.

CHORUS: Úristen, könnyörülj az szegín nyomorult leányon, hallgasd meg kiáltását.

Mert az ő szeme éjjel-nappal meg nem szűn nagy könnyhullatástul.

CHRISOTHEMIS: Mit beszélsz, Chorus, magadba?

CHORUS: Lám, itt voltál, nem vöttem kigyelmedet eszembe. Ím, búsulgok Electrárúl, elveszti nagy sírásba magát.

CHRISOTHEMIS: Mit sírsz, édes néném mindörökké, mit jajgatsz, mit kesergesz ily igen?

ELECTRA: Vajh, te bolond leány, bizony jobb volna, ha te is kesergenél.

CHRISOTHEMIS: Csak mit használnék vele? Látja az Úristen szívem állását, mely keserűségbe vagyok, hiszed-e, hogy én is nem sírhatnék, nem kiálthatnék? De többet vesztenék vele, hogynem mint nyernék. Nem kénytelen annak kell engednem, azki kezébe vagyok? Isten ne adta volna, lehetném bátor!

ELECTRA: Ó, ki nagy bűn édesatyádrúl elfeledkezned, és a te dögös anyádnak szolgálnod! Nem ezt fogadtad vala énnekem, hanem mindenbe együtt kesergenél velem; de nemhogy kesergenél, de engem is meg akarnál tiltani; nemhogy atyám mellett támadnál, lám, te is reá voltál. Hopp mely kellemes bánat ez, kellemes sírás. Együtt tobzódol az latrokkal, és úgy mint asszony, különb-különb étkembe gyönyörködöl, énnekem meg csak az kinyérben sincs, azki vagyon, az is keserű méreg.

CHORUS: Veszteg, az Istenért, mit tött ez teneked?

CHRISOTHEMIS: Édes néném, ezből nem illik pironogatnod. Mert én kicsinységemtől fogva anyámhoz szoktam, azt kell mívelnem, azmit parancsol.

ELECTRA: Meglőlte zsák foltját, elmehetsz anyáddal, költs te is nevet reád, hogy atyádnak árultatója voltál.

CHORUS: Csudálkozom, jó asszonyom, rajtad, hogy nem hagysz békét efféle szónak. Nem ládd-e, jódat akarja ez neked?

CHRISOTHEMIS: Ha tudtam volna, hogy megharagudjék, feléje sem jöttem volna. Látja Isten, szánom. Jószándékból jüvék hozzá, hogy jól gondolna magára, mert bizony gonoszul jár.

ELECTRA: Gonoszul? Ne gondoldj te énreám!

CHRISOTHEMIS: Én nem gondolok, de Aegistus gondol együld, jobb volna, ha felserkennél. Mert gonosz szándékba hozád.

ELECTRA: Isten vesztené ez hitván latrot, kigondolá szegín atyámat ez világból, tudom, hogy engem sem szeret.

CHRISOTHEMIS: No, jó tanácsot adnék, ha eszedbe vennéd magad.

ELECTRA: Micsoda az nagy jó tanács?

CHRISOTHEMIS: Csak Isten mentett ma téged, hogy a király mind el nem vagdalt.

ELECTRA: Miért?

CHRISOTHEMIS.: Mert anyád igen reád haragította, de elejbe esett, hogy itthon ne bántson, hanem vigyen el ki szeme elől oly helyre, hol soha napfényt ne láthass. Azért Istenre esküvék, mihent az ebéd felkel, mindjárt vadászat örvével kimegyen, hogy teneked keressen helyet. Azért meddig ő megjő, csak addig leszen az te életed, ha magadra nem gondolsz.

ELECTRA: Hogy hagyál el, Úristen? Hova tetted az én reménységemet, az Orestest? Addig írta, addig izene, ím, ma, ím, holnap megyek, lám, Isten soha nem hozható, énnekem immár el kell vesznem. Ha erre költ immár, nem gondolnék halálommal, csak jó vala ez el, ki mind értem, mind atyámért, hiszen, bosszút állana. De jaj, elvesze, elvesze, nem tudom, hova lőn el, nincs immár semmi bizodalmam. Vajh, Orestes, Orestes, hogy nem tudál megjőni? Mit tettem én az latornak, hogy az én véretem is ki akarja színi?

CHRISOTHEMIS: Ő nem bántana, de az nagy kiáltásodat nem túrheti.

ELECTRA: Nehéz az békának az dér. Ha én nem kiáltanám ez nagy méltatlanságot, még az föld is kiáltana, de nem szánom az én atyámért halálomat. Jaj, nem feledkezheterem Orestesről, bizony elfeledkezett ő énfelőlem. Ó, arám, édes arám, elkésel.

CHORUS: Hagyd el azt, édes asszonyom, meghozza az Úristen.

ELECTRA: Késő dolog, nem bízom immár benne.

CHORUS: Nem siet, nem késik az Isten.

ELECTRA: Meghalok én addig.

CHORUS: Megtart az Isten.

CHRISOTHEMIS: Csuda nagy bizalma vagyon neki az Orestesben. Nem tudja meggondolni, hogy nehéz neki, szegénynek ily hatalmas királlyal szembeállani, hanemha az Úristen csudaképpen cselekszik vele. Az ajtót zördíti valaki, álljatok el innét, mert ihon jű az király.

KISS TAMÁS

Életem legszebb összefoglalása ez a szó: ökumené

Magyarország köztársasági elnöke – a miniszterelnök előterjesztésére – nemzeti ünnepünk, március 15. alkalmából kitüntetésekkel adott át a Parlament Kupolacsarnokában. A Magyar Érdemrend középkereszt polgári tagozata kitüntetést adományozták dr. Hafenscher Károly nyugalmazott evangélikus lelkész, ökumenikus tanácsadó részére, lelkészi szolgálata, teológiai, publicisztikai munkássága, példaértékű életútja elismeréseként.

– *Az életművéért kapta a kitüntetést. Ehhez szerkesztőségünk munkatársai nevében is gratulálunk. Mit érez élete, életműve legnagyobb sikerének, eredményének, mire emlékszik vissza leginkább örömmel?*

– Köszönöm az érdeklődést és mindazok szeretetét, akik köszöntöttek. Nem voltak sikereim, csak eredményeim, így tekintek Jézus Urunkra is, akinek nem sikerei, hanem évezredekre szóló eredményei voltak és vannak. Hadd kezdjem azzal, mint aki 86. évében van, hogy akár azt a címet is adhatnám válaszaimnak, amit Szabó Dezső írt le egykor: „Életeim”, így többes számban, hiszen eseményekben az elmúlt nyolc és fél évtized alatt több életre is elegendő történést lehetne megemlíteni.

– Életem legfontosabb teendője lelkészi szolgálatom ellátása volt. Nem magam irányítottam sorsomat, alakítottam életutamat, hanem meg vagyok győződve, hogy láthatatlanul, de valóságosan Isten vezette a hosszú út egyes lépéseit. A lelkész nem maga alakítja foglalkozását, nem szabadúszó, hanem Istent szolgálja egy életen át. Hálás vagyok, hogy erre méltatott méltatlanul is a sors Ura.

– *A közel kilencven év alatt, ahogy fogalmazott, több életre elegendő élménnyel gazdagodott. Melyek azok a meghatározó események, életszakaszok, amelyekre szívesen emlékszik?*

– Valóban eseményekben is nagyon változatos volt életem, erre utaltam, amikor a hatvanéves ordinációs emlékünnepeken korunkról így fogalmaztam: „Oly korban éltem...” – amint Radnóti maga is vallott bonyolult, sokrétű, hol tragikus, hol eredményes életútjáról. Életemet három szakaszra szoktam osztani: a felkészülés ideje (prológus), szolgálatom csúcspontja (dialógus) és nyug-

Hafenscher Károly

díjas korszakom (epilógus). Mivel már 1989 óta nyugdíjasként élek és dolgozom, egy ráadásról is lehetne külön korszakot összeállítani (függelék)... Szolgálatom nagy részben a 20. században folyt, amit én 1926-tól 2012-ig számítok. Életutamhoz természetesen hozzátartozott családi életem is. A múlt öröksége éppen úgy, mint családalapításom óta hűséges feleségem, gyermekeim, unokáim köre, valamint munkatársaim, kollégáim és barátaim. Ma már arról is beszélhetek, hogy az elmúlt évben első dédunokám is megszületett. Családom mellett utazásaim is beletartoznak életutamba. 1948/49-ben az EVT ösztöndíjasaként Amerikában, Gettysburgben tanulhattam. Hazatérésem után 1954-től kamatoztathattam, szolgálatba állíthattam angol nyelvtudásomat, hiszen ebben az időben már csak nagyon idős kartársaim között voltak néhányan, akik angolul tudtak tolmácsolni. 1969-es svédországi LVSZ-ösztöndíjam után ugyanezt mondhattam el a svéd nyelvről is. Nem voltam kifejezett nyelvtelenség, a szükség kényszerített rá, hogy a két említett nyelvvel együtt még más nyelveket is elsajátítsak. Volt idő, amikor nyelvismeretem anyagi támogatást jelentett fizetésem kiegészítéseként. Nyelvismereteimet az EVT, az LVSZ és az EEK szervezeteiben is felhasználhattam, és ez tette lehetővé, hogy mind Európában, mind az Egyesült Államokban, Afrikában és Izraelben nemzetközi konferenciákon vagy kurzusokon vehettem részt. Ezek nem turistautazások voltak, hanem fásztzó, felelős részvételek, amelyekből megpróbáltam másoknak is juttatni tapasztalatokat... Leghosszabb megbízatásomnak köszönhetően a Római Katolikus Egyház és a Lutheránus Világszövetség Közös Bizottságának tagjaként 11 évig dolgozhattam együtt világhírű teológusokkal és egyházi vezetőkkel.

– Itt kell megemlítenem, hogy szokatlanul hosszú idei, ötévi segédlelkész szolgálat után (Zugló, Kecskemét, Pesterzsébet, Kőbánya, Fót) 35 évig szolgáltam a Deák téren szeretett gyülekezetem igehirdetőjeként, pásztoraként, részben vezetőjeként. Szolgálati helyem, ahogy egy római katolikus plébános barátom kifejezte, három falu plébánosaként minősíthető, hiszen az egykori Belváros (V. ker.), a gettó egész területe a Király utcától a Rákóczi útig és Újlipótváros Szent István körúton belüli szakasza tartozott hozzánk, és ez valóban három külön „falu” települését, történeti és társadalmi helyzetét jelentette.

– *Lelkészi munkáját is méltatták. Mit tart e hivatás legszebb részének, miért jó lelkésznek lenni?*

– Lelkészi szolgálatom egész ideje alatt végig elsősorban is igehirdetőnek és teológusnak tartottam magam, ezért akartam tanulni és tanítani mindig. Már 1952-ben előadást tartottam a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Közgyűlése előtt ilyen címmel: *A segédlelkészi évek: tanulmányi évek*. Most kiegészíthetem hat évtized elmúltával: egész szolgálatom teológiai beállítottságú volt. Ez érdekelt, ezt akartam összegyűjtött kincsként továbbadni. Sokat változott a teológia tudománya az utolsó hat évtizedben, így magam is többféle teológiai iskolát ismertem és ismertettem meg. Tanítottam általános iskolában, gimnáziumban, teológiai akadémiákon és a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karán, sőt esti iskolában felnőtteket is. Bármikor tanultam és tanítottam, teológiai alapállásból tettem.

– *A Magyar Újságírók Országos Szövetsége Aranytollal ismerte el újságírói tevékenységét, ahogyan ez a díj is méltatta publicisztikai munkásságát. Mit jelent önnek lelkészként az írás, különösen is az újságírás?*

– Publicisztikai munkásságom korán kezdődött, hiszen középiskolás koromban a Fasori Ifjúsági Kör lapját szerkesztettem. Később az *Evangélikus Életben*, az *Élő Vízben*, a *Lelkipásztorban* éppen úgy írtam, mint a *Credóban*, a *Theológiai Szemlében*, a *Vigiliában*, a *Távlatokban*, az *Új Emberben*, sőt világi lapokban is. Két szakaszban voltam tagja a Magyar UNESCO Médiabizottságnak, egyszer Párizsban képviseltem Magyarországot egy UNESCO-konferencián. Írásaimnak háttérében az volt, amit több munkatársammal együtt vallottam: *scribere necesse est*, vagyis nemcsak hajózni, nemcsak utazni, hanem írni is napi kötelessége, egyben örömteli feladata a lelkésznek. A megjelent cikkek számát több mint hatszázra jegyzem. Néhány írásom angol, német és svéd nyelven is publikálásra került.

– *Ökumenikus tanácsadóként máig aktívan segíti egyházunk életét. Hogyan látja ma az ökumenikus folyamatot?*

– Legnagyobb élményeim hosszú életutamban az ökumené ismeretével, ismertetésével és átélésével történtek. 1948–49-ben amerikai egyházi háttéren született meg elhatározásom, hiszen körülöttem több száz egyházi tömörületről vehettem tudomást, hogy egész életemben foglalkozni kívánok a 20. század nagy eseményével, ti. hogy Jézus Krisztus imádsága újra a fényszóró pászmájába került: „Atyám, akarom, hogy tanítványaim egyek legyenek...” A II. vatikáni zsinat korszaka volt ez, ami fordulópontot jelentett mind a felekezetek egymáshoz való viszonyában, mind a vilgyvallások új szemléletében. Ökumenikus tanácsadó szolgálatom még ma, késő öregkoromban is tart. Az ökumené helyzetét ma nem tartom problémamentesnek, egy szóban foglalhatom össze a 21. század kapujában: krízisben van. Szigorlati dolgozatomat 1944-ben Sopronban a házasság válságáról írtam. A következő évre kaptam meg EVT-ösztöndíjamat „Korunk válsága keresztény etikai szempontból” témában. A krízis szó kettős értelemben, búvópatakként került elő újra meg újra. Kórházban érttettem meg igazán, hogy a krízisből meggyógyulni is lehet, de a válságba belehalni is. Mégis hosszú életem legszebb összefoglalása ez a szó: ökumené. Tartalmas szó, vállaltam és vállalom a mai napig.

(evangelikus.hu)

(Hafenscher Károly több ízben járt Miskolcon és tartott előadást KÉSZ-csoportunk rendezvényein is. Mi is szívből gratulálunk kitüntetéséhez)

ADEPTUS-H
MÉLY-ÉS MAGASÉPÍTŐ ZRT.

a HÍDÉPÍTŐ Csoport tagja

Azt, hogy Ön kezében tarthatja ezt a folyóiratot és elolvashatja a benne leírtakat, sokban köszönhetjük az

ADEPTUS-H Mély- és Magasépítő Zrt.-nek

(vezérigazgatója: Komáromi Gyula), mely vállalat nagylelkű támogatásával megteremtette a kiadás feltételeit. Köszönetünk jeléül illesztettük kiadványunkba ezt az oldalt, amely rövid bemutatása az ADEPTUS-H Zrt.-nek, és annak a szemléletnek, amely irányítja a vállalat vezetőit.

Komáromi Gyula életútját, vallott felfogását családja határozta meg, melybe beleszületett: református lelkipásztor édesapa és tanítónő édesanya gyermekeként. Az 50-es évekbeli Balmazújvároson egy ilyen családnak csak egy célja lehetett: erős erkölcsi nevelésben részesíteni és minél hamarabb biztos kenyeret adni a gyerekek kezébe. Az építőipari technikumot Debrecenben végezte, majd Budapesten szerzett építőmérnöki diplomát.

Állami nagyvállalatnál kezdődött azoknak az embereknek a szakmai élete, akik később 1992-ben megalapították saját vállalatukat, az ADEPTUS-t. A vállalat sikerének záloga a baráti légkör, a jó szellemű csapatmunka.

A 70-es, 80-as évekhez képest a magyar építőipar ma európai szinten teljesít. Az ADEPTUS munkáját minősíti, hogy fennállása óta három alkalommal részesült Építőipari Nívódíjban. A nagy szakmai elismerést jelentő nívódíjat először 2001-ben a tolcsvai bor- és szőlőfeldolgozó üzem (Tokaj-Oremus Kft.) építéséért, majd 2006-ban az aggteleki Baradla-barlang Vörös-tó–Jósvafő közötti szakaszának felújításáért, ill. a Vörös-tói látogatóépület kivitelezéséért (konzorcium egyik tagjaként) kapta meg a vállalat.

A harmadik nívódíjat 2007-ben vehette át a cég az erdőbényei borászati üzem (Béres Borászat) kivitelezéséért.

Fentiekén túlmenően hosszasan sorolhatnánk az elmúlt 20 év alatt felépített létesítményeket, melyek között kórházak, missziós központok, templomok, iskolák, szociális létesítmények, hidak, erőművek szerepelnek.

Az ADEPTUS megalakulása első pillanatától kezdve folytat karitatív tevékenységet is, anyagi lehetőségei függvényében. Gyermekekétetést, rákellenes alapítványt, inkubátorházat, ökumenikus szeretetszolgálatot éppúgy támogatnak, mint B.-A.-Z. megye művészeti és kulturális eseményeit, valamint számos sportegyesületet. Ezen túlmenően segítséget nyújtanak munkatársaiknak is, akár egészségügyi probléma, akár lakásfelújítási gondok megoldása terén.

Az ADEPTUS-H Mély- és Magasépítő Zrt.

közepes nagyságú vállalkozás. Vezetői jól tudják, mit jelent az emberek számára a segítség, és örömeikre szolgál, ha a vállalatnak anyagi lehetősége nyílik egy-egy jó ügy támogatására.

ADEPTUS-H
MÉLY-ÉS MAGASÉPÍTŐ ZRT.

a HÍDÉPÍTŐ Csoport tagja

3525 Miskolc, Szepessy u. 3-5.

Telefon: (46) 501-391, 412-706 • Telefax: (46) 501-397, 501-398

E-mail: adeptus.mi@mail.datanet.hu

CÉGÜNK TEVÉKENYSÉGI KÖRE: építőipari fővállalkozás
• magasépítés • mélyépítés • acélszerkezet-gyártás, -szerelés

E számunk szerzői

Árvai Ferenc siroki plébános, az Egri Főegyházmegye karítázigazgatója

Ifj. Csomós József református lelkész, a Tiszáninneni Református Egyházkerület ifjúsági referense

Dr. Dienes Dénes a Sárospataki Református Teológiai Akadémia professzora

Gróf Lajos újságíró

II. János Pál pápa

Jónyer Lajosné a Tiszáninneni Református Egyházkerület Diakóniai Központjának intézményvezetője

Kardos Katalin tanár, újságíró

Kiss Antal a volt köztársasági elnök nemzetpolitikai főtanácsadója

Kiss Tamás újságíró

Koblencz Attila szalézi munkatárs, a Salesianum, az óbudai Don Bosco Pedagógiai Szakkollégium vezetője

Kojsza Péter újságíró

Kuklay Antal kanonok, ny. plébános

Dr. Mózes Huba irodalomtörténész, ny. egyetemi tanár

Skrabski Fruzsina újságíró

Szilvay Gergely újságíró

Vitális Gábor szalézi szerzetes, kazincbarcikai plébános

Tartalomjegyzék

PÁZMÁNY PÉTER: Idézetek (3)

ÜNNEPEK – ALKALMAK

Miskolc város napján (5)

Megáldották a Miskolci Exarchátus székházát (9)

Befejeződött a belvárosi református templom felújítása (11)

EGYHÁZ ÉS TÁRSADALOM

VITÁLIS GÁBOR: A szalézi pedagógia nevelési elveiről (13)

KOBLENCZ ATTILA: Milyen legyen egy keresztény pedagógus? (18)

DIENES DÉNES: A Tiszáninneri Református Egyházkerület szervezeti története (22)

JÓNYER LAJOSNÉ: Isten szeretetéből táplálkozva (28)

CSOMÓS JÓZSEF: Ifjúsági misszió: vanmegoldas (32)

ÁRVAI FERENC: A karitás szolgálat (36)

SZILVAY GERGELY: Kopp Mária: A családosok tovább élnek (47)

Ahányan így együtt vagyunk, mind elmegyünk (49)

A húsvéti médiavezérelte politikai gyilkosság margójára (52)

KOJSZA PÉTER: Látható hangok (55)

EGYHÁZ ÉS TÖRTÉNELEM

KUKLAY ANTAL: Az áldozat átalakul mélyen átélt örömmé (58)

ÉVFORDULÓK

„...hogy örömhírt vigyek a szegényeknek” (62)

A növekedést az Isten adja (69)

EGYHÁZ ÉS KULTÚRA

II. JÁNOS PÁL PÁPA: Salvifici Doloris (78)

MÓZES HUBA: Magyar Elektra (88)

KISS TAMÁS: Életem legszebb összefoglalása ez a szó: ökumené (91)